

LETO XXVI. ŠT 3 (1211) TRST, GORICA
ČETRTEK, 28. JANUARJA 2021

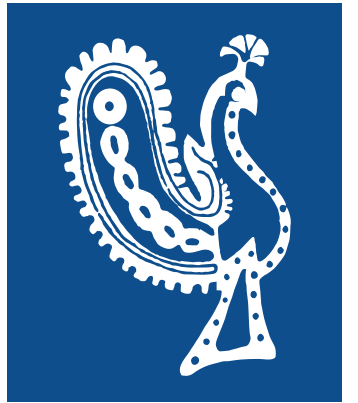
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMANALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma1, NE/PD ISSN 1124-6596

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 10 / Kinoatelje
Učenje zgodovine na inovativen način

Str. 12 / Kultura
Nova pesniška zbirka goriškega literarnega ustvarjalca

Str. 16 / Razmišljanje
Ines Cergol o pieteti do svojih in drugih

Vaša preteklost, sedanost in prihodnost

Dan demokracije?

Matevž Čotar

Zakaj vprašaj ...? Kar smo videli zadnje mesece v ZDA, ni običajna slika, ki jo imamo v mislih, ko pomislimo na besedo demokracija. Število temnih dogodkov je pretreslo državo, ki je največji simbol demokracije na svetu, nazadnje se je zgodil še vdor v kongresno palačo (bilo je to že ozračje državnega udara, skoraj državljanske vojne). Pretresla je tudi največja oz. odmevnejša politična cenzura na spletu, in sicer blokiranje Trumpovega profila na Twitterju. Tudi prizor Bidnove zaprisege ni odražal demokratične slike, saj je bil Washington dobesedno blindiran, delno zaradi epidemije, delno zaradi varnostnih razlogov v luči zadnjih dogodkov. Prisotnih je bilo kar 25 tisoč vojakov, prisegli pa je prisostvovalo le okrog 200 visokih gostov (med katerimi so bili nekdanji predsedniki), 1000 izbranih gledalcev in 200.000 ameriških zastavic. Joe Biden je na zahodni strani kongresne palače z roko na družinskem Svetem pismu iz 19. stoletja, ki ga je držala nova prva dama Jill Biden, prisegel in postal 46. predsednik ZDA. Slovesnost je vodila demokratična senatorka slovenskega rodu Amy Klobuchar. Novi predsednik je v svojem kratkem in umirjenem govoru (trajal je 22 minut, kar ni običajno za to slovesnost) poudaril, da je to dan demokracije, in Američane pozval k enotnosti. Zagotovil je, da bo predsednik tudi za tiste, ki niso volili zanj, in jih prosil, naj mu prisluhnejo. Američane je pozval, naj presežejo delitve, ker brez enotnosti ni miru. Biden je po zaprisegi že začel delo. Najprej je podpisal kar 17 izvršnih odlokov, in sicer na področju pandemije covid-19, gospodarstva, podnebnih sprememb ter rasnih in družbenih neenakosti. Naj omenimo odlok o obveznem nošenju zaščitnih mask, vrnitev v pariški podnebni sporazum in Svetovno zdravstveno organizacijo (WHO).

/str.2

V častitljivi starosti je odšla v večnost prevajalka Jolka Milič

Pogrešali jo bomo!

Jolko Milič smo v uredništvu imeli radi. Zavzeto je spremljala naše delo, nam včasih kaj napisala, tudi polemčno, kot je znala. Njena smrt nas je prizadela, čeprav je odšla v večnost v častitljivih letih. Do zadnjega je prevajala in spremljala vse, kar jo je zanimalo. Zanimalo pa jo je tudi vse, kar se tiče vseh nas, ki živimo in delamo v Italiji. Pogrešali jo bomo. Cenili smo njeno navezanost na naš tednik, predvsem pa smo cenili njeno demokratično držo, ko je šlo za njeno najljubše delo, prevajala je namreč vse pesnike, ki so njej nekaj pomenili. Bila je proti vsem "kuhinjam", ki jih tudi v književnosti ni malo, zato ne preseneča, da je prevedla več kot 170 slovenskih in italijanskih pesnikov. G. Ambroža Kodeljo, s katerim je dolga leta prijateljela, smo zaprosili za spominski zapis.

/str. 9
Jurij Paljk

55. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

Papeževo sporočilo

Letošnja poslanica svetega očeta Frančiška za 55. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja z naslovom "Pridi in poglej" (Jn 1,46) Sporočiti tako, da srečamo ljudi tam, kjer so in takšne, kakršni so je izšla v soboto, 23. januarja, ker je bil letos praznik sv. Frančiška Saleškega na nedeljo.

"Dragi bratje in sestre, povabilo 'pridi in poglej', ki spremlja prva vznemirljiva srečanja Jezusa z učenci, je tudi način vsake pristne človeške komunikacije. Da bi mogli pripovedovati o resnici življenja, ki postane zgodovina (prim. *Sporočilo za 54. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja*, 24. januar 2020), je treba izstopiti iz udobne domišljavosti 'že znanega' in se premakniti, iti pogledat, biti z ljudmi, poslušati, zbrati spodbude resničnosti, ki nas bo pod nekim vidikom vedno presenetila. 'Z začudenjem odpri oči temu, kar boš videl, in pusti, da se tvoje roke napolnijo s svežino življenjskega soka, da se bodo drugi, ko te bodo brali, lahko dotaknili utripajočega čudeža življenja,' je blaženi Manuel Lozano Garrido svetoval svojim kolegom novinarjem.

/str. 5

Zastopnica sindikata 3

Od meseca septembra imamo novo poklicno zastopnico Sindikata slovenske šole, prof. Katjo Pasarit, s katero smo se pogovorili o novi funkciji

Električar 3

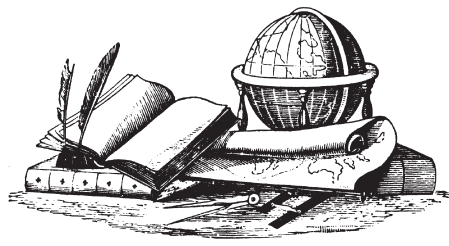

Walter Tomažič je na Goriškem izkušen in uveljavljen električar. V pogovoru za naše bralce je povedal marsikaj zanimivega o svojem poklicu pred tremi desetletji in danes

Vodja kandidature 6

Neda Rusjan Bric, programski vodja v projektu kandidature Nove Gorice in Gorice za EPK 2025, je spregovorila o naslednjih korakih v vodenju projekta

Komentar

V krizah najbolje pokažemo, ali smo ljudje

Ob porastu okužb in pritisku na zdravstveno osebje so levičarji očitali in še vedno očitajo slovenski vladi, da ne uredi pomanjkanja osebja v zdravstvu in socialni negi. Vsi, ki to stalno pogrevajo, pa dobro vedo, da pomanjkanja niso odpravile vse vlade doslej, in spregledajo, kako se od danes do jutri iz nič ne da vzeti usposobljenih zdravnikov, bolniških sester in osebja za domove. Obenem se isti norčujejo iz ukrepov, ki naj blažijo okužbe. Vse meje dostojnosti presega RTV SLO z neutemeljenimi, neresničnimi in pristranskimi propagandnimi sporočili opozicije in podpornikov:

npr. nedeljska oddaja s pevcem, ki je reklamiral preluknjano masko, "Tarče" z nedomiselnimi lažnimi opozicijskimi konstrukti, prikrojene informativne oddaje, tudi glede zdravstva. Povrh še voditelj *Studia City* navija za ohranitev nevzdržnega stanja v zdravstvu. Nič pa o arbitrarnem nagrajevanju novinarjev v RTV SLO, o poskusih podkupovanja poslancev itd. To manipuliranje ob akutnih problemih zdravja in preživetja v tem zahtevnem času le spodbuja plačnike RTV k državljanski nepokorščini. Bolnišnično oskrbo so po slovenskih deželah že v

19. stoletju prevzele sestre usmiljenke, tako v bolnišnici Celje in Ptuj, tudi *Žensko kaznilnico* v Begunjah. Zidavo umobolnice v Polju je vodila usmiljenka, sestra Leopoldina Hoppe, ki je bila 50 let predstojnica v ljubljanski *Deželni*, pozneje *Državni* bolnišnici. Pred vojno je v bolnišnicah delovalo čez 1.200 usmiljenk. Ob okupaciji so jih delno pregnali že Nemci, po vojni pa z zaplembami premoženja in opreme dokončno komunistična oblast. Dne 8. marca 1948 je bila splošna odslovitvev okoli 600 redovnic iz vseh bolnišnic.

/ str. 18
Janez Juhant

Živel je v Trstu in postal znan v zvezi s "primorskimi padalci"

Pred sto leti se je rodil John Earle

V soboto, 30. januarja 2021, bo minilo sto let, odkar se je v kraju Crowborough v Angliji rodil časnikar John Earle, ki je bil v naši skupnosti dobro znan, saj je do smrti 19. septembra 2013 živel v Trstu. Po upokojitvi se je namreč leta 1986 naselil v mestu, kjer je tik po vojni spoznal svojo bodočo ženo. Odlično je govoril italijansko, srbsko in slovensko ter se zelo zanimal za življenje naše skupnosti, znan pa je postal zlasti v zvezi s "primorskimi padalci". Leta 1998 je dal pobudo za spominske svečanosti, ki potekajo 11. novembra vsako leto v Škrbini pri Komnu. Na vseh svečanostih je tudi govoril v slovenščini. Leta 2005 je v angleščini izdal knjigo o primorskih padalcih *The Price of Patriotism*, ki je nato izšla leta 2008 v italijanskem, leta 2009 pa še v slovenskem prevodu (*Cena domoljublja*, prevedla Nataša Stanič, izdala Mladika). Pri Mladiki je leta 2010 izdal še angleško pisane vojne spomine *Od Nila do Donave*. Na natis pa še čaka njegova zelo zanimiva angleško pisana zbirka zgodovinskih in biografskih skic o Trstu.

Za junaško in tragično zgodbo primorskih padalcev se je zanimal, ker je bil med vojno po bojih v severni Afriki tudi sam v britanski vojaški misiji v Jugoslaviji, v Trstu pa je bil eno povojno leto kot obveščevalni častnik. Leta 1947 je doštudiral moderne jezike v Cambridgeu,

nato pa se je kot časnikar zaposlil pri agenciji Reuters. Bil je dopisnik iz Bonna in Beograda, vodja zunanjepolitičnega uredništva v Londonu, nato dopisnik iz Rima, kjer je zadnja delovna dela preživel kot dopisnik dnevnika *The Times*.

Ivo Jevnikar

Trije "zavezniški" protagonisti komemoracij v Škrbini. Od leve nekdanji britanski veleposlanik v Ljubljani David Lloyd, ameriški padalec Bob Plan in John Earle pred slovesnostjo v Škrbini na gostoljubni Fakinovi domačiji 11. novembra 2007 (foto: Alessandro Fegez).

S1. strani

Dan demokracije?

Kljub veselju demokratov in nekaterih vidnih evropskih in svetovnih predstavnikov (Ursula von der Leyen je poudarila, da ima Evropa po "dolgih štirih letih" znova prijatelja) je pot, ki vodi ZDA v svetlejše obdobje, še dolga. Pandemija je zahtevala 400.000 žrtev in 10.000.000 izgubljenih

delovnih mest. Američani so razdvojeni. Trump se ni vdal, ob odhodu iz Bele hiše je dejal, da ni še vsega konec, zaželel je uspeh novemu vodstvu in pozdravil "nasvidenje, se vidimo kmalu", kar pomeni, da se ne bo umaknil s politične scene in da bo pravzaprav enotnost med Američani težavna

pot. Bo spet nastopil kot protikandidat leta 2024? Možno. Trump ali ne Trump, kriza demokracije in globalizacije je na dramatični točki. Amerika pod Bidnovim vodstvom se je začela 20. januarja 2021, od tega trenutka dalje bo razvidno, ali in kako bo poskušal izboljšati položaj svetovne velesile.

Stranka Slovenska skupnost

Vabilo za včlanjenje v edino slovensko stranko v Italiji

Stranka Slovenska skupnost obvešča, da je odprta kampanja včlanjevanja za leto 2021. Zaradi izrednih varnostnih razmer, povezanih z omejevanjem okužbe s koronavirusom covid-19, sta vpis novega članstva in potrditev starega možna le preko bančnega nakazila na tekoči račun IT52K0892802201010000008300. Članarina za leto 2021 znaša 20,00 € (član), 50,00 € (podpornik) in 100,00 € (veliki podpornik). Za študente in mladoletne plačilo članarine ni obvezno. Kot razlog se navede: članarina 2021 ime in priimek. Pred vplačilom članarine je treba izpolniti obrazec, ki ga lahko dobite na naslovu elektronske pošte info@slovenskaskupnost.org in gorica@slovenskaskupnost.org

ali s klicem na tel. +39 040 775204, od ponedeljka do petka, med 9. in 12. uro. Obrazec je na razpolago tudi na Facebook strani stranke Slovenska skupnost.

Povejmo na glas

Želja po plemeniti demokraciji

Janez Povše

Nastopni govor, ki ga je imel novoizvoljeni ameriški predsednik Joe Biden, nam je dal možnost, da spet osvetlimo svoje poznavanje demokracije. Demokracije kot tiste družbene ureditve, ki daje pravico do obstoja različnim pogledom na urejanje skupnega življenja in toliko bolj možno ljudem, da podprejo to ali ono smer, to ali ono miselnost. Še več, da s svojimi glasovi določeno smer oziroma politiko nagradijo in ji s tem podelijo večjo moč in vpliv. Demokracija je nadalje izjemna pridobitev civilizacije predvsem v omogočanju sobivanja različnih opredelitev, kar je pravzaprav osupljiv dosežek, če pomislimo, da se različnost in drugačnost kaj radi izključujeta vse tja do nesprejetja drug drugega in celo do sovražnosti. Toda demokracija sama po sebi še ne ustvarja prijetnega, kulturnega in solidarnega življenja, kar se je zdelo z vidika zgodovinskih izkušenj z ideologijami, pomeni z družbami, v katerih je obstajala ena sama enobarvna politika, ki je različnosti in drugačnosti vsaj na videz udušila. Demokracija v bistvu le daje priložnost vsem obstoječim različnostim in drugačnostim v danem območju, pri čemer pa ne zagotavlja in ne more zagotavljati tudi njihove kvalitete. Določen prostor si poenostavljeno rečeno v javnosti ne želi grobih besed ali pa nanje pristaja. Določen prostor vidi npr. v političnih nasprotnikih sovražnike ali pa takšno stališče odklanja. Določen prostor se zavzema za

sodelovanje z vsemi ali pa to sodelovanje z drugače mislečimi zavrača. V določenem prostoru je pravilo oster boj le za interese lastne strani, drugje je več pripravljenosti za delovanje za skupno dobro. Določen prostor se bolj nagiba k preteklosti in obračunom za nazaj ali pa se večinsko osredotoča na sedanost in toliko bolj na razvoj v prihodnosti. Toda v vseh navedenih in še drugih primerih gre za demokracijo in svobodne volitve, rekli bi za isti mehanizem, vendar z zelo različnimi rezultati, demokracija potemtakem le odsliska stanje v državi in splošno usmerjenost ljudi in ni čarobna palica, ki lahko tako ali drugače spremeni misli. Tukaj pa seveda temeljno in še kako odločilno vlogo odigrajo politiki. Svoje državljane spodbujajo k večji etiki, k večjemu razumevanju med vsemi, h kar najbolj iskrenemu sodelovanju, ali pa se naslonijo na tisto v ljudeh in na tiste ljudi, ki so zaradi teh ali onih razlogov privrženi trdi roki, se pravi neizprosno obračunavanju z drugačnimi in drugače mislečimi, in jim je misel na skupno dobro izmišljotina sanjačev in slabičev. In če dobro pomislimo, je daleč najbolj koristno in častno prizadevati si za t. i. plemenito demokracijo, se pravi takšno družbo, ki v volitvah vidi priložnost za okrepitev pogojev strpnega in srečnega skupnega življenja, za takšna prepričanja torej, ki nikoli in v ničemer ne opustijo spoštovanja do drugih ter se v celoti izognejo vsakršni mržnji, ki sicer prej ali slej usodno škoduje vsem.

Čestitke novogoriškega župana ob 25-letnici našega tednika

Spoštovani ustvarjalci Novega glasu, spoštovani urednik Jurij Paljk, izrekam vam iskrene čestitke ob 25-letnici vašega časopisa *Novi glas*. Naj vam ob tej priložnosti izrazim zahvalo za vaše delo v obmejnem območju, v katerem med drugim pomembno prispevate k ohranjanju, gojenju in širjenju slovenske besede. Že četrto stoletje s poročili, informacijami in razmišljanji prikazujete življenje in

delo žive in živahne prisotnosti slovenske narodne manjšine. Opravljate pomembno poslanstvo, saj združujete različna področja družbenega življenja, na katerem se Slovenci uveljavljamo. Želim vam, da tudi v prihodnjih letih ustvarjate z istim žarom. Najlepše čestitke. Vse dobro vam želim.

dr. Klemen Miklavč
župan MO Nova Gorica

POGOVOR Walter Tomažič

“Rešiti problem in zadovoljiti stranko je zame izziv”

Walter Tomažič je na Goriškem dobro uveljavljen električar z dolgoletno izkušnjo. O svojem poklicu včeraj in danes nam je povedal marsikaj zanimivega, za kar se mu iskreno zahvaljujemo.

Koliko let že delaš kot električar?

Kot električar sem začel delati leta 1986, star sem bil 16 let. Iz šole sem šel naravnost delat v trgovino Comelli v ul. Garzarolli v Gorici, kjer so prodajali električni material in izvajali električne napeljave. Najprej sem prodajal v trgovini, nato sem tudi sam začel delati kot elektroinstalater. Leta 1994 sem se odločil, da bi odprl svoje podjetje; imel sem kolega, skupaj sva delala do leta 2001, ko sem se spet vrnil h Comelliju, kjer sem delal samo elektroinstalacije. V istem letu sem začel nameščati tudi klimatske naprave. Leta 2011 se je kriza še poslabšala, pri Comelliju ni bilo več dela, zato sva z ženo sklenila, da bi ponovno postavil na noge podjetje, kjer bi sam začel z novo izkušnjo.

Ukvarja se z napeljavanjem in popraviljem električnih napeljav v privatnih gospodinjstvih in industrijskih obratih, s klimatorji, protivlomnimi napravami in alarmi, “domotiko” in drugim ...

Kako si se formiral za vse to?

Še največ imam opraviti z električnimi napeljavami in klimatskimi napravami. S protivlomnimi napravami sem delal pred leti, s tem nimam več opravka; imam dva kolega, ki se ukvarjata izključno s tem, zato taka dela posredujem kar njima. Glavno formacijo sem seveda prejeli z dolgoletno izkušnjo pri Comelliju, opravil pa sem tudi več tečajev, ki jih organizirajo različna podjetja in so vezani na uporabo njihovih materialov.

Kaj pa domotika (uporabnost elektronske tehnologije na domu; op.ur.)?

Domotika obstaja že vsaj 20 let, v naših krajih pa se še ni uveljavila. Gre za tehnologijo, ki je v tem trenutku še precej draga, sploh pa mislim, da ljudje niso dobro razumeli, kateri je njen smisel. Osebnost sem na tem področju nekaj tudi naredil, v to pa se nisem dosti poglobil prav zato, ker ni povpraševanja. Na svojem domu pa sem to uredil: elektronsko in na daljavo lahko upravljam luči, rolete, kurjavo, klimatsko napravo in druge elektronske naprave. Gre za sistem, ki olajša življenje v gospodinjstvu, material pa ima res svojo ceno. Težava je lahko tudi internetna povezava, ker brez te sistem ne deluje. Če se bo domotika

v prihodnje bolj razvila, bo odvisno najprej od cen, pa tudi od zanimanja ljudi. Doslej verjetno tudi ni bila še dovolj dobro prikazana.

Od leta 2011 imaš torej svoje podjetje – EletroTeam.

Da, letos imamo desetletnico. Sedež podjetja imam doma, na Peči. Po rodu sem sicer iz Števerjana; po poroki sva z ženo živela najprej v Gorici, nato sva kupila hišo na Peči. Podjetje je moje, imam pa kolega, obrtnika, ki ima svoje podjetje in s katerim dobro sodelujem.

Imaš kakšne redne sodelavce v gradbenih ali drugih podjetjih?

Nikdar nisem imel rednih vezi s kakšnim gradbenim podjetjem, pogosto pa sodelujem z arhitekti in geometri.

S čim od omenjenih del imaš še največ opravka?

Še največ dela imam z elektroinstalacijami. Predvsem v zadnjih časih je veliko gradbišč. V poletnem času pa se moje delo preusmeri na inštalacije klimatskih naprav.

Imaš več manjših vsakdanjih del ali tudi večja?

V zadnjih letih imam pretežno večja dela, taka, ki trajajo tudi več mesecev ali celo leto. Zaradi koronavirusa so se nekatera dela prekinila ali vsaj zavlekla.

Klienti plačujejo redno?

Izkušnja me je naučila, da korektno in profesionalno obnašanje prinese tudi redna plačila, seveda pa to ne velja vedno. Važno pa je se prej dobro pogovoriti in dogovoriti o roku plačila.

Kako se je tvoje delo spremenilo od leta 1986 do danes?

V začetku je bilo ogromno dela, saj je npr. leta 1990 bil odobren zakon o preureditvi elektroinstalacije v vseh stavbah in tako se je mnogo ljudi odločilo za to. Danes se temu ne daje več veliko pozornosti in pogosto se naletim na inštalacije, ki ne spoštujejo zakonskih predpisov. V tem trenutku pa je vsekakor vse bolj negotovo in nestabilno.

Kakšen je tvoj poklic z birokratskega vidika?

Za računovodske zadeve skrbi

žena Susanna. To je zame zelo dragocena pomoč, ker je izpopolnjevanje papirjev in opravljanje povezanih obveznosti vedno bolj zahtevno.

Pred 30 leti ni bilo tako?

Absolutno ne! Takrat si opravil delo, pripravil fakturo in samo izjavo o skladnosti, vse na papirju. Danes se zahteva tudi znanje informatike, saj je treba vse izjave in fakture vnašati v računalniški sistem, ki ni vedno najbolj enostaven, in to delo mi pobere veliko časa.

Znano je, da imaš vedno dosti dela, saj ni vedno lahko te najti. Kakšen je tvoj tipičen delovni dan?

Kakšni so dnevi, je odvisno od obdobja. Zgodi se, da nekaj tednov delam na enem samem gradbišču; prav tako se lahko zgodi, da imam po dve ali tri stranke v enem samem dnevu. Ko me kam kličejo za popravila, ne morem nikdar vedeti, če bom za tisti poseg potreboval deset minut, nekaj ur ali tudi cel dan.

Si dobro opremljen?

Od vsega začetka vlagam v dobro orodje, ki je pomembno, da dobro in v čim krajšem času opravim delo.

Kako si delal od marca 2020 do danes? Si moral svoje delovanje zaradi epidemije tudi prekiniti?

Kot električar sem lahko opravljal nujne posege. Spomladi smo se ustavili mesec dni, ker sem delal na dveh kar velikih gradbiščih v Trstu, ki so ju začasno ustavili. Tako sem nekaj časa ostal brez drugih del, a kmalu so me ljudje začeli iskati in delo se mi je kar nabralo.

V tem letu so se ljudje nekoliko spremenili. Preden se odločijo za neko delo, dvakrat premislijo. Ni samo problem denarja, verjetno je bolj to, da živijo v negotovosti.

Si v zadnjem letu utrpel dosti škode?

Nekaj gotovo. Kot sem že povedal, sem bil ustavljen en mesec, to pa mi je – odkrito povedano – prišlo prav, da sem se malo odpočil. Prvih deset dni je bilo tako, potem pa mi je običajen vsakdanji ritem že manjkal.

/str. 8

Danijel Devetak

POGOVOR Prof. Katja Pasarit

“Šolstvo je steber naše narodne skupnosti!”

Sindikat slovenske šole je enotna sindikalna organizacija učnega in neučnega osebja slovenskih šol v deželi Furlaniji – Julijski krajini. Njegov tržaški odsek je bil ustanovljen 26. februarja 1956 z združitvijo treh že prej delujočih sindikalnih združenj. Goriški odsek pa je nastal 21. januarja 1957 kot enotna sindikalna organizacija. Po več letih uspešnega sodelovanja sta se leta 1970 oba odseka združila v eno samo organizacijo z dvema pokrajinskima tajništvo.

Od meseca septembra imamo novo poklicno zastopnico sindikata, prof. Katjo Pasarit, s katero smo se pogovorili o novi funkciji in o tem, kako doživljata šolstvo oz. sindikat to izredno stanje, ki ga prinaša pandemija.

Kako si doživljala te prve mesece v novi vlogi?

Do pred nedavnim sem učila na šoli, in sicer kemijo na izobraževalnem zavodu Jožef Stefan, od septembra pa sem prevzela službo kot sindikalna predstavnica na podlagi možnosti, ki mi je bila dana. Kot vsaka nova pot je bila tudi ta na začetku precej strma, saj sem se lotila v bistvu nove službe. Vloga, ki jo zdaj opravljam, je čisto različna od poučevanja. Vsakodnevno se srečujem z normativi, birokracijo, zakoni. Na ta novi službeni svet se je treba prilagoditi in delo na novo organizirati. Dan za dnem se vedno bolj privajam na to novo vlogo. To je delo, ki zahteva določeno “kilometrino” in počasi si jo tudi “nabiram”. Pri tem so dragoceni tudi sodelavci oz. svetovalci, ki se sučejo v tem ambientu med šolo, ravnateljstvom in sindikatom že veliko let. Srečanje z birokracijo me je sicer kar šokiralo. Pričakovala sem, da bo težavno, vendar mislim, da človek ni nikoli dovolj pripravljen, dokler tega ne opravlja v prvi osebi. Italijanski ustroj je res težaven, nekaj neverjetnega, in birokracija je vodnjak brez dna.

Pogrešaš poučevanje?

Seveda pogrešam profesorski poklic. Stik z dijaki je gotovo neprecenljiv. Poklic profesorja odvzame veliko energije, istočasno pa te bogati in prinaša veliko zadoščenj. Ne nazadnje te delo z mladino tudi ohranja vedno mladega v duhu in prožnega. Stiki s kolegi, dijaki, neučnim osebjem ustvarjajo šolsko okolje, kjer se tkejo prijateljstva in sodelovanja. Vseeno pa sem stike ohranila tudi v tej novi vlogi in so še vedno zelo dragoceni. Pri tem se moramo zahvaliti tehnologiji, saj lahko te stike tudi v teh izrednih časih prav

z njeno pomočjo še naprej gojimo in vzdržujemo. Doživljamo posebne in čudne čase na vseh področjih, tudi na šoli ni pouka, kot ga poznamo. Mislim pa, da se je šolstvo kljub vsemu kar dobro odrezalo, didaktika poteka na daljavo in mislim, da je treba na to gledati konstruktivno. Slišim kar veliko polemičnih besed, mislim pa, da je stanje težko za vse, za učitelje oz. profesorje, dijake, ravnatelje, starše itd. Je pa res, da bi brez tehnologije ostali brez vsega, prav kot po 1. svetovni vojni, ko je bil zaradi španske gripe popolnoma prekinjen pouk. Seveda so osebni stiki in prisotnost druga stvar, toda živimo v časih, ki nam ponujajo številne alternative in nam pomagajo, da se drugače organiziramo in ohranimo didaktiko, službene obveznosti in ne nazadnje prijateljske stike.

Kolikšen je pravzaprav odstotek učnega osebja, vpisanega v sindikat? Je vpisano tudi neučno osebje? Katera je glavna vloga te ustanove?

V sindikat se lahko vpiše tako učno kot neučno osebje, glede tega ni nobene zapreke. Če govorimo o nalogah sindikata, je prav na prvem mestu skrb za slovensko šolstvo v Italiji. Če pogledamo malo na naše razmere, smo maloštevilni in imamo določeno ozemelsko razdrobljenost, saj smo prisotni na Tržaškem, Goriškem in Videmskem. To dodatno bremeni šolstvo naše narodne skupnosti. Na tem območju veljajo posebna zakonska določila, in sindikat v tem oziru stoji ob strani šolskemu osebju. Ti razlogi bi morali že zadostovati za vpis v naš sindikat. Mislim, da je skrb za šolanje v slovenskem jeziku interes celotne slovenske narodne skupnosti v Italiji, še toliko bolj bi morala biti skrb tistih, ki so v neposrednem in vsakdanjem stiku s šolstvom oz. imajo neko vlogo na slovenskih šolah. Rekla bi, da je število včlanjenih zadovoljivo, lahko bi bilo še boljše. V zvezi s tem bomo v naslednjih mesecih prav gotovo organizirali kampanjo, ko se bo sindikat

predstavil oz. malo bolj vidno prikazal vlogo, ki jo ima na šolskem področju, ter obrazložil to priložnost, ki je bila dana naši skupnosti, da imamo poklicno figuro, ki jo zdaj predstavljam jaz. Rada bi tudi poudarila, da vpis v drugi sindikat ni ovira za včlanjenje v našega, to se pravi, da ni izgovor, kot večkrat slišim od marsikoga.

Če ostanemo pri osebju, o čem vas največkrat sprašujejo?

Pandemija nam je gotovo prekržala vsakdanje načrte in nam ovira običajen potek dela. Vse je upočasnjeno, ni tistega stika na terenu z ljudmi, ki je za take organizacije, kot je sindikat, zelo pomemben in potreben. Ljudje se pa vseeno precej oglašajo in javljajo predvsem, ko je ta poklicna služba po prvem mesecu malo stekla. Imela sem stike po telefonu in elektronski pošti, s predhodnim zmenkom pa tudi osebna srečanja. Težave so najrazličnejše, vprašanja pa tudi. Prav gotovo je eno izmed glavnih vprašanj v zadnjem obdobju priznanje pedagoške izobrazbe pridobljene v Sloveniji in tudi razpisi natečajev za stalež, in sicer kdaj bodo, kako bodo potekali in katere bodo vsebine. Te so najbolj pereče točke, čeprav je vprašanj še in še in so v stalnem razvoju, tako da bo mogoče prostor še za kakšen članek ali pogovor v prihodnosti.

Če se osredotočimo na to dvoje, katere so novosti glede natečajev in katere glede habilitacije učiteljev, ki so študij dokončali v Sloveniji?

Že pred pandemijo je bilo vprašanje natečajev kar zapleteno. Virus pa je dobesedno stvari spravil na glavo in zamrznil, kar bi se bilo lahko speljalo v letu 2020. Vprašanj je torej več. Kdaj bo pravzaprav možno izpeljati natečaj? V kateri obliki? Veliko se govori, ni pa še nič jasnega. V naslednjih dneh bomo imeli sestanek z Deželnim šolskim uradom in bo gotovo tudi ta točka na dnevnem redu, saj sta na vidiku redni in izredni natečaj.

/str. 14

Matevž Čotar

In memoriam

V Gospodu je zaspala sestra Celina

Tako tiho, kot je živela, je tudi odšla v večnost h Gospodu, ki mu je posvetila vse svoje življenje. Sestra Celina je umrla v zgodnjih jutranjih urah 4. januarja letos v Gorici, pokopali so jo 9. januarja s pogrebno mašo v cerkvi sv. Ignacija na Travniku v Gorici. Sestra Celina se je rodila leta 1932 v Velikih Žabljah na Vipavskem v družini "Koškovič", pisala se je Makovec.

Že pred začetkom druge svetovne vojne je vstopila v šolo Naše Gospe v Gorici in leta 1954 je prav tu izrekla večne zaobljube in postala šolska sestra. Bili so težki časi, tudi zaradi dejstva, da je bila sestra Celina vedno neomajna in trdna Slovenka. Poučevala je v vrtcih v Gradišču ob Soči, Štarančanu, Čedadu, tudi pri Sveti Ani v Gorici, leta 2000 pa je za devet let odšla v Toskano, kjer je delovala v redovniški skupnosti v San Gimignano in tam tudi poučevala. Po devetih letih, v katerih je s svojo milino, prisrčnostjo, delavnostjo in globoko vero osvojila srca Toskancev, se je vrnila v Gorico. Tudi v Gorici je ohranila tople vezi z ljudmi

iz San Gimignano. Radi pa so jo in smo jo imeli tudi v Gorici, kjer smo jo videvali po ulicah, ko je šla na obiske k bolnim, osamljenim,

foto JMP

ostarelim.

Sestro Celino smo radi imeli tudi v našem uredništvu. Večkrat nas je obiskala in se rada ustavila z nami v pogovoru; ko je odhajala, je vedno pohvalila naše delo in vedno tudi obljubila, da bo za nas in za Novi glas še naprej molila. Večkrat sva se pogovarjala v sobi pri meni, nerada je spregovorila, kako so italijanske prednice zatirale

slovenščino, vzdihnila je, da so bili pač taki časi, obsojala ni nikogar, dodala pa je, da ni bilo lepo, ker slovenskih sester velikokrat

niso marali in so jim na vse načine onemogočali, da bi javno govorile in molile v slovenščini.

Z mano je rada spregovorila o rojstni vasi, poznala je moje starše, saj so skupaj odraščali, njen brat Slavko je v Afriki rešil življenje mojemu očetu, ko sta bila oba ameriška ujetnika in so ju prepeljali na rob puščave v neznosno vročino, kjer je moj oče hudo zbolel, Slavko

pa mu je tri dni dajal svoj odmerek predragocene vode in ga dobesedno vlekli s seboj, da ga tanki niso pregazili, ko je nemočen obležal. Po tednu dni so ju Američani ločili od italijanskih vojakov kot vrsto drugih slovenskih fantov in oba sta se vrnila domov kot prekomorca. Poznala je zgodbo in vedno mirno rekla: "Molila sem takrat za Slavka in za vse naše fante, koliko gorja je bilo!" Vedno me je povpraševala, kako je v rojstni vasi, kamor je malokrat lahko šla, a takrat, ko je lahko, je obiskala vse tiste, ki jih je poznala, zapomnila si je vsa imena in vedno me je tudi vprašala po kom.

Na fotografiji, ki jo objavljamo, je sestra Celina na enem zadnjih obiskov v našem uredništvu, kjer jo bomo pogrešali, kot jo bo pogrešalo veliko njenih učencev in ljudi, kajti s svojim umirjenim, toplim, srčnim nastopom in molitvijo se je za vedno zapisala v naša srca. Naj ji Bog podeli večni mir in naj ji sveti večna Luč, svojcem pa izrekamo občuteno sožalje!

JUP

Ob tridesetletnici Slovenije se mora ideološka diskriminacija končati

Del opozicijskih strank, ki se očitno uvršča na skrajno politično levico, je začel gonjo proti Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ker je na javnem razpisu namenilo državno finančno podporo tudi civilnodružbenemu Zavodu Iskreni. Nobenega dvoma ni, da je razlog za to gonjo idejna usmeritev Zavoda Iskreni, ki zagovarja krščanske vrednote družinskega življenja.

Zato izraža Komisija Pravičnost in mir pri SSK veliko zaskrbljenost. S tem ko skrajne leve stranke nasprotujejo tej podpori in zaradi nje celo grozijo z interpelacijo pristojnega ministra, zavzemajo diskriminacijsko stališče do nevladne organizacije, ker zastopa družinske vrednote, ki niso po volji izključujoči levičarski ideologiji, odklonilni in sovražni do tradicionalnega in pretežno krščanskega pojmovanja družine.

S tem stranke, ki so med drugim skoraj pet let zadrževale uresničenje odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije o enakopravnem financiranju katoliških in drugih zasebnih šol, ponovno in nedvoumno razkrivajo svoje nestrpno stališče do krščanskih vrednot in do vseh, ki jih zagovarjamo v sedanji slovenski družbi. Enako diskriminacijo zahtevajo celo od državnih organov, kar je v popolnem nasprotju z zahtevo po ideološki nevtralnosti sodobne demokratične, svobodoljubne in nazorsko pluralistične države. Ob tridesetletnici Slovenije je skrajni čas, da se konča diskriminacija na osnovi idej in vrednot ter se zavrne stigmatizacija in zapostavljanje vseh, ki si v slovenski družbi prizadevamo za krščanske in družinske vrednote. Stranke, ki s tako zahtevo po novem enoumju zavzemajo stališče, ki je v popolnem nasprotju s svobodoljubnimi, pluralističnimi in demokratičnimi načeli sodobne države in ustavne ureditve Republike Slovenije, nikakor ne morejo veljati za primerne, da jim volivci še kdaj zaupamo odgovornost za našo državo, če hočemo, da ostane zvesta duhu svoje ustave in se v njem še utrjuje. Stališče teh strank je v popolnem nasprotju z duhom in črko človekovih pravic do svobode in enakopravnega izražanja ter uveljavljanja vere in drugih nazorov, kar je temelj vsake demokratične in svobodoljubne državne ureditve. Zato zasluži, da ga obsodijo vsi demokrati v tej državi. Prav tako pozivamo ministra Janeza Ciglerja Kralja, naj ne popusti pod pritiski ter še naprej zagotavlja ideološko nevtralnost Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Msgr. dr. Anton Stres
Predsednik Komisije Pravičnost in mir pri SSK

Pred baziliko sv. Antona v Padovi

Spotikavec za Placida Corteseja

V spomin na Placida Corteseja so v Padovi postavili spotikavec oz. tlakovec spomina, ki ga je naredil umetnik Gunter Demnig. Spotikavec so odkrili 21. januarja pred baziliko sv. Antona v Padovi v spomin

Fra.Ma, v katerem je sodeloval z univerzitetnima profesorjema Ezio in Franceschinijem in Concettom Marchesijem. Spotikavec, ki so ga postavili nekaj dni pred dnevom spomina, so namestili prav

namestili še druge tri spotikavce v spomin na deportirane juče, ki so jih usmrtili v uničevalnih taboriščih. Zdej je tako v Padovi 28 spotikavcev v spomin na umrle v lagerjih. Nove spotikavce so postavili v spomin na žrtve Celino Trieste, ki so jo usmrtili v Rižarni ter Guida Usiglia in Ester Giovanni Colombo, ki so ju ubili v Auschwitzu.

Spotikavec v spomin na patra Corteseja so postavili ob prisotnosti rektorja bazilike očeta Oliviera Svanera, prorektorja in vicepostulatorja za kanonizacijo patra Giorgia Laggionija, župana Padove Sergia Giordanija, predsednika judovske skupnosti v Padovi Giannija Parenza in podpredsednika znanstvenega odbora Vrta pravičnih v Padovi Giuliana Pisanija.

V čast Corteseja je pred kratkim Veneranda Arca di Sant'Antonio v sodelovanju s frančiškansko skupnostjo postavila relikviar v muzeju Antoniano. Umetnina, ki jo je podaril umetnik Paolo Marcolongo, vsebuje nekaj drobcev stene bunkerja, v katerega so Corteseja zaprli v Trstu, in kos papirja, kamor je pater Placido zapisal "sveto".

UP

na patra, ki je bil med drugo svetovno vojno tudi urednik revije Messaggero di Sant'Antonio. Pater Cortese, ki so ga že razglasili za božjega služabnika (to pomeni, da je v postopku za ugotavljanje svetosti), je med vojno, predvsem po 8. septembru 1943, iz spovednice pomagal koordinirati reševalne akcije za številne juče, zavezniške vojake in civiliste, ki jih je preganjal nacifašizem. Bil je pomemben sodelavec odporniškega gibanja

na mesto, kjer sta 8. oktobra 1944 odposlanca nacistične policije ugrabila Corteseja in ga odvedla v bunker Gestapa v Trstu. Tam so ga mučili, saj so hoteli izvedeti imena njegovih sodelavcev pri odporniškem gibanju, kar pa jim ni uspelo. Naposled so ga ubili in zažgali v krematorijski peči v tržaški Rižarni. Nemci so skušali zbrisati vsako sled o njem. Njegovo zgodbo pa so ponovno odkrili v 90. letih prejšnjega stoletja. 21. januarja so v Padovi

Kaj nam hoče povedati koronavirus? (36)

Primož Krečič

Odnos do čustev

V času karantene smo v še večji meri pozorni na naša čustva. Določena izkušnja se lahko pokaže kot vesela in polna presenečenja, more pa biti tudi boleča in težka. Zato je pomembno, da znamo pravilno čustvovati in sprejemati izzive, ki pridejo od nas, bližnjih in od Boga. **Zlasti ko se čutimo pod pritiskom, težje uravnavamo svoja čustva** in ostanemo odprti za sprejem čustev drugih.

Čustvena moč se odraža v tem, kako se soočamo s krizami in težavami, ki prihajajo v življenje. **Tu se pokažeta naša notranja svoboda in odprtost**, koliko smo duhovno zreli, da nas vsaka stvar ne vrže s tira. Če zbežimo ob preizkušnji, se sesujemo in je še huje za nas in za druge. Sicer pa nas premagana preizkušnja okrepi in pomaga bolj polno živeti z našimi bližnjimi.

Tu niso dovolj molk, tišina in oddaljenost od drugih, ampak so **pomembna srečanja, še posebno s tistimi, s katerimi delimo naš življenjski prostor**. Navadno so to otroci, partner, bližnji sostanovalci, s katerimi moramo razviti pogovor in videti, kako poteka skupno življenje. Vsak občutek prinaša sporočilo, da se vprašamo, kaj drugi želijo povedati in kaj pričakujejo od nas. Če se rodi agresivnost, nam to pove, da jih ne znamo poslušati ali da imajo težave. Če se takoj vznemirimo ali vzroji, se moramo vprašati, **kateri boleče točke so se dotaknili**, da smo se tako odzvali. Včasih pokažemo določen čustveni odziv, ki ga sploh še nismo pokazali. Naša čustva lahko delujejo pomirjevalno ali naredijo zadrego in sramoto.

Moramo se truditi za odprtost, **da ne bi pristali na oddaljenosti in hladnem odnosu**, ki lahko poruši zblizevanja in iskanja rešitev. To je priložnost, da se zavemo pomena skupnosti in odnosa ter razčistimo določene predsodke in napačna razumevanja, da se pogovorimo o krivicah in zamerah. **Kriza prinaša občutek sramu, šibkosti, nemoči**, ker ne moremo obvladati situacije in

urediti odnosov, ker smo morda brez službe in smo izgubili določene priložnosti, ker se ne moremo gibati. Vsaka oblika dialoga, ko pokažemo zanimanje za bližnje, je velik napredek. Pomembno je sprejeti stanje krize, ohraniti duha svobode in iskati možnosti izhoda. Tako se more roditi višja raven odnosov, sposobnost odpuščanja in novega začetka. Predvsem pa je priložnost, **da se veselimo ljudi, ki so okrog nas**, in jih sprejmemo v tem, kar so. Prav tako se moramo zavedati, da nismo edino mi v težavah, da tudi drugi trpijo in si želijo, da smo jim blizu s pristno bližino. Še posebej moramo čutiti težave tistih, ki so zboleli ali so bolj čustveno občutljivi, da jih ne vznemirjamo v težkih mislih, ampak poslušamo, potrpiamo z njimi in ne vstopamo na boleča mesta. Naj čutijo, da se zanje zanimamo, jih po različnih poteh nagovarjamo in zanje molimo. Tistim, ki jih je strah, je treba povedati, **da so njihovi strahovi preveliki** in naj se prenehajo smiliti sami sebi. Iskrenost in ljubezni je zdravilna, čeprav pride do krajšega upora, vendar je tak odnos koristen in rešuje.

Verjetno je pandemija koronavirusa največja socialna in psihična kriza po drugi svetovni vojni. Zato je pomembno **skrbeti za čustveno in duhovno zdravje**, da ob vseh omejitvah in težavah najdemo notranji mir, lepoto in tišino. To se more zgoditi, ko svoje življenje in zgodovinski čas izročimo Bogu in sprejmemo sebe pred njim. Prav tako, da svojo izkušnjo delimo s svojimi najbližjimi v pogovoru, pri razvedrilu, delu in molitvi. V težkih časih so lepe stvari še boljše in dobrota bolj doživeta. Kriza spreminja naše možnosti in poglede, nas omejuje, **ne more pa nam vzeti svobode in veselja**. Če smo v harmoniji s sabo in z Bogom, bomo tudi z ljudmi in okoljem ter celim svetom. Zavedamo se pomena vsakega srečanja in se veselimo mnogih malih darov. Pri tem odkrivamo mnoge možnosti in sposobnosti, ki jih do zdaj nismo poznali ali jih izkoristili. Sicer pa nas sveti Pavel spodbuja: "Kadar sem namreč slaboten, takrat sem močan." (2 Kor 12.10)

S 1. STRANI 55. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

Papeževo sporočilo

Zato želim letošnje Sporočilo posvetiti klicu 'pridite in pogledajte' kot predlogu za vsak komunikativni izraz, ki hoče biti jasen in pošten tako pri urejanju časopisa kot v svetu spleta, pri običajnem pridiganju Cerkev kot v politični ali družbeni komunikaciji. 'Pridi in pogledaj' je način, kako se je krščanska vera sporočala, začenši s prvimi srečanji na bregovih reke Jordana in Galilejskega jezera.

Obrabiti podplate čevljev
Mislimo na veliko temo informiranja. Pozorni glasovi se že dolgo pritožujejo nad nevarnostjo izenačevanja 'v časopisih fotokopijah' ali televizijskih in radijskih novicah in na v bistvu enakih spletnih straneh, kjer zvrst raziskave in reportaže izgubljata prostor in kakovost v korist vnaprej pripravljenih, 'foteljskih', samozadostnih informacij, ki jim vedno manj uspe prestreči resnico o stvareh in konkretnem življenju ljudi in ne zanjo več doumeti ne najresnejših družbenih pojavov in ne pozitivnih energij, ki se sproščajo iz temeljev družbe. Kriza založništva je v nevarnosti, da bo vodila k informaciji, ki bo zasnovana v uredništvih, pred računalnikom, na terminalnih agencij, na družbenih omrežjih, ne da bi odšli na cesto, da bi 'obrabili podplate čevljev', ne da bi se srečali z ljudmi, da bi poiskali zgodbe ali *de visu* preverili določene situacije. Če se ne odpremo srečanju, ostajamo zunanji gledalci, kljub tehnološkim novostim, ki nas lahko postavijo pred povečano resničnost, v katero se zdi, da smo potopljani. Vsaka naprava je koristna in dragocena samo, če nas spodbudi, da gremo pogledat stvari, za katere sicer ne bi vedeli, če postavi na omrežje znanje, ki sicer ne bi krožilo, če omogoči srečanja, do katerih sicer ne bi prišlo.

Kroniške podrobnosti v evangeliju
Prvima učencema, ki ga hočeta spoznati po krstu v

reki Jordan, Jezus odgovori: 'Pridita in bosta videla' (Jn 1,39) ter ju povabi, naj živita odnos z Njim. Več kot pol stoletja pozneje, ko Janez že zelo ostarelo piše svoj evangelij, se spominja nekaterih 'kroniških' podrobnosti, ki razodevajo njegovo navzočnost na kraju in vpliv, ki ga je tisto doživetje imelo na njegovo življenje: 'Bilo je okrog desete ure', pripomni, se pravi okoli štirih popoldne (prim. v. 39). Naslednji dan – nadaljuje Janez – Filip o svojem srečanju z Mesijem pove Natanaelu. Njegov prijatelj dvomi: 'Iz Nazareta more biti kaj dobrega?' Filip ga ne poskuša prepričati z dokazovanjem: 'Pridi in pogledaj,' mu reče (prim. vv. 45-46). Natanael gre in vidi in od tistega trenutka se njegovo življenje spremeni. Krščanska vera se začne tako. In se tako tudi sporoča: kot neposredno spoznanje, porojeno iz izkustva, ne iz pripovedovanja. 'Ne verjamemo več zaradi tvojega pripovedovanja, kajti sami smo slišali,' pravijo ljudje Samaritanki, potem ko se je Jezus ustavil v njihovi vasi (prim. Jn 4,39-42). 'Pridi in pogledaj' je najpreprostejši način za spoznanje neke resničnosti. To je najbolj pošteno preverjanje vsakega sporočila, kajti da bi vedeli, se moramo srečati, moramo temu, ki je pred menoj, dovoliti, da govori z mano, mu pustiti, da me doseže njegovo pričevanje.

Zaradi poguma toliko novinarjev
Tudi novinarstvo, kot pripovedovanje o resničnosti, zahteva sposobnost iti tja, kamor ne gre nihče, torej premikati se, in željo po videti. Radovednost, odprtost, strast. Pogumu in prizadevnosti toliko profesionalcev – novinarjev, snemalcev, montažerjev, režiserjev, ki pogosto delajo ob velikih tveganjih – se moramo zahvaliti, če danes poznamo na primer težke razmere preganjanjih manjšin na različnih koncih sveta; če so bila številna nasilja in krivice do revnih in proti stvarstvu

razkrita; če se je pripovedovalo o toliko pozabljenih vojnah. Če bi teh glasov ne bilo več, bi bila to izguba ne samo za informacije, ampak za celotno družbo in za demokracijo, bi to bilo osiromašenje človeštva. Številne resničnosti na planetu, v tem času pandemije pa še bolj, vabijo komunikacijski svet, naj 'pride in pogleda'. Obstaja nevarnost, da bi o pandemiji in kakor o vsaki krizi pripovedovali

samo skozi oči bogatejšega sveta in tako vzdrževali 'dvojno računovodstvo'. Pomislimo na vprašanje cepiv in na zdravstveno oskrbo na splošno, na nevarnost izključevanja najbolj revnega prebivalstva. Kdo nam bo povedal o pričakovanju okrevanja v najrevnejših vaseh Azije, Latinske Amerike in Afrike? Tako socialne in ekonomske razlike na planetarni ravni predstavljajo nevarnost, da zaznamujemo vrstni red razdeljevanja cepiv proti covidu. Z revnimi, ki so vedno zadnji, in s pravico zdravja za vse, ki je na načelni ravni zagotovljena, izpraznjena pa v svoji realni vrednosti. Pa tudi v svetu srečnejših socialna drama družin, ki hitro drsijo v revščino, v veliki meri ostaja skrita. Ljudje, ki premagajo sram in stojijo v vrsti pred centrom Karitas, da bi dobili paket s hrano, prizadenejo in

ne povzročajo veliko novic. **Priložnosti in pasti spleta**
Mreža lahko s svojimi neštetimi socialnimi izrazi pomnoži možnosti pripovedovanja in medsebojne podelitve: toliko več oči, ki so odprte v svet, nenehni tok podob in pričevanj. Digitalna tehnologija nam daje možnost informacij iz prve roke in pravočasnih, ki so včasih zelo koristne. Pomislimo na nekatere nujne

primere, katerih prve vesti in tudi prva uradna obvestila prebivalstva potujejo po spletu. To je čudovito orodje, ob katerem smo vsi odgovorni, tako uporabniki kot porabniki. Potencialno vsi lahko postanemo priče dogodkov, ki bi jih tradicionalni mediji spregledali, damo svoj družbeni prispevek in razkrijemo več zgodb, tudi pozitivnih. Po zaslugi mreže imamo možnost pripovedovati o tem, kar vidimo, kar se dogaja pred našimi očmi, in podelimo pričevanja. Vsem pa so zdaj že postala očitna tudi tveganja družbene komunikacije brez preverjanja. Že zdavnaj smo se naučili, kako lahko je iz tisoč razlogov in včasih zgolj iz banalnega narcisizma prirepati novice in celo slike. To kritično zavedanje ne sili k demoniziranju orodja, ampak k večji sposobnosti razločevanja in k bolj zrelemu

čutu odgovornosti tako za širjenje kot za sprejemanje vsebin. Vsi smo odgovorni za komunikacijo, ki jo opravljamo, za informacije, ki jih dajemo, za nadzor, ki ga lahko skupaj vršimo nad lažnimi novicami s tem, da jih razkrinkamo. Vsi smo poklicani, da smo priče resnice: da gremo, vidimo in podelimo.

Nobena stvar ne nadomesti videnja človeka
V komunikaciji ne more nobena stvar popolnoma nadomestiti videnja človeka. Nekaterih stvari se lahko naučimo samo tako, da jih izkusimo. Ne komuniciramo namreč samo z besedami, ampak z očmi, s tonom glasu, z gestami. Jezusova močna privlačnost do tistih, ki so ga srečali, je bila odvisna od resnice njegovega oznanjevanja, učinkovitost tega, kar je govoril, pa je bila neločljiva od njegovega pogleda, od njegovega obnašanja in od njegove tišine. Učenci niso samo poslušali njegovih besed, ampak so ga gledali, ko je govoril. V Njem – v učlovečenem Logosu – Beseda je postala obraz, nevidni Bog se je dal videti, slišati, otipati, kakor piše Janez (prim. 1 Jn 1,1-3). Beseda je učinkovita le, če jo 'vidimo', samo če se vključimo v doživetje, v dialog. Iz tega razloga je 'pridi in pogledaj' bil in je bistvenega pomena. Pomislimo, koliko prazne zgovornosti je tudi v našem času, na vseh področjih javnega življenja, tako v trgovini kot v politiki. 'Zna govoriti v neskončnost in nič povedati. Njegovi razlogi sta dve zrcni pšenice v dveh mernikih plev. Cel dan moraš iskati, da ju najdeš, in ko ju najdeš, nista bili vredni iskanja.' Ostre besede angleškega dramatika veljajo tudi za nas, krščanske komunikatorje. Evangeljsko veselo oznanilo se je razširilo v svet preko srečanj človeka s človekom, srca s srcem. Može in žene, ki so sprejeli isto povabilo: 'Pridi in pogledaj' in se jih je dotaknil tisti

'več' človeškega, ki je sevalo iz pogleda, iz besede in iz gest ljudi, ki so pričevali za Jezusa Kristusa. Vsa orodja so pomembna in veliki komunikator, ki mu je bilo ime Pavel iz Tarza, bi zanesljivo uporabljal elektronsko pošto in socialna sporočila. So pa njegova vera, njegovo upanje in njegova ljubezen naredili vtis na njegove sodobnike, ki so ga slišali oznanjati in so imeli čas, da so nekaj časa preživeli z njim, da so ga videli na nekem zboru ali v zasebnem pogovoru. Ko so ga videli, kako deluje na krajih, kjer je bil, so potrjevali, kako resnično in rodovitno je bilo za življenje oznanilo zveličanja, katerega prinašalec je bil po Božji milosti. Pa tudi tam, kjer tega Božjega sodelavca niso mogli srečati osebno, so o njegovem načinu življenja v Kristusu pričali učenci, ki jih je pošiljal (prim. 1 Kor 4,17). 'V naših rokah so knjige, v naših očeh dejstva,' je trdil sv. Avguštin, ko je spodbujal, naj v resničnosti preverimo prerokbe, ki so v Svetem pismu. Tako se evangelij ponovi danes, vsakič ko prejmemo jasno pričevanje ljudi, katerih življenje je spremenilo srečanje z Jezusom. Že več kot dva tisoč let veriga srečanj posreduje čar krščanske avanture. Čaka nas torej izziv, da komuniciramo preko srečevanja ljudi tam, kjer so in kakršni so.

Gospod, nauči nas izstopiti iz samega sebe in se napatiti k iskanju resnice. Uči nas, da bomo šli in videli, uči nas poslušati, da ne bomo gojili predsodkov, da ne bomo delali prehitrih zaključkov. Uči nas iti tja, kamor noče iti nihče, vzeti si čas, da bi razumeli, biti pozorni na bistveno, da se ne pustimo raztrsti od odvečnega, razlikovati varljiv videz od resnice. Nakloni nam milost, da bomo spoznali tvoja bivališča v svetu, in poštenje, da bomo pripovedovali o tem, kar smo videli.

Misel na 4. nedeljo med letom S Kristusom v boj

Na 4. nedeljo med letom jasno spoznamo resničnost obstoja zla in zlobnih duhov, hkrati pa tudi dejstvo, da je Jezus Gospod teh sil. To nam je jasno, če recimo pogledamo grški izraz, ki je tam uporabljen za: "Umolkni!", saj Gospod dobesedno pravi: "Imej nagobčnik!", kar je izredno zanimivo. Kakor nas učijo eksorcisti, so hudobni duhovi vedno kakor pes na verigi, težava pa je pogostokrat

v tem, da se ljudje radi podajamo v radij te verige še bolj od potrebnega, če drži dejstvo, da smo že tako izpostavljeni določenemu vplivu zla. Apostol Peter nam daje jasna navodila, potem ko nas opozori, da naš nasprotnik hudič kakor rjoveč lev preži za nami, da bi nas požrl, da se mu moramo postaviti po robu s trdno vero. Iz evangelija lahko razberemo, da pa potrebujemo tistega, ki ima

oblast nad zlimi ali nečistimi duhovi, kar je jasni hebrejski izraz, torej je potrebna pomoč Gospoda Jezusa. Ljudje bi se pogosto radi postavili s svojim napuhom in s svojimi močmi, a smo po tej plati precej šibki in je tako tudi prav. Da se človek nasloni na drugo avtoriteto, ker sam seveda ni nobena avtoriteta, je seveda pravilno, težava je le, katere so avtoritete, na katere se naslanjamo. Kristjani se seveda v končni

meri naslanjamo na samo avtoriteto Jezusa Kristusa, ki nam je vse dal, pa bodisi da je bilo zapisano ali da nam je bilo podano po izročilu. To o naslanjanju na avtoriteto pa ne velja samo za naš pouk, ampak tudi za to, da se hranimo in da se borimo proti zlu. Apostol Pavel nam lepo govori, da naš boj ni prvenstveno meseni ali človeški, temveč je to duhovni boj, po katerem se borimo proti tem zlim

duhovom in proti grehu, a tudi seveda proti njihovim vplivom v svetu (Ef 6). Če pa povzamemo, se mora vsakdo boriti proti mesenosti, posvetnosti in proti zlu. Proti zlu je orodje molitve in zakramentov, proti mesenosti je post, proti posvetnosti pa miloščina. Dandanes sicer radi slišimo, češ naj ne bi bilo potrebno kaj preveč tega boja. Marsikdo reče, da saj veruje v Boga, morda kdo tudi reče, da moli. Lepo, vendar

je to premalo. To je vse samo neko naravno verovanje, medtem ko je krščanska vera nadnaravna in je potrebno v boj z Gospodom na vseh omenjenih področjih, ker mu edino tako lahko v polnosti dajemo čast, se mu zahvaljujemo, ga prosimo, edino tako pa je možno tudi zadostiti, kajti ni ljubezni brez žrtve. Žrtev s pomočjo teh pravilno namenjenih treh orodij pa je šele prava.

Andrej Vončina

POGOVOR Neda Rusjan Bric

Upamo, da se bo kaj velikega zgodilo in

Neda Rusjan Bric ni samo režiserka, igralka in pisateljica, znana je tudi kot programski vodja v projektu kandidature Nove Gorice in Gorice za Evropsko prestolnico kulture leta 2025. Z gospo Nedo smo se pogovorili o naslednjih korakih v vodenju celotnega projekta EPK, o pomenu jezika, kulture, o vlogi, ki jo bo imela slovenska narodna skupnost v Italiji, in o tem, kako se je sama vživela v projekt.

Kdaj, kje in iz katerega vzgiba se je porodila ideja o EPK? Kakšno vlogo ste imeli vi tedaj?

Že pred petimi leti sem predlagala novogoriškemu županu Mateju Arčonu, da bi Nova Gorica lahko kandidirala za Evropsko prestolnico kulture leta 2025. Začela sem raziskovati in zbirati informacije in glede na to, da sem dobra prijateljica z Igorjem Devetakom, urednikom Primorskega dnevnika, sem njemu predlagala, da bi lahko obe mesti skupaj kandidirali. Stopila sva do tedanjega goriškega župana Ettoreja Romolija, ki se je takoj navdušil. Z majhno skupino sodelavcev smo decembra 2016 imeli prvi sestanek in začelo se je naše delo za EPK 2025. Vedeli smo, da gre za projekt, kjer imajo možnost tudi majhna mesta, ki pa imajo razvojni potencial v okolici in ljudih, Nova Gorica in Gorica imata mejo, toda tudi skupni trg in skupno zgodbo in te so naše prednosti.

Kako ste dogajanje doživljali na začetku, ko je bila kandidatura šele zametek?

Na začetku sem pri ljudeh zaznala tudi ogromno skepse. Pri nas dejansko še vedno vlada zelo nizka samozavest, k sreči pa sem kmalu spoznala veliko navdušenih oseb, ki so v projektu videle potencial za razvoj obeh mest. EPK ni razglednica tega, kar smo, ampak je v resnici priložnost, da izboljšamo to, kar imamo, da obravnavamo ključne, boleče točke in se posvečamo spornim temam. Čeprav je kultura vse, kar nas obdaja, v tem primeru ne gre samo za kulturo in umetnost, gre tudi za razvoj na področju turizma in gospodarstva. Kdor je to razumel že na začetku, je zelo hitro pristopil k projektu.

Kandidatura je nastala čezmejno. Gorici, ena brez druge, bi ne imeli nobene možnosti. Ste že od vsega začetka ciljali na skupno kandidaturo?

Dejstvo je, da to je kandidatura Slovenije in da

je dobitnik naslova Nova Gorica. Slovenija bo tudi prispevala večino finančnih sredstev. Programsko, mentalno in čisto duhovno pa smo že od vsega začetka gledali na širše območje, ne samo na obe mesti, ampak na večji obmejni pas, od izvira do izliva Soče, reke, ki je za nas izjemno močan simbol. Odločili smo se torej za skupno kandidaturo in prizadevamo si, da bi bilo vse čezmejno. Naš cilj je povezovanje.

Katera je bila doslej vloga dveh občin? In kakšna bo odslej?

Župani so bili takoj zelo navdušeni, najprej Romoli in Arčon, kasneje pa tudi Ziberna in Miklavč. Vloga dveh občin je zelo pomembna. Vsaka skupina, ki pripravlja kandidaturo, mora biti povsem samostojna, politično in vsekakor neodvisna, in to še posebno po tem, ko začne program konkretno izvajati. Neodvisnost je pogoj za dobro kandidaturo in uspešno vodenje projekta, politična podpora pa mora biti čim večja. Novogoriški mestni svet je takoj podprl projekt in podporo smo dobili tudi na italijanski strani.

Soglasna politična podpora bo odslej še bolj potrebna. Župana bosta imela zelo pomembni vlogi pri vodenju projekta in z drugimi bosta izbrala tudi direktorja in umetniškega vodjo. Vse bomo delali v soglasju z občinama, skupina pa mora biti samostojna.

Kateri projekti so izrazito, najbolj čezmejni?

Eden najpomembnejših projektov je EPICenter, iz njega izhajajo trije temeljni gradniki. GO! Share, GO! Europe in GO! Green. EPICenter je fizičen prostor, t.j. Trg Evrope, Transalpina, in izhodišče našega programa. Glede prenove samega trga je zmagovalni projekt znan, z zmagovalnim birojem pa bomo vzpostavili dialog in poiskali najboljšo rešitev – mozaik bo ostal! Na trgu bo atraktiven prireditveni prostor, prostor druženja, v podkleti pa naj bi bil prostor, kjer se bo razvil zelo pomemben program, Evropska platforma za interpretacijo 20. stoletja, katerega glavna nosilka je dr. Kaja Širok, ena največjih poznavalk meje na obeh straneh. V prejšnjem stoletju smo imeli dve svetovni vojni, hladno vojno, dobili smo mejo in Slovenci ter Italijani na obeh straneh meje drugače vidimo to zgodovino. V evropski platformi smo zasnovali program, ki temelji na poglobljenem opazovanju

zgodovine z obeh strani in umeščenosti v evropski oz. svetovni kontekst. To pomeni, da bomo na iste dogodke, ki smo jim bili priča, pogledali z obeh zornih kotov, spoznali bomo obe interpretaciji zgodovine. Šele ko človek spozna obe plati, lahko začne razmišljati s svojo glavo, razume zgodovino in sedanjost in lahko stremi po boljši prihodnosti. V resnici je to tudi naša borba proti "fake news" – mlade želimo naučiti, da lahko s svojo glavo pogledajo na to, kar se nam je zgodilo. Vsi dogodki bodo povezovali

drugi projekti. Pomemben bo otvoritveni projekt From station to station, Od postaje do postaje, in seveda Pohod prijateljstva, ki bo 1. maja 2025. To bo izjemen dogodek – na različnih lokacijah bodo potekali kulturni, znanstveni, športni, kulinarčni dogodki v sodelovanju z lokalnimi društvi in vse se bo zaključilo v večernih urah z veliko, skupno "pašto". Za konec leta 2025 bosta z božičnimi lučkami obe mesti praznično delovali kot eno.

Cela druga faza projekta se je ujemala s pandemijo. Je to dokončni kandidaturi

Neda Rusjan Bric

obe mesti, tudi koticke, ki še niso dovolj poznani – mesti se bosta vživeli kot eno. Sklop programov GO! Share se nanaša na komunikacijo med nami, na jezik, razumevanje drug drugega, GO! Europe na urbanistično, infrastrukturno povezovanje mest, z Go! Green bomo razmišljali o zeleni prihodnosti, o našem zraku, hrani, vodi. V vso to strukturo smo vpletli tudi program COME! Home, v okviru katerega smo povabili nekaj najvidnejših domačih umetnikov, ki so ustvarili velike umetniške kariere po svetu in ki delujejo izven naših krajevnih področij.

Kateri so vam še najbolj pri srcu?

Navdušujeta me plesna in gledališka predstava, ki bosta vrhunska dogodka EPK. Plesna in multimedijška predstava Borderless body, Brezmejno telo, bo obravnavala telo v prihodnosti, umetno inteligenco, in potekala bo v slikovitem, lunatičnem okolju solkanskega kamnoloma. Gledališka predstava Dotik usode Tomija Janežiča in Simone Semenič pa bo predstavila zadnje poti francoskega kralja Karla X. iz dinastije Burbonov. Ljubi so mi tudi

Škodilo ali koristilo?

Oboje. Očitno smo zmogli in smo zmagali. Osebo mislim, da je to celo koristilo, ker smo zelo dobro odreagirali. Prvi hip, ko sem zagledala ogromne kamne, ki jih je nekdo postavil na mejo, sem se razjokala. Bilo je grozljivo, a v štirinajstih dneh smo se pobrali na noge in hitro začeli delati na naših družbenih omrežjih. Organizirali smo zelo uspešne jezikovne tečaje in Virtualne kavarne z mednarodnimi gosti. To je ljudi zelo povežalo, uspeh je bil neverjeten in dokaz, da brezmejnost ima smisel; z akcijami na Trgu Evrope pa smo predstavili nesmiselnost meje. Mislim, da je s tem tudi komisija dejansko razumela, o čem govorimo, razumeli so, da nam bo EPK koristila in da smo sposobni projekt uresničiti.

Pomembni so naslednji meseci, ko naj bi postavili na noge vodstvo EPK-ja. Kaj lahko pričakujemo?

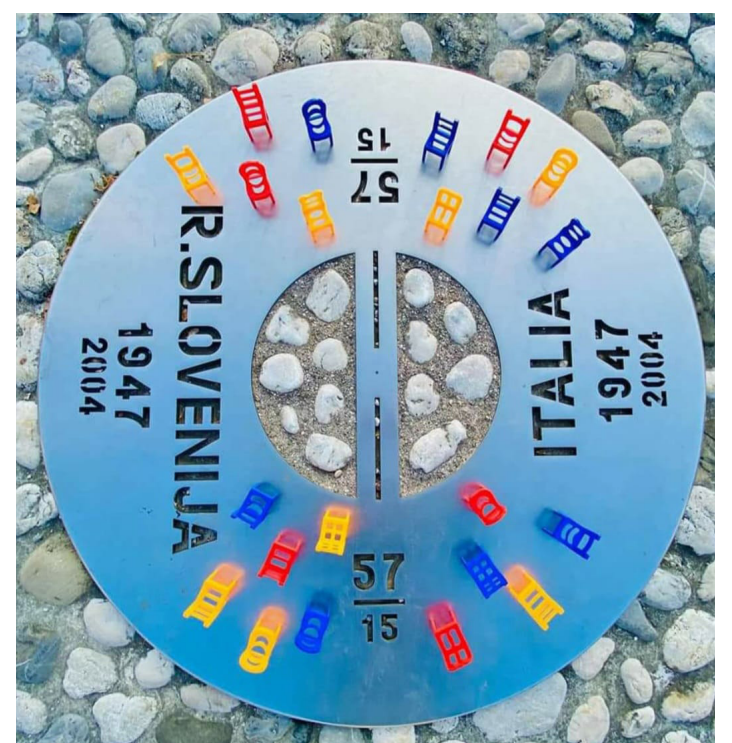
Faza kandidature se je končala, zdaj delamo naprej. V naslednjih mesecih bo EZTS (Evropsko združenje za teritorialno povezovanje) pripravilo formalni teren za EPK in objavilo javna razpisa za direktorja EPK,

ki bo skrbel predvsem za upravljanje finančnega dela projekta, in umetniškega direktorja. To sta dva ključna lika in, ko bosta izvoljena, bo EPK postala samostojna identiteta, ki bo naprej delovala, zaposlila sodelavce, svetovalce, ustanovila ekspertne komisije. Konec letošnjega leta bomo počasi začeli delati razpise za razne projekte, naslednje leto še za delovna mesta, producente. Vključevati moramo čim več različnih kadrov in institucij ter delati vsi v isto smer.

Boste še naprej imeli mandat vodje EPK?

je sposobno pridobivati finančna sredstva in uresničevati projekte. Projekt EPK je tako velik, da, če nam bo uspelo vse odlično izpeljati, bomo za celo Evropo zgled o uspešnem delovanju na obmejnih področjih. Vloga EZTS-ja je bila ključna že zadnji dve leti, v kratkem bo še večja, saj bo združenje ustanovilo svoj oddelek za EPK, ki bo lahko zaposloval ljudi. EZTS ima že svoje mehanizme, znanje in možnosti, vse to bomo izkoristili.

Kdo bo finančno prispeval k uresničitvi projekta EPK? Predstavljam si, da bodo

Tega ne vem, na javni razpis za umetniškega direktorja pa se bom prijavila. Predstavljam si, da bi bilo dobro za EPK, da bi ohranili določeno kontinuiteto med vodstvom kandidature in vodstvom celotnega projekta.

Obstoj EZTS-ja je velika prednost, to, kar EPK zdaj potrebuje. Kakšna bo odslej njegova vloga?

EZTS je za nas rešitev, ki odlično deluje. Združenje

pomembni tudi sponzorji ... V prvi vrsti sta država Slovenija in Ministrstvo za kulturo – 10 milijonov evrov je najmanjši znesek, ki ga lahko pričakujemo. Zavezala se je tudi Mestna občina Nova Gorica. Občina Gorica nima svojih sredstev, a jih dobiva od dežele Fjk, ki pa bo finančno prispevala. Zelo se bomo potrudili tudi za to, da bomo dobili čim več sredstev na evropskih razpisih in pri zasebnih sponzorjih.

nas spremenilo. Naš cilj je povezovanje

Eden stebrov prve prijavnice knjige je bil preseči jezikovne pregrade. Kaj lahko naredi EPK na področju sosedovega jezika? Bo goriški prostor lahko postal "laboratorij dvojezičnosti"?

To je naša želja in jezik je obenem naš največji problem. GO! Share je tisti steber projekta, ki se nanaša na jezik, komunikacijo. Pripravili smo že veliko projektov, preko katerih mimo uradne izobrazbe, še posebno pri mladih in otrocih, lahko začnemo na igriv način spoznavati sosedov jezik. Poskusili bomo tudi na državnih nivojih, da bi se

jezik ne država ne bi smeli biti politika ne bi smeli biti okoliščina, ki preprečuje sodelovanje. Glavno je, da se razumemo in imamo skupen cilj.

Kako trud in delo, ki ju vlagate v projekt za EPK, vplivata na vaše osebno življenje?

Srečna sem, ker me družina podpira. Še vedno sem tudi igralka, režiserka, pisateljica, profesorica, žena in mama. Ko bi ne imela take družine, kakršno imam, preprosto ne bi šlo.

Pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji smo manjšina v svoji državi, večkrat pa tuji v matični

manjšine. Sam pojem manjšin nameravamo ovrednotiti na način, ki ne bo izpostavljala samo razlik in ljudi še bolj marginalizirala, manjšine je treba spoštovati in zanje skrbeti.

Jezik je seveda sredstvo ponosa in kulture, v prvi vrsti pa je sredstvo sporazumevanja, ne sme biti sredstvo delitve. V spominu mi je ostal pozdrav župana Ziberne, ki se je evropski komisiji v slovenskem jeziku predstavil kot 'Rodolfo Žibera, župan občine Gorica'. Nismo naivni, vemo, da marsikaj še ni prav, toda mi, ki tukaj živimo in smo vključeni v delo, smo videli, da

obeh mest, gotovo ne bo vse narejeno do leta 2025, toda zametki že obstajajo.

Glavni cilj EPK naj ne bi bil privabiti turistov. EPK naj bi s kulturnimi dogodki v prvi vrsti "ozdravil" naš prostor. Kako naj ta postane bolj evropski? Katere trajnejše učinke pričakujete?

Vsaka evropska prestolnica kulture mora biti namenjena predvsem prebivalcem in to ne samo v prirejanju vrhunskih dogodkov. Za to je potrebno začeti razmišljati veliko prej in tudi programirati to, kar bo potem. Čim več projektov mora v dogajanje vključevati lokalno prebivalstvo, in to ne

veliko trpljenja, a meja je za nas tudi bogastvo. Ob meji je več kultur, več različnih mnenj in vizij, ki mene zanimajo. Zanima me, kako živijo in kako razmišljajo ljudje drugje, katere skupne točke nas združujejo in kaj nas ločuje. Ugotovila sem, da smo v svoji človeški intimi vsi ljudje enaki. Do teh zaključkov sem prihajala že s svojimi predstavami in priznati moram, da sem našla veliko podobnosti med svojim poklicem in delom, ki ga opravljam za EPK. V svojih predstavah sledim povezovanju, večjezičnosti in taka je tudi vizija GO! Borderless, ki vključuje vse in spodbuja ljudi, da se z medsebojnim spoznavanjem znebijo strahu pred neznanim. Sedaj je čas, da meje prekoračimo, da na zgodovino drugače pogledamo, ne smemo drug drugega prepričevati, moramo se spoštovati.

Veliko je zanimivih zgodb posameznikov in tudi v teh se zrcali bogastvo našega prostora. Mislite, da so tudi taki življenjski drobcji pomembni pri projektu EPK?

Absolutno. Če pri opravljanju svojega poklica se soočam z življenjskimi zgodbami različnih ljudi, ki jih potem prenesem na sedanost. Nočem samo obupati preteklosti, hočem razumeti, zakaj na tak način danes živimo. To so zgodbe izjemnih posameznikov, skozi katere spoznamo določeno področje. Veliko ljudi se ukvarja z odkrivanjem zanimivih zgodb. Delo Anje Medved in Nadje Velušček je na primer izjemnega pomena za naše področje. Rada bi citirala dr. Kajo Širok, ki pravi, da je toliko zgodovinskih resnic, kolikor je tistih, ki se jih spominjajo. To je dejstvo, vsak pove svojo zgodbo, svojo resnico. Te zgodbe so bistvenega pomena za EPK, ker so zanimive za ljudi, ki bodo k nam prišli.

Ena osnovnih postavk projekta je, da se v EPK vključijo čim več ljudi, da evropsko sporočilo pride do mozga ljudi. Kako nameravate doseči to?

Preko projektov bomo skušali vključiti čim več ljudi, to bo reklama od ust do ust, in seveda bodo za promocijo, reklamo in marketing skrbeli tudi profesionalci – projekt EPK je že sam po sebi 'brand'. Ekipe EPK ne bo oglaševala samo svojih dogodkov, neposredno bo oglaševala vse tiste, ki bodo na kateri koli način vključeni v projekt, vse, kar bo zanimivo za ljudi, ki bodo prišli k nam. Pritegnili jih bomo z velikimi dogodki in zadržali z vsem ostalim, kar je zanimivo in privlačno na našem ozemlju. Končno že to, da je sam predsednik Mattarella govoril o nas, je velika reklama. Naša prednost

je, da skupaj nastopata dve državi in obe bosta promovirali EPK 2025. Na evropski ravni bomo ljudi dosegali prek svojih partnerjev pri različnih projektih in prek drugih prestolnic kulture.

Za gradnjo drugačne, boljše prihodnosti je pomembno doseči mlade. Bodo vključeni v vodenje EPK in dejavnosti?

Mladi bodo nedvomno vključeni v različne dejavnosti, samo vodstvo EPK pa zahteva določene izkušnje. Prizadevali si bomo, da jim bomo zaupali čim več projektov, jim nakazali smernice, tako da bodo projekte sami prevzeli in razvili. Mladi so povezani z ozemljem, z vami, tudi z najbolj zakotnimi kraji. Zbirali bodo zgodbe pri starejših ljudeh in navduševali vrstnike. Iz zgodb bodo nastali predstave, zapisi, arhivi, karkoli.

Če bo umetniška vizija čezmejnosti resnično zaživela, se bomo bolje poznali in razumeli ter ozdravili veliko bolečih spominov. Kako si razlagate besede, ki jih je italijanski predsednik Mattarella izgovoril v silvestrskem nagovoru?

Obe občini sta že ob razglasitvi evropske prestolnice kulture prejeli čestitke, ki sta jih skupaj napisala in podpisala predsednika Mattarella in Pahor. To je bilo veliko dejanje, saj ne gre samo za dve mesti, gre za nastajajoče sodelovanje in prijateljstvo – to je prava evropska usmeritev. Mattarella je razumel, da je to nekaj velikega, in njegovem besede o EPK v silvestrskem govoru so bile čudovite. Za Goričane na italijanski strani je bilo to nepopisno veselje. V Gorico bomo morali povabiti parlamentarce iz Rima, da bodo videli, kje smo in kako tu živimo.

Ali nam lahko opišete svoje občutke na skupnem trgu dveh Goric v petek, 18. decembra 2020, ko ste izvedeli, da bosta mesti postali Evropska prestolnica kulture 2025?

Tak dogodek se človeku zgodi enkrat v življenju! Zame je to bilo neke vrste "metafizično" doživetje. Bili smo pripravljene tudi na zmago, v trenutku razglasitve pa smo bili resnično šokirani. Župana sta se odločila, da bomo dogodka sledili na trgu, jasno je, da se tam ne bi smeli zbirati in ljudi nismo vabili. Ko smo razumeli, da bosta naši mesti postali EPK za leto 2025, pa je bila sreča nepopisna – ljudje z obeh strani meje so se veselili in to je že bilo dober rezultat našega dela. Vsi so bili noro srečni, z upanjem, da se bo nekaj velikega zgodilo in nas spremenilo. Še daleč smo od cilja, prepričana pa sem, da je bil prvi, ogromen korak, že narejen.

Katja Ferletič

18. december 2020, v pričakovanju na uradno razglasitev Nove Gorice in Gorice za EPK 2025

otroci uradno, v šolah, učili jezik drugega. Ne delamo si utvar, ampak naš program smo zasnovali na temeljih naše zgodovine, ki jih nameravamo z novimi praksami prenesti v prihodnost. Ciljamo vsaj na neko "pasivno dvojezičnost", v kateri sogovornika uporabljata vsak svoj jezik in se med seboj vseeno razumeta. Pripravi prijavnice knjige so pogovori med člani čezmejnne ekipe potekali dnevno. Kaj ste se naučili od tega?

Na občinskem nivoju imamo še vedno tedenske sestanke. Z Vesno Humar in Lorenzom De Sabbato smo se dnevno pogovarjali v treh jezikih, slovensko, italijansko in angleško, ki je naš delovni jezik. Naučili smo se, da

domovini. Koliko pozornosti namenja EPK slovenski narodni skupnosti v Italiji? Je slovenska manjšina v Italiji dobro zastopana v prijavnici knjige? Bodo naše ustanove vključene v dogajanje?

Odziv je odličan in manjšina bo dobro zastopana, enostavno pa se trenutno še ne moremo konkretno dogovarjati. Kot sem že povedala, sem na začetku h goriškemu županu šla za Igorjem Devetakom, s katerim sem stalno v stiku. Preko njega in preko drugih sodelavcev bo tudi slovenska narodna skupnost v Italiji vključena v EPK. Bili smo posebno pozorni na slovensko manjšino v Italiji, a obenem smo si prizadevali, da bi vključili tudi druge

so bili narejeni veliki koraki v smeri združevanja, čeprav se od zunaj mogoče še ne vidi.

Verjetno se bosta v naslednjih letih spremenili tudi zunanji podobi mest. Kakšen bo urbani razvoj Gorice in Nove Gorice? Kaj boste ovrednotili, kaj pa spremenili?

Načrtujemo veliko sprememb. Že sam steber GO! Europe sestavljajo programi, ki predvidevajo spremembe v obeh mestih. Najbolj očitna bo prenova Trga Evrope, na novo pa bo premišljen tudi celoten obmejni pas od Solkana do Vrtojbe. Ta pas bo prešel obe mesti, nastalo bo somestje. To ne bo več degradirano območje, ampak območje, v katerega bomo želeli zahajati. O tem že razmišljajo urbanisti

zgolj na kulturnem področju, pač pa na vseh področjih. Vzgoja občinstva in prehajanje občinstva čez mejo je npr. eden od ciljev EPK. Pritegniti evropsko občinstvo, privabiti predvsem 'kvalitetne' goste je tudi naš cilj in razvoj turizma je velik stranski učinek EPK. Gostje bodo prišli in to je dejstvo. V prijavnici knjige smo morali prikazati naš načrt in tudi postopek, kako ga bomo uresničevali. Program mora biti čim bolj omrežen z evropskimi partnerji, to nam omogoča že sam potek kandidature. Mreženje se zelo hitro dogaja in je potrebno tudi za pridobivanje evropskih sredstev. 90% naših projektov ima vsaj enega evropskega partnerja, največji projekti imajo kar zajetno število partnerjev.

Kaj vam osebno pomenijo meja, brezmejnost ter – umetniška in življenjska – vizija GO! Borderless?

Jaz sem od tod doma, svojo kariero pa sem ustvarila v Ljubljani, v Slovenskem mladinskem gledališču, in po svetu. Vrnila sem se, ko sem začela pisati in režirati, najprej z Aleksandrinkami, nato z zgodbami bratov Rusjan, Simona Gregorčiča in Nore Gregor. Prepričana sem, da je ob meji in zaradi meje bilo

Glasilo dijakov goriškega šolskega središča

Kritična razdalja

Ministrstvo za šolstvo je uvedlo v letošnji višješolski program tudi državljansko vzgojo. Proforskemu zboru so bile dodeljene makro tematike, in sicer ustava, zakonitosti, solidarnost, nacionalni in mednarodni zakoni, trajnostni razvoj, okoljska vzgoja ter zaščita dediščine in ozemlja in še digitalno državljanstvo. Dijaki vseh treh smeri zavoda Gregorčič-Trubar v Gorici so izdali skupni šolski časopis *Kritična razdalja* prav zato, da bi poudarili pouk državljanske vzgoje. V njem so zbrani spisi, razmišljanja, pesmi, intervjuji in raziskave. Naslov odraža trenutno situacijo, ki jo vsi skupaj doživljamo: kritično razdaljo. Delo dijakov so koordinirali profesorji Damjana Devetak, Viljena Devetak, Neva Klanjšček, Marta Vižintin in Jurij Klanjšček, k izdelavi celotnega izdelka pa so pripomogli tudi ravnatelj Peter Černic, tehnik Edij Lutman, tajništvo in neučno osebje. Pogovorila sem se s prof. Jurijem Klanjščkom, ki je spregovoril o projektu in tudi pestri situaciji v šoli. "Dijaki so idejo sprejeli pozitivno in jo svobodno tudi izoblikovali.

Rezultat je v celoti odraz dela dijakov. S profesorji smo organizirali projekt, ga vodili in končne izdelke popravili na grobo. Ministrstvo je uvedlo v šolski sistem tudi državljansko vzgojo, prav zaradi tega, ker je dijakom konkretno primanjkovalo raznovrstno poznavanje tem, ki se tičejo tega predmeta. V časopisu smo prav zaradi tega razvili teme zamejstva in čezmejne zgodovine, saj je pri nas Slovincih v Italiji zelo bogata in pomembna. S časopisom je nov šolski predmet dobil tudi konkreten smisel in težo. Državljanstva vzgoja v šolskem urniku nima določenih ur, prav zaradi tega si moramo med profesorji porazdeliti obvezne ure, v katerih s študenti predelamo dogovorjene tematike oz. poglavja. Organizacijsko je to velik izziv, saj je celotna novost še v normativni praznini. S takim načinom poučevanja predmet zgubi vrednost, bodisi za profesorje kot učence, pa čeprav v končnem spričevalu vpliva na srednjo oceno. Za dijake in tudi za našo sodobno družbo se to zelo splača, saj tako mladina spozna osnovna pravila skupnega življenja, delovanje politike in svoje

območje ter pravilno vedenje na spletnem omrežju. Ideja časopisa je bilo srečanje dveh interesov. Z

njo smo poudarili vrednost državljanske vzgoje in samim dijakom dali konkreten in kakovosten rezultat njihovega dela in ustvarjalnosti, ki lahko pride na površje tudi na tem področju. Istočasno smo okrepili na ravni celotnega licejskega pola projekt šolskega časopisa. To predstavlja korak v novo smer ustvarjanja šolskega časopisa za državljansko vzgojo. Res je tudi, da se je v prejšnjih letih v šoli relativno malo govorilo o politiki in našem območju. Zdaj je ta nova uvedba zlata možnost, da te teme razvijemo in praktično

apliciramo." Na koncu je prof. Klanjšček še dodal: "Šola za študente ni samo nabiranje informacij, temveč tudi pot osebne rasti. Dijak stopi v višjo šolo kot otrok, iz nje pa odhaja kot odrasel človek. V petih letih doživi proces osebne rasti, med katerim se določa tudi njegova prihodnost. Z didaktiko na razdaljo te glavne komponente šole zmanjkajo. Ni interakcije, odmorov, osebnih stikov, prevladujejo izolacija, pomanjkanje motivacije in posledično konstanto učenje, tako pa tudi preverjanja izgubijo težo. Med predavanji zmanjkajo tudi tista vprašanja, ki se dijakom v šoli, med poukom, rodijo spontano. Pouk zato poteka še bolj frontalno kot ponavadi in tudi brez prekinitev, ki bi v razredu razvile pogovor oz. debato. Nekaterih kompetenc, kot je nastop pred publiko, se sploh ne da razvijati, saj pri tem zmanjka telesna govornica, ki je glavna komponenta nastopa v živo. Dijakom so odvzeti vsi trenutki, ki naj bi se jih spomnili do konca življenja." Šolski časopis je v celoti dostopen na spletni strani solskicenter.net v pdf obliki.

Katarina Visintin

Tradicionalni božični koncert v Ronkah

Čustveno doživetje ob poslušanju skladb za orgle

Dne 17. januarja je bil v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah tradicionalni, 41. božični koncert, ki ga že štiri desetletja prireja ronski društvi Jadro in ŽePZ v sodelovanju z ronsko župnijo. Pred koncertom je uvodne besede v italijanščini in slovenščini izrekel predsednik obeh društev Karlo Mucci. Predstavil je tudi oblikovalca prazničnega doživetja, goriškega organista, duhovnika Mirka Butkoviča, ki pastoralno delo opravlja v Zdravščinah. Kot navdušen glasbenik vodi škofijsko šolo orgljanja. Leta 2016 je z mislijo, da bi bilo dobro ovrednotiti svet orgel, kraljice glasbil, ustanovil Primorsko orgelsko društvo s sedežem v Zdravščinah in postal njegov

prvi predsednik. Orgle so po mnenju članov omenjenega društva inštrument, ki najbolje

odraža evropske glasbene vzgibe in utvarjalnost, zgodovino, veščine in prvine. Nastop na koncertu je žal zaradi bolezni moral odpovedati krminski orgelski

mojster, član orgelskega društva, Roberto Squillaci. Na programu je imel pet

skladb: *Preludij, Pastirsko pesem in Adeste Fideles* beneškega organista Oresta Ravanella (1871–1937). Zaigral bi še *Pastirsko* Domenica Zipolija (1688–1726) in

Božično fantazijo furlanskega sorodnika Giovannija Squillacija. Ker je odpadel ta del koncerta, je Butkovič odigral svoj napovedani program in še dodatne skladbe. V začetku so izzvenele štiri pastirske sonate Domenica Scarlattija (1685–1757) in skladba *Grand Choeur-Sortie pour Noel* Cesarja Francka (1822–1890). Nato pa je iz orgel izvalil še druge sakralne skladbe različnih avtorjev. Ob koncu občutenega, mojstrsko izvedenega koncerta so se predstavniki iz Laškega zahvalili organistu Butkoviču za lep in doživet večer ter seveda župniku Renzu Boscarolu, ki je kot vselej prijazno dal na razpolago ronsko cerkev za ta že ustaljeni glasbeni dogodek.

KM

S 3. STRANI Pogovor: Walter Tomažič

"Rešiti problem in ..."

Zakaj ti je ta poklic všeč? Opravil sem tri leta tehničnega zavoda ITI, kjer mi "električne sheme" prav niso bile všeč. Ko sem šel delat, sem razumel, da šola mi ni dala potrebne

priprave za vstop v svet dela. Enako se danes dogaja z mladimi, ki pridejo do mene za sodelovanje: poznajo teorijo, manjka pa jim praksa. Mislim, da bi morale šole tudi pri nas več vlagati

v prakso, kot se to dogaja npr. v Sloveniji. To delo mi je všeč, ker sploh ni monotono; vsak dan me čaka nova izkušnja, rešiti problem in zadovoljiti stranko je zame izziv.

Bi mladim svetoval ta poklic? Seveda. Delo na tem področju bo vedno. Hiše se gradijo in obnavljajo, problemi v inštalacijah so zmeraj. In to delo daje tudi zadoščenja.

Obvestila

Ker se odloki slovenske in italijanske vlade glede epidemije podaljšujejo in je prehajanje državne meje oteženo, sta se Narodna in študijska knjižnica in Goriška knjižnica Franceta Bevka odločili, da svojim članom omogočita vzajemno vračanje gradiva. Člani Goriške knjižnice s prebivališčem v Italiji lahko knjige vrnejo v novih prostorih Feiglove knjižnice v Trgovskem domu (Corso Verdi 52 – pritličje, treba je pozvoniti) od ponedeljka do petka od 9. do 16. ure. Člani Narodne in študijske

knjižnice s prebivališčem v Sloveniji lahko knjige vrnejo na vhodu Goriške knjižnice (Trg E. Kardelja 4) od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure. Če kdo nima možnosti vračila ali gradiva ne želi vrniti na tak način, mu zamudnine za zdaj ne bodo računali. Za več informacij lahko vsakdo piše na gorica@knjiznica.it ali pokliče na 0039 0481 531733.

Darovi

V spomin na Jožefa Simčiča darujejo kolegi in sodelavci hčerke Mirjam 120 evrov za cerkev v Števerjanu.

Slovenska ustanova v Gorici išče
uslužbenca za knjigovodsko in organizacijsko delo.
Obvezno znanje slovenskega in italijanskega knjižnega jezika
ter uporaba računalnika.
Za zainteresirani lahko pošljejo curriculum na naslov:
ustanova.go@libero.it

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 29. januarja do 4. februarja 2021)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 29. januarja

v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 30. januarja

(vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja

v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilljskem narečju.

Nedelja, 31. januarja

ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 1. februarja

Radio Ve'rite'. Vodijo Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli.

Torek, 2. februarja

(v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem

Sreda, 3. februarja

(v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Jezikovni priročnik: Pomagajmo si sami

2. del. - Izbor melodij.

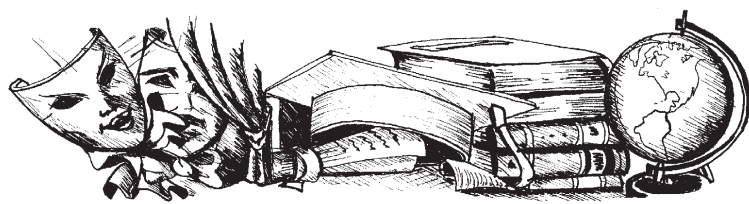
Četrtek, 4. februarja

(v studiu Andrej Bavcon): Četrkov večer z glasbo

- Zanimivosti obvestila in humor.

Veleposlanik Tomaž Kunstelj in generalni konzul VP Vojko Volk sta se 15. januarja 2021 srečala z goriškim županom Rodolfom Ziberno. Ob čestitkah za pridobitev naziva evropske prestolnice kulture GO 2025 Gorizia - Nova Gorica so se sogovorniki pogovarjali o tem, kako projekt povezati z drugimi čezmejnimi iniciativami, v katerih sodelujeta obe državi. Župan je gostoma predstavil prve obrise dogodkov in ključnih tem predsedovanja. Slovenija bo GO2025 zagotovila vso potrebno podporo in vključenost najvišjih predstavnikov s področja kulture, gospodarstva in politike. VP Kunstelj se je ločeno sestal tudi z županom Nove Gorice Klemnom Miklavičem, ki je bil vesel podpore slovenske diplomacije in pozdravil vključenost Nove Gorice ne samo v slovensko-italijansko, temveč tudi v evropsko perspektivo.

In memoriam Jolka Milič

Zbogom, gospa Jolka!

Kadarkoli sem obiskal gospo Jolko Milič na Partizanski 13 v Sežani, sem se nalezal njenega veselja. Mimogrede: vsa njej namenjena pisma sem pošiljal na Ulico slovenskih domobrancev 13, da bi se tudi ona nasmejala in pismonoši navrgla: "Novi časi, nove navade, stari ljudje!" Pravzaprav ne vem, kako se je začelo najino drugovanje. Lahko pa povem, da sem se vsakič, ko sem se znašel v njenem kraljestvu, obloženem z goro časopisnih izrezkov in sveže natisnjenih knjig, počutil lepo, praznično. Z leti, ko sva nekaj več sodelovala, sem se vnaprej pripravil na vsak pogovor, da ne bi zašla, kamor si nisem želel.

Ob slovesu me je redno pobarala: "No, in kaj pravi Jurij s pušo?" (Mislila je na Jurija Paljka, urednika Novega glasa iz Gorice.) Če sem vedel kaj novega, sem ji povedal, drugače pa odvrnil: "Mularija mu je zrastla čez glavo!" Ona pa: "Saj, saj, domišljaj si je, da bo vzgojil same literate, pa se je prvi posvetil fiziki, druga kemiji, tretja medicini, ho, ho, pesnikovanja pa nič, niti za ščepec soli ...!" in se nasmejala. "Povejte mu, naj ne dela računov brez krčmarja!" Znanca, ki so ji bili pri srcu, je rada vprašala, kako so in kam je zaneslo njihove otroke ... Najini pogovori so se dotikali raznih tem, od literature, prevodov, do Srečka Kosovele

in njegovih domačih, saj je bila sama – kot je rada povedala – del njihove družine. Ob vsakem natisu Kosovelovih poezij je odkrila kakšno napako. Najbolj jo je jezilo, ko so Kosovelove verzve potvarjali. Velikokrat se je o tem razpisala, največkrat pa pikro pripomnila: "Ma, onim tam" – mislila je na Ljubljano – "se svet konča pred Vrhniko, nas zanje ni!" Zanimivi so bili tudi njeni komentarji o Trstu in tamkajšnjem življu. Pogosto je rekla: "Oni tam doli v Zalivu so kumštni, pišejo, kar ne drži. Jim bom že povedala!" Vzela je listek in si zapisala, kaj ima komu, ko se oglasi, povedati ... Če je imel njen dobri znanec dr. Jože Pirjavec kakšen zapis, s katerim se ni strinjala, mi je to po elektronski pošti takoj sporočila: "Ste videli, Jožek čez cesto je spet streljal na zajca, ustrelil pa ni niti miši! Preberite Glosa!" Nabralo se je je nič koliko takšnih dovtipov. Navadno sem ji odgovoril, potem pa pripisal, naj pogleda skozi okno, če se je morebiti kdo – morda sam Jožek z onstran ceste ... iz Zaliva spet s kočijo pripeljal na obisk. Najino sodelovanje se je začelo v zvezi s pesnikom Danetom Zajcem. V Doberdobo smo umeščali novi križev pot, delo Alekse Ivanc Olivieri, Slovenke s Korzike. Ob predstavitvi sem iskal primerno besedilo. Jolka me je spomnila na križev pot Daneta Zajca, objavljen v

Perspektivah. Tako sva stopila skupaj in izdala dvojezično brošuro z Zajčevim besedilom in Aleksinimi slikami. Spremno besedo je napisala umetnostna zgodovinarica prof. Maruša Avguštin iz Radovljice, Jolka pa je tekste prevedla v italijanščino.

Knjižico smo predstavili po maši. Dogodek mi je ostal živo v spominu. Polna cerkev. Gospa Jolka izza ambona na glas oznani, da za vse to nima nobenih zaslug (pa je vendarle vse prevedla, korigirala in bdela nad izdajo!). Vse, kar je naredila, da je le prevod v italijanščino. Potem pa nam je v njej lastnem vehementnem slogu natrosila toliko vsega, da smo se iz srca nasmejali. Dane Zajc, ki je vse to poslušal iz ozadja, je, ko je prišel na vrsto, le kratko pripomnil: "Gospa je

povedala vse, tudi tisto, česar jaz ne vem!" Drugemu, prav tako lepemu srečanju smo bili pričé ob predstavitvi dvojezične Danetove zbirke Ljubezen in smrt – Amore e morte (2005). Ob teh Danetovih pesmih se je – kot je povedala med predstavitvijo – potila nekaj več. Pesmi te zbirke je imenovala "poesia nera – črna poezija". Tudi ta predstavitev je bila enkratna. Obogatena je bila z razlago oljne slike Kraška apokalipsa, ki visi v naši cerkvi. Kraško Apokalipso, umetnino doberdobskega rojaka akad. slikarja Vladimirja Lakoviča, je predstavila umetnostna zgodovinarica Maruša Avguštin. "Nad porušenim Doberdobom lebdi Križani, ob njem na desni so upodobljeni štirje apokaliptični jezdec: smrt, kuga, lakota in vojska. Med jezdec prelivajoče se barve rišejo italijansko zastavo. Ti štirje jezdec so v prvi svetovni vojni porušili našo vas, tedaj del avstro-ogrske monarhije ..." Spominjam se, da mi je ob teh besedah gospa Jolka prišepnila: "Pa ne le Doberdoba, temveč ves Kras, pa tudi Sveto Goro so nam razbili!" Pri tej drugi predstavitvi Daneta, žal, ni bilo med nami. In glej naključje: "20. oktobra 2005 zjutraj mi je prijatelj Jurij sporočil, da je Dane odšel k poslednji Resnici. Zvečer pred godom sv. Neže, 21. januarja

2021, pa me je obvestil, da je gospa Jolka Milič za vedno sklenila svoj prevajalski in satirični opus. Ob slehernem koncu, zlasti ob smrti znanca ali prijatelja, začnemo obujati spomine na vse, kar smo ob njem doživeli lepega in zanimivega. Nekoč so mi povedali, da je gospa Jolka prevedla več kot petintrideset tisoč verzov. Sam jih nisem štel. Vem pa, da je njen prevajalski opus velikanski. Ko so ji ob neki priložnosti poočiteli anahronistično italijanščino, uporabo nekaterih besed, ki so danes redke, je to še isti dan ovrгла z dokazi – s podatki iz tega ali onega slovarja. Z navedki, kaj določena beseda pomeni in zakaj jo je uporabila. Malokdo ve, da je imela široko razvejen krog znancev, s katerimi se je posvetovala, jim telefonirala, si z njimi elektronsko dopisovala in šele nato delo "dala iz rok" in v objavo. Izredno natančna je bila tudi pri korekturah. K vsemu, kar je prevedla in je bilo natisnjeno, je na zadnji strani publikacije dodala listek s podatki o napakah, ki jih je treba popraviti. Zelo je bila navezana na Sežano in rada je potožila, da starih Sežancev skorajda ni več, da pa je v mestu vse več prišlekov, ki kraju ne bodo ohranili nekdanje duše. Zelo je bila navezana na Kosovelovo knjižnico. Njej namenjeni obiski so bili leta

in leta točni kot ura. Ko je v zvoniku odbilo poldan, je vstopila, pozdravila punce – kakor je imenovala knjižničarke – in s pogledom ošvrknila fanta – knjižničarja, ki ga je zelo spoštovala in cenila tudi zato, ker ji je servisiral računalnik, ko je "šel v maloro". Zadnja leta so se ti obiski zredčili, saj je vedela, da je v hoji negotova. Kljub temu je želela biti na tekočem o vsem, kar se je v knjižnici dogajalo. Zato je bila z osebjem povezana tudi po telefonu. Pogrešali bomo njene iskrive časopisne zapise, zlasti pa jo bodo pogrešale italijanske založbe, s katerimi je redno sodelovala. Sam bom pogrešal njena tedenska, pogosto zelo dolga elektronska pisma, ki jih je oblikovala pozno v noč in navadno sklenila z besedami: "Moje gobjanje je konec! Amen!" Beseda gobjanje ji je ostala v spominu po nekem štrbunku iz morja besedi, ki so se nanjo zgmile iz Zaliva. Poslej je bila ta beseda v najinih pogovorih redno na tapeti, zabeljena z veliko mero humorja in dovtipov. Draga gospa Jolka! Vsi, ki smo z Vami spremljali literarno in politično življenje na Krasu, se ozirali v preteklost in upali v prihodnost, Vam želimo mirmega sna ob vseh Vaših na sežanski božji njivi! Hvala za vse! Ohranili Vas bomo v najlepšem spominu!

Ambrož Kodolja

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (143)

DRUGI DEL

Tako se nadaljuje članek *In memoriam dr. Miroslavu Pahorju (Kronika - Časopis za slovensko krajevno zgodovino - 29, 1981)* izpod peresa Ferda Gestrina: *".../ je že vrsto let s terenskim raziskovanjem sledil tradiciji o povezavah slovenskega zaledja, predvsem podeželja, z morjem in pomorskimi dejavnostmi. Rezultati tega dela so izredno zanimivi, zlasti glede oskrbovanja ladjedelniške proizvodnje v Trstu s surovinami (lesom, jambori, vrvmi, smolo itd.), glede vključevanja slovenskih ljudi v pomorstvo in glede vplivov vsega tega na mišljenje in kulturo preostalega slovenskega kmečkega človeka".* Dr. Miroslav Pahor je kot rojstni kraj kapitana Gregorja Cotiča navajal okolico Gorice. Mnogi v tem smislu navajajo Dornberk, čeprav bodoči kapitan ni bil vpisan v krstno knjigo te župnije. Dejstvo, da je na kamnitem portalu v župnijski cerkvi v Dornberku prisoten glagolski napis, seveda dodaja svoj čar tej zgodbi, saj pričča o pestrem in starodavnem izročilu tega središča. Ker je priimek Cotič zelo razširjen na Vrhu sem pred leti iskal Gregorja Cotiča v tozadveni krstni knjigi, a prav tako brez uspeha. Beneški arhivi hranijo poročilo vojskovodje in generalnega skrbnika v Dalmaciji in Albaniji - beneškega poveljnika proti Turkom - kasnejšega generalnega skrbnika otokov, morja in utrd ter veleposlanika na Poljskem, patricija in admirala Danieleja Dolfina IV. (Benetke, 1656 - Mestre, 1729) iz leta 1697, iz katerega izvemo, da je "Capitano Zottich" (očitno kapetan oz. stotnik Cotič: ne vemo, ali obstaja kakšna povezava z Gregorjem) branil območje od reke Cetine do hriba Prolog na Hrvaškem ("Zanzina, altro posto diffuso dal Capitano Zottich, prima con cinquanta fanti hora con trenta, copre il paese che si distende

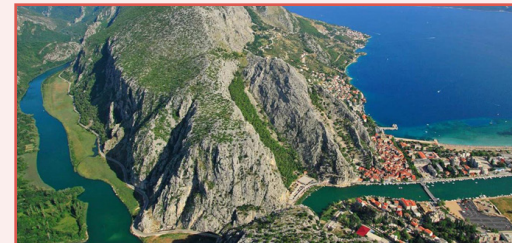
per lungo tratto dal fiume Cettina sin al Prolog et assicura la coltura et il dominio"). Bilo je v obdobju tako imenovane Morejske vojne med Beneško republiko in Osmanskim cesarstvom (1684-1699), ki jo je Beneška republika izkoristila tudi za to, da je utrdila svoj položaj v Dalmaciji, Boki Kotorski in na Peloponezu. Dolina reke Cetine, starohrvaška Cetinska županija in Cetinska krajina so že od antike, ko so tukaj živeli staroselski Dalmati, odigrale vlogo zelo občutljive, za trgovske poti izredno strateške stične točke med morjem in zaledjem. V 16. stoletju so ta kraj zasedli Turki, dokler jih niso Benečani - kot rečeno - s pomočjo domačih Hrvatov premagali v Morejski vojni proti koncu 17. stoletja. Tukaj je bila zapečateni meja med Beneško republiko in Osmanskim cesarstvom, kasneje med Dalmacijo ter Bosno in Hercegovino. Tukaj so se domačini borili za svoj obstoj in se upirali tujim zavojevalcem, saj najdemo bolj ali manj ohranjene ostanke velikega števila mogočnih utrd: Glavaš in Prozor (Vrlika), Travnik (ali Potravnik) pri Potravlju in Satriću, Stari grad (ali Sinjski grad) pri Sinju, Čačvina in Nutjak pri Trilju, Zadvarje, Kunjak pri Kučicah, Stolac v Lučanah, Vir pri Otoku, Brez pri Sinjskem polju, Visuć, Peovica in Starigrad pri Omišu, ki slavi kot mesto z izredno gusarsko tradicijo. Omenjene utrdbe so zgradili in upravljali krajevni velikaši - bani, vojvode, knezi in vojskovodje - kot na primer Hrvatinići, Nelipići, Frankopani, Talovci, Kosače, Dražojevići. Priimek Cotič priključuje torej v spomin morje, trgovino in vojno - morda tudi Uskoke in Hajduke - čeprav kot rečeno nismo za zdaj našli neposredne povezave med "našimi" Cotiči (vključno s kapitanom Gregorjem) in hrabrim braniteljem Cetinske krajine, ki je nosil ta priimek.

Na desnem bregu reke Cetine stoji utrdba Nutjak, ki jo je na mestu, kjer je verjetno že v prazgodovinskih časih stalo gradišče, dal zgraditi knez in vojvoda Zarko Dražojević (Poljica pri Splitu, 1439 - Klis pri Splitu, 1508), ki je leta 1508 padel v turško zasedo med obrambo Sinja. Vzdrževanje utrdbe je financiral sam papež Inocenc VIII. (Genova, 1432 - Rim, 1492). Utrdba je padla pod turško oblast v začetku 16. stoletja, osvobojena je bila proti koncu 17. stoletja po turško-beneški vojni (Morejska vojna, 1684-1699), po kateri je Beneška republika s pomočjo domačih Hrvatov premagala Turke, hkrati pa izkoristila priložnost, da je utrdila svoj položaj v Dalmaciji, Boki Kotorski in na Peloponezu; s tem je bila zapečateni meja med Beneško republiko in Osmanskim cesarstvom, kasneje med Dalmacijo ter Bosno in Hercegovino. V tej vojni je sodeloval tudi stotnik Cotič. Vir slike: dalmacijadanas.hr

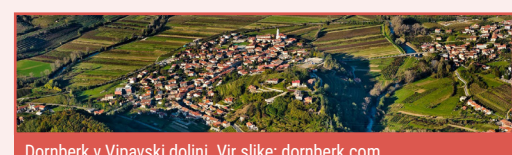
Trdnjava Starigrad pri "gusarskem" mestu Omiš je postavljena na strateškem mestu, na obronkih tako imenovane Omiške Dinare, kar ji nudi odličan nadzor nad mestom, kanjonom reke Cetine, Braškim kanalom in otoki Brač, Hvar in Šolta. Služila je kot izvidnica za obrambo mesta pred Turki. Vir slike: omniviva.hr

Kanjon reke Cetine. Že od antike, ko so tukaj živeli staroselski Dalmati, je ta kraj odigral vlogo zelo občutljive, za trgovske poti izredno strateške stične točke med morjem in zaledjem. V 16. stoletju so ga zasedli Turki, dokler jih niso Benečani premagali proti koncu 17. stoletja. Tukaj je bila zapečateni meja med Beneško republiko in Osmanskim cesarstvom, kasneje med Dalmacijo ter Bosno in Hercegovino. Tukaj so se domačini borili za svoj obstoj in se upirali tujim zavojevalcem, tudi z gradnjo mogočnih utrd. V beneških arhivih najdemo podatke, da je v teh vojnah sodeloval tudi stotnik Cotič. Vir slike: moreiks.hr

Patricij in admiral Daniele Dolfin IV. (Benetke, 1656 - Mestre, 1729), vojskovodja in generalni skrbnik v Dalmaciji in Albaniji - beneški poveljnik proti Turkom - kasnejši generalni skrbnik otokov, morja in utrd ter veleposlanik na Poljskem. Beneški arhivi hranijo njegovo poročilo iz leta 1697, iz katerega izvemo, da je "Capitano Zottich" (očitno kapetan oz. stotnik Cotič) branil območje od reke Cetine do hriba Prolog na Hrvaškem. Avtor portreta: Giambattista Tiepolo (Benetke, 1696 - Madrid, 1770).

Dornberk v Vipavski dolini. Vir slike: dornberk.com

Učenje zgodovine na inovativen način

Vojna besed ali spoštljiva tišina?

Vojna besed ali spoštljiva tišina? je zadnji v seriji vzgojno-izobraževalnih projektov, s katerimi Kinoatelj raziskuje inovativne pristope k učenju. Rdeča nit je spoznavanje preteklosti in razumevanje sedanjosti. Vsak ima v sebi vprašanja brez odgovora glede preteklosti ali tudi glede sedanjosti. To, da človek nima odgovorov, slabi njegovo soočanje z drugimi. Torej prava izbira ni spoštljivo molčati, ampak pogumno in brez strahu govoriti. Projekt je bil zasnovan z željo, da mladim "dedičem" neke preteklosti ponudi orodja za raziskovanje naše burne "zapuščine" 20. stoletja, obdobja med obema vojnama, ki ga zaznamujejo fašizem in z njim vžgane rane v odnos med Slovenci in Italijani. Kljub vsem nevšečnostim in omejitvam, ki jih je prineslo leto 2020, projekt nastaja v tesnem sodelovanju med Kinoateljem in Slovenskim licejskim polom v Gorici ter se uspešno približuje končni fazi. Vodja projekta Mateja Zorn pravi: "Dragocenost projekta so nastali zapisi, ilustracije, fotografska in video gradiva, ki pričajo o izvirnosti in ustvarjalnem naboju mladih, spremno učno gradivo ter posneti pogovori, ki bodo olajšali razbiranje in razumevanje zapletene in kompleksne zgodovine našega prostora tudi prihodnjim generacijam. Če vse to počnemo s pomočjo umetnosti, na primer skozi medij filma, je učenje veliko bolj zanimivo in doživeto in omogoča lažje usvajanje novih znanj". Medpredmetno povezovanje zgodovine, etike, državljanske vzgoje, filozofije, umetnosti, slovenskega jezika in še česa drugega je dobro izhodišče za krepitev kritičnega premišljevanja in posledično klesanja lastnega mnenja. Od decembra 2019 so si dijaki v Hiši filma ogledali različne izbrane filme. Prvi je bil *Les héritiers* francoske avtorice Marie-Castille Mention-Schaar, po katerem se navdihuje tudi pričujoči projekt. O tem so dijaki zapisali: "Zgodba učinkovito prenaša sporočilo, da je naš spomin bogastvo, ki ga je treba ohraniti in posredovati mladim. Majhen film z velikim srcem in poučnim sporočilom." Sledili so še *Tri četrtine sonca* Jožeta Babiča iz zakladnice slovenskega filma, dokumentarno-animirani film *Švicar* Chris Švicarske avtorice Anje Kofmel ter kratki animirani film *Vojna besed ali spoštljiva tišina?*, ki hkrati deluje tudi kot napovednik projekta, delo mladega slovenskega režiserja Lea Černica.

Na projekciji svojega filma je Černic spregovoril o lastnih izkušnjah pri razvijanju avtorskega dela in razkril celoten postopek nastajanja animiranega filma. V februarju smo skupaj obiskali Državni arhiv v Gorici, ki je nekatere dijake tako navdušil, da so nadaljevali raziskovati arhivsko gradivo, ki je bilo dostopno v knjižnici Damirja Feigla in na spletu, iz česar so nastale tri raziskave. Jeseni so dijaki prisluhnili navdihujočim besedam in pričevanjem raziskovalnega novinarja Ervina Hladnika Milharčiča, ki je predstavil novinarsko poročanje s konfliktnih in vojnih območij. Poudaril je pomembnost objektivnega poročanja, ki doseže naše domove, a se za te informacije lahko tvega tudi življenje. Sledil je spletni pogovor s profesorjem filozofije in zgodovine Jernejem Ščekom. Kot pravijo dijaki sami, jih je najbolj pritegnila Ščekova izjava, ki pravi, da je zgodovina vse to, kar je pod našimi nogami. Šček je ob tem izpostavil, da so naši kraji preplavljeni z zgodovinsko pomembnimi dogodki, a če jih ne znamo postaviti v kontekst in jih med sabo povezovati, razmisliti o vzrokih in posledicah, poznamo zgodovino le zadostno. Zadnji pa je bil posnetek pogovora s slovenskim zgodovinarjem dr. Jožetom Pirjevcom, ki je osvetlil izjemno pomembno dela v arhivih, saj so le-ti depoziti naše preteklosti in osnova za vsakega zgodovinarja. Takoj ko bo to mogoče, bo organizirana strokovna ekskurzija v Ljubljano z obiskom Muzeja novejših zgodovine. V ustvarjalnih delavnicah, ki so potekale na daljavo, so dijaki pod budnim očesom mentorjev pridobivali praktična znanja in se učili o zgodovini tudi skozi umetnost. Oblikovale so se tako fotografska in video delavnica, obe pod mentorstvom avdiovizualnega ustvarjalca Urbana Koširja; stripovska delavnica, ki jo je vodil režiser Leo Černic; arhivska skupina, ki je raziskovala pod mentorstvom zgodovinarja Boštjana Cigoja, in nenazadnje tudi novinarska ekipa, ki je pod mentorstvom Mateje Sulič razvila in uredila objavo, ki jo sedaj berete. V nadaljevanju lahko najdete različna, tudi poetična, razmišljanja o vojni tematiki in nekatere izdelke, nastale na delavnicah. V vlogi koordinatorice na goriškem licejskem polu sodeluje profesorica Viljena Devetak. Vsa dela, nastala med projektom, bodo zaživela tudi na spletni razstavi na Kinoateljjevi spletni strani.

Kratka mnenja dijakov in profesorjev o projektu
Sodelovati pri projektu je bilo zelo zanimivo, saj sem lahko spoznala več o zgodovini naših krajev.
Anastasia di Pasquale
Med projektom smo imeli s šolo v kinu priložnost si

tišina kot nespametno govorjenje.

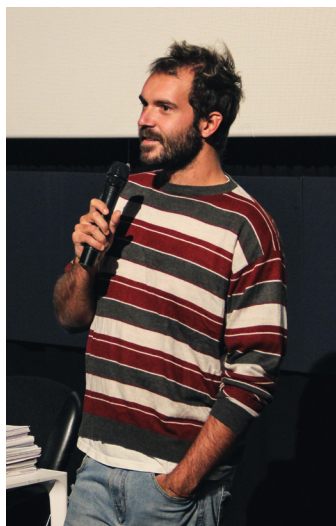
Demetra Picco
Projekt me je zelo zanimal, saj mislim, da je pomembno, da se spominjamo preteklosti. Ne smemo pozabiti na tiste, ki so se borili za našo današnjo svobodo. Verjamem, da se iz preteklih napak lahko veliko

Benedetta Franzot
Vojna besed ali spoštljiva tišina? Zakaj pa ne kultura dialoga, na osnovi spoznanja o tem, kar se je dogajalo v polpretekli zgodovini na naši zemlji, da zapolnimo naš miselni zemljevid, da se zavemo lastnih korenin in se radovedno predamo novim

političnih dinamik. Na ravni posameznika je identiteta prava definicija človeka; vsak izmed nas v sebi nosi tako neposredne izkušnje kot posredovan zgodovinski spomin prejšnjih generacij ter bogato dediščino okolja, v katerega je vpet. Na ravni ljudstev je etnična, jezikovna

Filmska projekcija za dijake v goriškem Kinemaxu

Leo Černic

Obisk Državnega arhiva v Gorici

ogledati kratki film Lea Černica. Ogledali smo si ga večkrat in pri tem mi je vzbujal nešteto različnih občutkov, ki so me včasih privedli do pozitivnega razmišljanja, drugi pa so me kar zanesli v strastna sporočila.

Nicole Romaniello
Projekt je zanimiva pobuda, ki me je skozi razna predavanja, ogleda filmov in napovednika veliko naučila. Najbolj me je pritegnil Černičev kratki film, saj omogoča več interpretaciji, kar je pripeljalo tudi do izmenjave mnenj in raznih razmišljanj, to pa je bilo zame najlepše.

Aleksija Primosio
Pri projektu smo poskusili raziskovati globlje zgodovino nas samih ter naših krajev; naša zgodovina je zelo bogata, čeprav tega večkrat ne opazimo. Predavanja, ki smo jih imeli, so nam omogočala razumeti neko zunanje stališče oseb, ki vedo bolje, kaj se je v naših krajih dogajalo, ter posledično razumeti, da je večkrat res boljša spoštljiva

naučimo. Le na tak način se ne bodo ponovno pripetile grozote nekdanjega časa.

Giulia Terrana
Menim, da je projekt zelo koristna in izvrstna izkušnja, saj smo se dijaki veliko naučili in spoznali veliko novega ter imeli možnost bolje razumeti zgodovino krajev, v katerih živimo. Menim, da je to zelo pomembno, saj je zgodovina del naše družbe in nas samih.

Alissia Birri
Mislim, da je bil projekt zelo zanimiv, ker so strokovnjaki na zanimiv način poročali snov.

David Lodi
Projekt je bil koristen in res zanimiv. Najbolj me je navdušil napovednik Lea Černica, ker omogoča različne interpretacije. Poleg tega smo imeli tudi priložnost se z njim pogovarjati in tako razjasniti vse svoje morebitne dvome.

Martina Gergolet
Projekt se mi je zdel zanimiv in koristen, ker sem lahko boljše spoznala zgodovino krajev, v katerih živim, in se približala zamejski kulturi.

izzivom, v duhu novega humanizma.

Prof. Neva Klanjšček
Ko stopiš v svet preteklosti, se ti odgrnejo sanje prihodnosti. Zavedaš se, kdo si in kam lahko odletiš. Projekt je prek filmov in predavanj odprl skrivnostno skrinjico zgodovine ne samo dijakom, ampak tudi profesorjem. Usmeril je poglede v preteklost, a nam dal tudi upanje v lepšo prihodnost.

Prof. Viljena Devetak
Projekt nam je učinkovito prikazal pomembnost človekove identitete v okviru družbenih in

inverska identiteta močan faktor kohezije in kljubovanja težavam, osmišlja kulturno delovanje in krepi zavest; v posebnih okoliščinah pa, ko je zaradi zunanjih pritiskov in propagande identiteta pogojena oz. poenostavljena na raven "mi v nasprotju z drugimi", se lahko izrodi v najmočnejše gonilo nasilja in spopadov. Soočanje z zgodovino 20. stoletja naj nam bo v opomin: bodimo vedoželjni in skrbni pri gradnji lastne identitete in narodne zavesti.

Prof. Jurij Klanjšček
Zbrala Martina Gergolet

KINOATELJE

Razmišljanji o vojni po ogledu dokumentarno-animiranega filma Švicar Chris avtorice Anje Kofmel. Film prikazuje avtoričino raziskovalno delo glede smrti bratranca Chrisa, raziskovalnega novinarja, ki so ga med osamosvojitveno vojno na Hrvaškem umorili. Vsakdo izmed nas je v

mnenje, da je vojna nekaj slabega in nečloveškega. Žal pa obstaja še veliko ljudi, ki vojne ne vidi na tak način. Ti menijo, da je odlično sredstvo za pridobivanje moči. Čeprav tudi sami priznavajo, da je nespodobna rešitev, mislijo, da je vojna najprimernejši način za

del človeške narave, torej je nekaj, kar nas privede, da si med seboj povzročamo bolečino. Vendar jaz raje menim, da še vedno obstaja upanje v mirno življenje. Še vedno verjamem v boljši svet. Te so le nekatere misli, ki so se mi porodile ob gledanju filma Švicar Chris, katerega

sem. Popolnoma sam. Kako sem se znašel v tej situaciji? Iščem odgovor, a ga ne najdem. Lahko le gledam svoje roke, obleke, čevlje, umazane od krvi. Kot da bi čutil trpljenje vseh teh ljudi. Spomnim se tistega mladega fanta. Spomnim se trenutka, ko sem moral ustreliti in mu

moški. A se lahko imam za moškega, ko pa sem prelił toliko krvi? Lahko bi ga ustrelil v roko ali nogo, vendar zadel sem v srce. Odločno. En strel in padel je na tla. In vse to zakaj? Šel sem v vojno prepričan. Prepričan sem bil o svoji odločitvi, da se borim zaradi

Tema. Strah. Nato svetloba. Neka knjiga, ki jo bo začel brati otrok. Upanje. Namera in potreba po boljšem razumevanju. Zgodovina, več in več, še več je ljudi, še več je čustev, še več bolečine. Ureznina, ki jo predstavlja neka brazgotina, znamenje. Nepremična točka, ampak

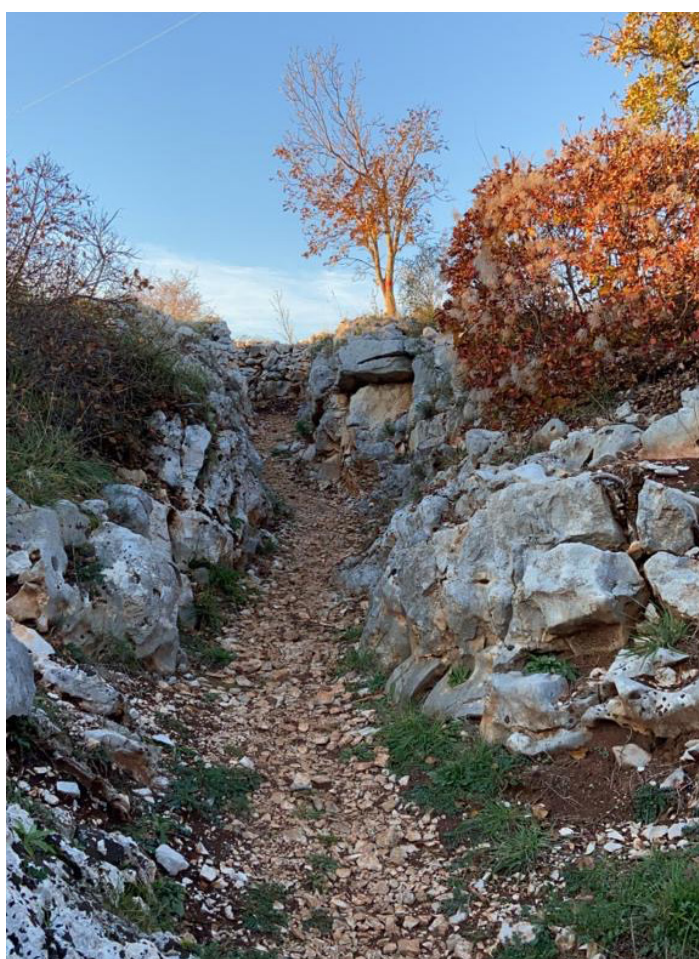
Giulia Sartori

Veliko stvari hočem izreči. Molčati moram. Morda je najbolje. – Beatrice Devetak

Sanja Volčič

Narava pokriva brazgotine vojne - Jasna Breclj

svojem življenju vsaj enkrat razmišljal o vojni. Mnogi o njej razmišljajo pogosto, ker je žal del njihovega vsakdana, drugi nanjo pomislijo le redkokdaj, nekateri pa se povsem poskušajo ogniti tovrstnim mislim. Vsekakor je vsakdo izmed nas na vojno pomislil vsaj enkrat. Seveda tako kot se razlikuje količina misli glede nje, obstaja prav tako mnogo različnih mnenj, saj smo si med seboj različni. Vsakdo izmed nas ima svojo formo mentis in posledično svoje mnenje o sporih. Brez dvoma pa prevladuje skupno

državni napredek. Za politike in druge, ki se s tem mnenjem strinjajo, je to edini način, s katerim pridobijo to, kar si želijo. Ti si zatiskajo oči in se ne zavedajo, da zaradi njih umira na tisoče nedolžnih, ki nikoli ne bi izbrali vojne kot rešitev. Ko me vprašajo, kaj je zame vojna, odgovorim, da je to neka odločitev, pri kateri mnogokrat nimamo možnosti izbire, a ne zaradi nas samih, temveč zaradi napačnega razmišljanja določenih oseb. Kdo bi lahko rekel, da je vojna

ogled vam toplo priporočam. *Besedilo Alissia Birri, prevod v slovenščino Nicole Zavadlav*

Kri. Rdeča, živa, bleščeča. Teče po mojih rokah, kot da bi si želela polastiti mojega telesa. Kaj se je zgodilo? Hodim zaman. Ob vsakem koraku vidim trupla, ranjene vojake, ljudi, ki bežijo. Diham s težavo. Smodnik mi polni pljuča, prodira v moje telo in mi ne dovoli naprej. Tresem se, čeprav mi ni mraz. Boom. Boom. Strelji pištole me omamijo. Zakričal bi, a se zvok zaustavi v grlu. Sam

odvzeti življenje. Vse njegove sanje. Vse, za kar se je boril. Ponavljam si, da sem bil prisiljen v to, a se mi zdi le laž. Kako naj živim s takšnim bremenom? Silovite solze mi tečejo po obrazu. Vse, v kar sem verjel, je izginilo. Kaj nam je prinesla vojna? Zakaj se počutim, kot da sem izgubil, čeprav sem na strani zmagovalcev? Se res lahko okličemo za zmagovalce? Padem na tla. Bolečina je vedno močnejša. Me razžira. Mogoče si prav to zaslužim. Mislił sem, da če postanem vojak, bom postal pravi

dobrega razloga. Tako te vsaj učijo med urjenjem. Ali je res mogoče opravičiti vojno? Ne vem, v kaj naj verjamem. Želel bi vse izbrisati. Želel bi izginiti. Spomnim se na svoje starše. Kaj bi o meni menili, če bi poznali vse grozote, ki sem jih v teh mesecih zagrešil? Najverjetneje me z vso pravico ne bi več gledali enako kot prej. Kdo sem postal? Sam sebi se gnusim. Sem v sramoto človeštvu. Pošast. Želim si domov. Želim si vse, kar sem izgubil. Na žalost ne gre. Sam sem. Sam bom tudi umrl. Z zadnjimi močmi se zazrem v nebo. Zažarela je jutranja zarja. Ah, tudi ta je rdeča. Obarva nebo s krvjo umrlih vojakov. Prosim te, vzemi tudi mene. Pripravljen sem.

Besedilo Benedetta Franzot, prevod v slovenščino Lana Beltram

Razmišljanje ob ogledu kratkega filma *Vojna besed ali spoštljiva tišina?* režiserja Lea Černica, ki služi tudi kot napovednik samega projekta. Zanj je Černic kasneje prejel nagrado za likovno zasnovo, ki jo podeljuje Društvo slovenskega animiranega filma. "Pogovor z režiserjem je bil izjemno zanimiv, saj smo lahko osebno in neposredno izmenjali svoja mnenja ter spoznali celoten proces nastanka avtorskega ustvarjanja", pravijo dijaki. Mogoče bomba, mogoče letalo. Močno zadoni le glasen pok. Nobenega kričanja. Začne deževati, lahko bi bile solze. Solze vojne, vojne, ki nikomur ne prizanese, nikoli.

nerazumljiva. Manjša od vojne, a vsekakor čutena. Ni ne konec ne začetek. Sosledje slik. Prej ena, nato druga. Vidim jih, a jih ne prepoznam. Empatična praznina. Kakor da bi bilo potrebno čutiti na neki način kakršno koli stvar. A kaj? Kri se razširi. Ne da se je nadzorovati. Rdeče. Lahko okusim. Lahko čutim okus po železu. Postane del mene. Mogoče sem jaz del nje. Kdo piše knjige o vojni? Zunaj dežuje, a ne toliko, kot dežuje v hiši. Kušam zbežati, a izhoda ni. Morda pa obstaja: a ni to, kar zares potrebujem. Dotaknem se krvi na knjigi. Znana mi je, skoraj osebno. Nenavadno je, a razumem, da ni več moja. Roka je, kot da se noče odlepi. Nimam več nadzora nad svojim telesom. Ni me strah. Prepustim se svojim koreninam. Vidim svetlobo, ponovno zaživim. Nato barve. Ozrem se naokrog. Kot da lebdim, brez nevarnosti, da padem. Na obrazu se mi nariše nasmeh. Pomirjujoč, preprost nasmeh. Pomemben občutek, težko razumljiv. Kot intimen, skrit poljub, ki ostane za vedno v spominu. Močno drgetanje. Zunaj še vedno dežuje, noter pa ne več. Odkrijem tisto, česar prej nisem znala. Ognjenik izbruhne barve v nekem svetu, ki ni mogel ostati zgolj siv. Udarni val kot nenadna zaušnica, ki pa ne povzroča bolečine. Prijetno mi je. Znanje zaživi in mi dovoli, da razumem. Zdaj, ko razumem, lahko spet živim. *Besedilo Demetra Picco, prevod v slovenščino Aleksija Primosig*

POGOVOR Noris Vesnaver, upraviteljica vinogradniško-turistične kmetije v Samatorci

“Pridelovanje vina je zame način izražanja”

Med srečanji, ki jih je sredi decembra Lokalna akcijska skupina Kras prek spleta namenila predstavitvi kmetijskih obratov na goriškem in tržaškem Krasu, je veliko zanimanje vzbudila razprava, pri kateri so sodelovale kmetijske podjetnice. Primarni sektor, v katerem delujejo, je tradicionalno moški svet, ki pa se, s čedalje večjim uveljavljanjem žensk v njem, spreminja. Da bi spoznali, kako ženske pojmujejo vinogradniški poklic, smo se pogovorili z Noris Vesnaver, ki v Samatorci v zgonski občini upravlja kmetijo Jožko Colja. Ta nosi ime po njenem pred leti preminulem možu.

Bi najprej predstavila svojo kmetijo? Od kdaj deluje? S katerimi kmetijskimi panogami se ukvarja?

Upravljanje kmetije sem prevzela leta 2016, ko je mož umrl. Morala sem si zavihati rokave. Moževa družina je od nekdaj živela od kmetijstva: imeli so vinograde, prašičerejo, kozjerejo in živinorejo. V Trst so hodili prodajat mleko, cvetje in zelenjavo. Od povojnih let dalje so redno odpirali osmico. Pridelovanje vina, v glavnem avtohtonih sort, je še danes glavna panoga kmetije. Pred dvanajstim leti smo odprli kmečki turizem, na katerem nudimo toplo hrano in prenočišča.

Ne moremo mimo krize zaradi epidemije koronavirusa. V kolikšni meri je prizadela vašo dejavnost in kako ste se znašli v novih okoliščinah?

Žal se je prvi val koronavirusne krize pojavil spomladi, ko imamo navadno turistične kmetije na Krasu največ obiskov. Vreme je bilo takrat zelo lepo. Zaradi popolnega zaprtja smo utrpeli škodo. Skušali smo odreagirati. Reorganizirali smo delo in pričeli dostavljati hrano na dom. Pri tem so nam pomagala socialna omrežja, katerih dotlej nisem bila uporabnica. Dostava na dom je bila spomladi uspešna, v jeseni pa se ni obnesla. Dejansko v tem času v glavnem dostavljamo hrano svojim zvestim strankam in njihovim sosedom in znancem. Svoje stranke imamo na območju, ki gre od Domja do Tržiča in Doberdoba.

Stopimo korak nazaj. Kako je prišlo do tega, da si se odločila za kmetovanje?

Najprej naj povem, da sem svoje otroštvo preživela v Križu, kjer je ded obdeloval vinograde in hodil na ribolov. Odraščala sem ob njem, torej v neposrednem stiku z vinogradniškimi opravili. Po končani višji šoli sem se v Trstu zaposlila v uvožno-izvoznem podjetju. Po osmih letih sem prišla do spoznanja, da služba ni bila to, kar sem sanjala. Ko

je nastala kriza zaradi izgube jugoslovskega trga, so mi v podjetju dovolili, da grem za obdobje šestih mesecev delat drugam. Hotela sem v tujino. Ker pa starši izbire svoje edine hčere niso podprli, sem se odločila za Toskano, kjer so iskali osebe z znanjem tujih jezikov. Ponovno sem se

čudno pogleda. Pred nedavnim sem sodelovala v Trstu na degustaciji in mi obiskovalec nikakor ni hotel verjeti, da kot ženska pridelujem vino. Smešne so take situacije. Še nekaj bi povedala. V vsakem poklicu je pomembna izmenjava mnenj, izkušenj in pogledov. Kmetje se, denimo,

novinarke, enologinje, pokuševalke in druge strokovnjakinje. Kot cilj si je združenje postavilo širitev vinogradniške kulture in znanja prek izobraževanja in ovrednotenja vloge ženske v vinarskem sektorju. Čeprav je tudi na Tržaškem čedalje več vinogradnic, ženske

konstanten.

Znan vinogradnik iz Praprota, Benjamin Zidarich, pravi, da so kraški pridelovalci vina kot krojači. Se prepoznaš v vlogi šivilje?

Na smeh mi gre, ker je bila moja mama šivilja. Vsekakor se strinjam z Benjaminovo definicijo kraških vinogradnikov. Ko moram ljudem, ki ga ne poznajo, obrazložiti značilnosti Krasa, jim povem, da gre za posebno ozemlje z majhnimi kmetijami, na katerem se pridelujejo vina, prek okušanja katerih dejansko prepoznamo pridelovalca. Pogled, ki označuje vsakega kraškega vinogradnika, se tako ali drugače zrcali v njegovem vinu. Morali bi se bolje zavedati te svoje prednosti, da lahko zaradi majhnih količin proizvodnje pridelujemo taka vina, kakršna si pravzaprav želimo.

znašla v okolju pridelovalcev vina, in sicer znanega Brunella di Montalcino. V Toskani sem nameravala ostati šest mesecev, a sem tam prebila deset let svojega življenja. Poklicno sem se izobrazila, opravila vse izpite za pokuševalko vin in bila stalno z ameriškimi strokovnjaki po kletih in vinogradih. Z delom, ki mi je bilo zelo všeč, sem se o vinu veliko naučila. Znana kmetija Marchesi Frescobaldi, pri kateri sem se zaposlila, je hotela, da prevzamem trgovsko dejavnost za Evropo. Ko sem razmišljala, kaj in kako se odločiti, sem se iz družinskih razlogov in klica korenin vrnila na Kras. Spoznala sem svojega moža in kaj kmalu pričela tesno sodelovati z njim na kmetiji.

Na nedavnem srečanju so te predstavili kot osebo, ki rada potuje. Bi spregovorila o tem?

Gre za potovanja, ki jih povezuje rdeča nit odkrivanja zanimivosti vina. S svojim možem sem večkrat obiskala vinorodna območja v Južnoafriški republiki, Kaliforniji, Argentini in drugih deželah. Oglevala sva si lep kos sveta. Potovala sva po Evropi, kjer sva si ogledala mnoga vinorodna območja.

Vinarstvo je tradicionalno gledano moški poklic. Kako je za ženske v njem?

Zelo težko. Najprej je treba priznati, da gre za poklic, ki terja precejšnjo fizično moč. Zaradi tega se s tem delom v glavnem ukvarjajo moški. Seveda imam družinske člane in sodelavce, ki mi pomagajo pri raznih opravilih, vendar ob trgatvi, denimo, se tudi sama malodane dvajset ur dnevno ukvarjam z raznimi opravili. Delo na kmetiji mi je zelo všeč in zaradi tega se mu posvečam s srcem in dušo. Pomemben je pa tudi kulturni faktor. Ko pripoveduješ drugim o svojem poklicu, te marsikdo

pogovarjajo o traktorjih, zamenjavi kolov, škropljenju itd. Težava je pa v tem, da se vinogradniki z menoj o teh zadevah nočejo pogovarjati.

Ob težavah, ki si jih navedla, imate morda vinogradnice tudi kakšno prednost?

To, da gotovo vedno dobiš koga, ki ti lahko priskoči pri delu na pomoč ... Mimo šal, mislim, da imamo ženske drugačno vizijo dela, kar je po mojem prednost. Res je sicer tudi, da ženske na tečajih in degustacijah vin z velikim zanimanjem prisluhnejo vinogradnicam, saj nas je malo.

Na nedavnem spletnem srečanju si dejala, da so razlike med vinom, ki ga pridelata moški ali ženska. Kaj si s tem mislila?

Tako sem rekla? Bo držalo, saj imamo ženske več domišljije in smo bolj kompleksne od moških. Te značilnosti se potem odražajo tudi v vinu. V pogledu med moškim in žensko so razlike: to velja tako za pridelovanje vina kot za vsakršno drugo zadevo. Pridelovanje vina je zame način izražanja, umetnost. Slikar nariše sliko, me pa pridelamo vino. Umetnostna obrt je podobna vinarstvu: v prvem primeru obrtnik izdelava vazo, v drugem vinar vino. Vino tako ali drugače vsebuje značilnosti ozemlja. To še predvsem velja za majhno in posebno območje, kakršen je Kras, na katerem uspevajo avtohtone vinske sorte.

V Italiji je že več kot trideset let dejavno združenje žensk vina (Associazione Nazionale Le Donne del Vino). S čim se ukvarja?

Sem članica tega združenja in sodelujem pri dejavnostih, ki jih prireja. Združenje ima po vsej državi več kot devetsto članic. Te so pridelovalke, upraviteljice restavracij, vinarke, gostilničarke,

nimamo veliko priložnosti poklicnega soočanja. V okviru delovanja združenja se srečujemo, izmenjujemo svoje poglede in izkušnje. Druženje vinogradnic poteka na deželni ravni. V tem okviru prirejamo tudi razne izpopolnjevalne tečaje in degustacije. Enkrat ali dvakrat letno se članice iz vse Italije zberemo na srečanjih, na katerih odkrivamo nove zamisli in pridobivamo energijo, ki je potrebna za nadaljnjo rast. Ker je vinogradnic malo, je pripadnost tej skupini zelo občutena.

V kolikšni meri je vino odraz značilnosti ozemlja in podnebja, v kolikšni meri pa dela vinarja?

Na Krasu, kjer so kmetije majhne, na pridelano vino največ vplivajo karakteristike ozemlja in vremenske okoliščine. Naša vina, denimo, so vsako leto različna. Na uspeh letine odločilno vpliva delo, ki ga opravimo v vinogradih, torej kakovost grozdja ob trgatvi. V kleti mora vinar nato le paziti, da ne kaj pogreši. Če govorimo o vinih, ki jih na industrijski način pridelajo v Venetu, Toskani in drugje, so značilnosti območja manj pomembne. Okus industrijsko pridelanih vin je

Kraške kmetije so družinskega tipa. Katere so prednosti in šibkosti kmetij teh razsežnosti?

Z ekonomskega vidika je upravljanje družinskih kmetij lažje. Problem pa je, da v družinah navadno imaš tri ali štiri osebe različnih generacij, ki želijo odločiti oziroma uveljavljati svoj pogled, kar gotovo ni enostavno ... Spominjam se svoje tašče, kako pogosto se je pripravala z mojim možem glede načina obdelovanja vinogradov. Če je torej težko, ker na družinski kmetiji ne moreš odločiti sam, po drugi strani drži, da tudi bremena raznih problemov ne nosiš sam. Pomembni so zaradi tega organizacija dela, upoštevanje različnih poklicnih vlog in usklajevanje pogledov.

Pridelovanje vina je individualno delo. Ali misliš, da bi bilo za ovrednotenje ponudbe kraških vin potrebnih več skupnih pobud?

Gotovo. Tega sem se naučila v Montalcinu, kjer so se vinogradniki med sabo pripravili, vendar, ko so bile na vrsti skupne predstavitve, so sodelovali. Res je, da so kmetije v Toskani velike. Na njih se vsak ukvarja z enim področjem. Pri nas pa, ker

so dimenzije manjše, vsi počenjamo vse, kar lahko predstavlja nekakšno omejitev. Mislim, da bi bila potrebna redna skupna predstavitev kraških vinogradnikov v Trstu, da bi se povpraševanje po avtohtonih krajevnih sortah povečalo. Spominjam se, da v Toskani nikakor nisi mogel v nekem vinorodnem okolišju degustirati vin drugega vinorodnega okolišja. Na potovanjih sem spoznala, da ima vsaka regija svoja vina, po katerih obiskovalci sprašujejo. Gre za vprašanje, ki je povezano z identiteto. Tako je povsod po svetu. V Trstu je pa zanimanje za briška vina precej večje kot za kraška. Morali bi si še bolj prizadevati, da bi prišlo do spremembe.

Preidimo k turizmu. V letih je na Krasu nastalo kar nekaj turističnih kmetij. Ali ponudba zadošča povpraševanju? Obstajajo možnosti nadaljnje razvoja?

Če odmislim ta čas koronavirusa, ki je prizadel naše dejavnosti, ima turizem na Krasu še precejšen razvojni potencial. Res je, da turistična sezona pri nas ni dovolj dolga, a bi se število obiskovalcev in nočitev vsekakor dalo povečati.

Strokovnjaki pravijo, da je za rast turističnega sektorja na Krasu potrebno izboljšati storitve in infrastrukturo. Da bi se obiskovalci več dni kot doslej zadržali na Krasu, bi, denimo, morali razpolagati z dostopnimi in urejenimi plažami, kolesarskimi stezami in z zanimivo kulturno-godovinsko ponudbo. Ali se s tem strinjaš?

Soglašam z ugotovitvami strokovnjakov in hkrati opozarjam, da turistični operaterji v od mesta oddaljenih kraških vaseh pogrešamo povezovalne avtobusne povezave s Trstom. Opendski tramvaj, po katerem vsi naši obiskovalci sprašujejo, že nekaj let ne obratuje. Za turiste, ki obiščejo Trst z vlakom, pot na Kras ni enostavna. Edino prevozno sredstvo predstavljajo avtobusi prevoznega podjetja, s katerimi je pa vožnja do Samatorce, Praprota ali Cerovelj precej zamudna in neudobna. Ko bi se na Kras podal velik del turistov, ki obišče Trst, bi bili zelo zadovoljni.

Pravijo, da mora človek vedno imeti neke sanje, za uresničitev katerih se potem poteguje. Velja to tudi zate?

Seveda jih imam. Večkrat pomislim, da bi tudi rada živela kje drugje. S svojim možem sva razmišljala, kako bi lahko pozimi živela v Afriki in od marca naprej na Krasu. Spoznala sem ga v času, ko sem se nameravala izseliti v Ameriko. –Življenje se je zasukalo drugače, a sanje ostajajo.

Matej Caharija

Slovensko stalno gledališče Trst spet na spletu

Koprodukcijski triptih za januarske nedelje

Slovensko stalno gledališče Trst želi biti, kljub vsej zamrznjeni dejavnosti v živo, v tem hudem času, ko smo še vsi v primežu epidemije koronavirusa, čim bolj povezano s svojimi zvestimi obiskovalci in ljubitelji gledališke umetnosti nasploh. Odgovorna za stike z javnostjo pri SSG, zmeraj prijazna, živahna, zelo dejavna in pozitivno naravnana Rossana Paliaga, si je v tem času, ko so duri gledaliških dvoran zaprte, zamislila zanimiv niz kratkih pogovorov z ustvarjalci nekaterih predstav, ki so na programu letošnje, žal že spet močno okrnjene sezone tržaškega gledališča in ki bodo na sporedu v živo, ko bo situacija to dopuščala. *Vrsta pogovorov iz zakulisja*, ki so v minulih prazničnih decembrskih in januarskih dneh vsaj malce odvrnili stran od misli vse naše sedanje težave, so se končali v torek, 12. januarja 2021, ko se je pod naslovom *Na štiri oči* na Facebook strani in Youtube kanalu Slovenskega stalnega gledališča prikazal še zadnji videointervju. Tokratna gostja Rossane Paliaga je bila v

Moskvi rojena režiserka Yulia Roschina, v zadnjem času ena najbolj iskanih režiserk na slovenskem gledališkem obzorju. Spregovorila je o svojem pristopu k režiji predstave *Kdo je videl Coco? Moi, Gabrielle Chanel*, ki je izšla izpod peresa Maje Gal Štromar. Režija tega dela ji je ponudila možnost, da se je še sama poglobila tudi v svojo vlogo ženske, "ki režira ženske" (v oktobru je v SNG Nova Gorica režirala dramo *Garcie Lorce Hiša Bernarde Alba*, v kateri nastopajo le ženski liki). Skozi Coco Chanel je Yulia Roschina preoblikovala tudi lastni način posredovanja vsebin, ki ga je med drugimi elementi dopolnila večja pozornost do giba; predstava bo namreč zaživela v obliki koreodrame. Tega načina posredovanja gledališkega teksta se je Roschina poslužila tudi pri omenjeni novogoriški postavitvi *Lorcovega dela*. Po tej vrsti zanimivih pogovorov, ki so gledalcem odstrli pogled na zakulisno pripravo predstav s poglobitvijo dramskih tekstov, umetniških konceptov in režijskih ter igralskih

pristopov in katerih ogled je še možen, so si pri SSG omislili še nekaj novih ciklov, da bi še naprej ostali povezani s svojimi gledalci. Prvi na vrsti je *Koprodukcijski triptih za januarske nedelje*, ki obuja

Prizor iz predstave *Bakhantke*

spomin na minule odmevne koprodukcije SSG ne samo s sodelovanjem primorskih gledališč, ampak tudi osrednje slovenskih gledaliških hiš in ustanov. Ta novi gledališki spletni tok je zažuborel v nedeljo, 17. januarja 2021, ko je bila na sporedu predstava *Bakhantke*, tragedija zadnjega izmed trojice velikih grških tragikov, Evripida (480 – 406 pr. Kr.), ki je v starogrško gledališče vnesel kar precej novosti. Predstava *Bakhantke*,

v sijajnem prevodu Antona Sovreta in Kajetana Gantarja, iz sezone 2006–2007, je bila gotovo ena izmed največjih in scensko zelo učinkovitih uprizoritev SSG v koprodukciji SNG Nova Gorica. Režiser

poudarjenih, učinkovitih koreografsko glasbenih prizorov. V skupini igralk je bila tudi na Slovenskem zelo znana pevka Helena Blagne, ki je poosebila tragični lik Agave. Kot vse klasične tragedije, prinašalke opozoril na vsesplošne vrednote in etična načela, je tudi ta neverjetno aktualna v današnjem času, saj prikazuje "človekovo zmedenost v neobvladljivem svetu ter njegovo tavanje v labirintu strasti, iluzij in naključij".

Dne 24. januarja ob 18. uri je bil možen spletni ogled koprodukcije SSG z Mestnim gledališčem ljubljanskim, *Zimski sončev obrat*.

Dramo je napisal sodobni nemški dramatik Roland Schimmelpfennig in prikazuje prihod "novih, radikalnih ideologij v mirno zavetje družinskega okolja". Režiser te "novodobne meščanske drame" je Juš Zidar. Na obisk k izobraženima zakoncema pride nepričakovan gost, ki s svojimi radikalnimi političnimi nazori razburi njun vsakdan. Ta neljubi protagonist je simbol totalitarnih ideologij, ki brezobzirnoma vdirajo kar v naše

domove.

V nedeljo, 31. januarja, bo na vrsti še drama *Čarobna gora*. Predstava je nastala v koprodukciji ljubljanske Drame po romanu Thomasa Manna. Zgodba pripoveduje o mladem inženirju ladjedelnštva Hansu Castorpu, ki preživi sedem let v modernem zdravilišču v visokogorju. Ob razpletanju vsebine se izrisuje dekadencna družbe iz začetka dvajsetega stoletja; pod režijsko roko Mateje Kolečnik pa se le-ta levi v podobo sodobnega bolnega sveta vprašljivih in propadajočih vrednot. Kot piše v tiskovnem sporočilu, bodo predstave na Facebook strani in Youtubu SSG dostopne 4,8 ur. V januarju bo spletne ponudbe SSG dopolnila še vrsta literarnih srečanj. Ob dnevu kulture pa si bo možno ogledati spletni dogodek, ki bo nastal v sodelovanju vseh treh primorskih gledališč. Pri SSG tudi tokrat niso pozabili na svoje najmlajše, zelo priljubljeno občinstvo. Za otroke so spet pripravili niz pravljič.

IK

S 3. STRANI Pogovor: Katja Pasarit
"Ne smemo pozabiti ..."

To se pravi tisti, na katerega se lahko prijavijo vsi, in tisti za profesorje, ki poučujejo že vsaj tri leta. Vse to pa se zaradi pandemije zavlačuje. Upam, da se bo v naslednjih letih problem kadrovanja izboljšal. Priznanje habilitacije pridobljene v Sloveniji je načelno rešeno na osnovi evropske direktive, zapleta pa se pri priznanju pedagoško-andrskoške izobrazbe (t.i. PAI). Univerzitetni naslovi in nazivi kot taki so načelno priznani, vendar tudi za ta priznanja so predvideni določeni postopki. Omenjene težave niso toliko upravnega, ampak največkrat vsebinskega značaja. Študijski naslovi, ki jih za poučevanje določenega predmeta predpisuje Republika Slovenija, v mnogih primerih ne veljajo za poučevanje istega predmeta v Italiji in obratno. To bomo skušali rešiti v naslednjih mesecih. Včasih je zopmo, ker se zdi, da se s tem nobeden ne ukvarja, je pa ta točka stalno na seznamu in med prioritetami. Kot sem že povedala, je pri kateremkoli postopku italijanska birokracija zapletena.

Kaj bi povedala še o vprašanju kadrovanja ...

To vprašanje je za manjšinsko šolo še pomembnejše kot za večinsko, saj na osebju v našem primeru ne sloni le ves vzgojni proces, ampak tudi njena dodana vrednost, to se pravi njen slovenski

značaj. Težave slovenske šole s kadrovanjem ne izhajajo le iz normativnih in upravnih aktov, ki včasih ne zajamejo v polnosti njene specifikke, ampak tudi iz golega pomanjkanja učnega in upravnega osebja, in sicer zlasti pri znanstvenih in strokovnih predmetih (na šolah višje stopnje), zadnja leta pa tudi pri humanističnih (predvsem na šolah nižje stopnje). To pomanjkanje ima več vzrokov, med katerimi so npr. družbeno razvrednotenje učiteljskega poklica, nejasen in spreminjajoči se italijanski sistem zaposlovanja, v našem primeru pa tudi težave pri priznavanju študijskih naslovov, pridobljenih v Republiki Sloveniji, za delo na slovenski državni šoli v Italiji, ki sem jih prej omenila. Problem s kadrovanjem, tako učnega kot administrativnega osebja, torej obstaja in je pereča točka, za katero bo treba v prihodnosti še toliko bolj skrbeti. Poskrbeti bo treba za natečaje tako za učno kot neučno osebje. Ne pozabimo tudi na ravnatelje! Pred kratkim smo imeli zelo uspešen natečaj za ravnatelje, a le-teh vseeno ni še dovolj. Delo ravnatelja je zapleteno, med drugim zahteva veliko odgovornosti in pazljivosti. Dva ravnatelja sta odšla na Deželni šolski urad, zato so spet nekateri ravnatelji odgovorni za več zavodov, tudi različnih stopenj. Nekateri so

odgovorni za vrtce, osnovne, srednje in višje šole. Biti odgovorni za tako različne šolske stopnje je še toliko težja naloga.

Omenila si Deželni šolski urad, kako potekajo stiki? Sodelujete tudi z drugimi ustanovami?

Ja, sodelovanj in stikov je seveda veliko. Z Deželnim šolskim uradom smo redno v stiku in tudi nekako posredniki med uradom in šolskim osebjem. Ti stiki so prav gotovo pozitivni, čeprav to ne izključuje, da imamo na nekatera vprašanja različne poglede. Tudi s krovno organizacijama smo pred kratkim uspešno sodelovali, in sicer pri kampanji z jumbo plakati o slovenskem šolstvu, pri kateri sta nam SSO in SKGZ priskočila na pomoč s finančnega vidika. Krovni organizaciji se dobro zavedata, da je šola eden izmed najpomembnejših stebrov naše skupnosti, skupaj z mladimi, ki jo seveda obiskujejo. Kadrovanje na kateremkoli področju gre skozi šolo, ki je dobesedno živ organ. V letih nam prinaša profesionalne figure, ki delujejo na našem območju, v naših strukturah in vplivajo posredno in neposredno na življenje naše narodne skupnosti. Vsi bi torej morali bolj skrbeti za naše šolstvo, na katerega marsikdaj pozabljamo.

Po zamisli vokalne skupine Glasbene matice Vikra
Niz dogodkov Izjeme/Eccezioni

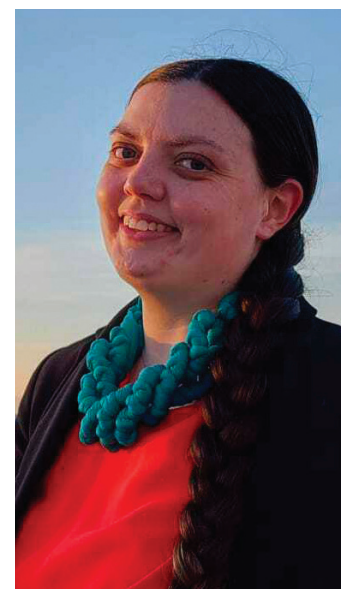
Vokalna skupina Glasbene matice Vikra si je za ta čas, ko je treba vse dejavnosti premakniti na splet, zamislila niz dogodkov, ki jih je naslovlila *Izjeme/Eccezioni*. To je niz kulturnih dialogov, ki jih pevke organizirajo enkrat mesečno. Tudi v tem času se jim namreč zdi pomembno, da ostajamo kulturno in glasbeno aktivni. Kot je že znano, Vikra ceni kakovostno glasbo, vendar v zboru poudarjajo, da ta ni le seštevek lepih glasov, pač pa tudi širokoglednih in družbeno angažiranih posameznikov, ki imajo radi glasbo in kulturo nasploh. Vikro sestavljajo pevci iz matice, Slovenci iz Italije, pa tudi italijansko govoreči pevci, zato se jim zdi pomembno, da se kultura širi povsod in da je lahko tudi zbor tisti, ki je splošno kulturno aktiven in predstavlja kulturo neke jezikovne skupnosti, je na spletni predstavitvi programa dejala Ester Gomisel (na predstavitvi je sodelovala tudi Cecilia Zoratti, v zakulisju pa še Ilaria De Bortoli). Niz dogodkov se začneja že ta petek, 29. januarja, ko se bo Ester Gomisel v italijanščini pogovarjala s profesorjem Jernejem Ščekom. Pogovor nosi naslov *Dotiki in odmiki na zahodu slovenstva*. Dne

18. februarja (februarja namreč praznujemo dan slovenske kulture) se bo Ester Gomisel pogovarjala z univerzitetnim profesorjem Miranom Košuto o zvenu in pomenu Prešernovih poezij v prevodu gosta samega.

Ester Gomisel

in *Srednjo Evropo: nastanek in oblikovanje slovenskega jezika*. Zadnji dogodek bo na sporedu 27. maja, ko se bo Alessia De Bortoli v italijanščini pogovarjala z umetnikom Francom Vecchietom o grafični

Cecilia Zoratti

Ta pogovor bo potekal v slovenščini. 24. marca se bodo v italijanščini pevke Elena Cavucli, Ilaria De Bortoli in Cecilia Zoratti pogovarjale o enakosti med spoloma. Marec je namreč mesec, v katerem praznujemo dan žena. 22. aprila se bo Nina Pahor pogovarjala s profesorjem primerjalnega slovanskega jezikoslovja Matejem Šeklijem. Njun pogovor, ki bo potekal v slovenščini, nosi naslov *Med južno Slavijo*

umetnosti. Kot zapovedujejo epidemiološke razmere, bodo vsi dogodki potekali po spletu. Vsi pogovori bodo ob 18. uri, možno pa si jih bo ogledali preko spletne strani Vikra, pa tudi preko Zooma (povezavo bodo sporočili naknadno preko družbenih omrežij). Za katerokoli informacijo so organizatorji na voljo preko elektronskega naslova vikra.gm@gmail.com.

UP

Dijaki Zoisa vseh starosti spet skupaj

Alumni klub Zoisa povezuje nekdanje dijake

Nekateri trdijo, da je višješolsko obdobje najlepša doba v življenju. Ali je to res, je vprašanje za vsakega posameznika. Dejstvo pa je, da je višja šola pomembno obdobje v življenju prav vsakega mladega človeka. Tam se večkrat spletajo tudi prijateljstva, ki ostanejo za celo življenje, mladi pa se naučijo tudi vsebin in veščin, ki so prav tako pomembne kasneje v življenju in svetu dela.

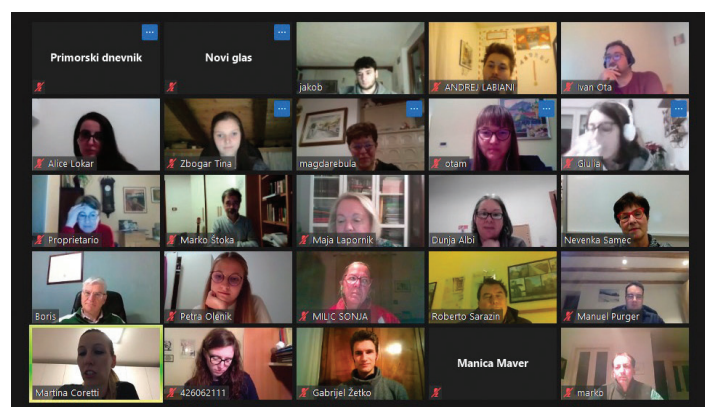
Na Državnem tehniškem zavodu Žige Zoisa v Trstu se je porodila zamisel, da bi ustanovili Alumni klub Zoisa. Zavod ima namreč dolgo in bogato tradicijo, v vseh teh letih so vzgojili veliko mladih generacij, ki so se izkazali na delovnem področju. Vseskozi pa so ostali povezani s svojo višjo šolo, predvsem z neformalnimi srečanji, tako med nekdanjimi sošolci kot tudi profesorji. Z Alumni klubom želijo zdaj združevati nekdanje dijake, ki bi lahko s svojimi izkušnjami pomagali novim generacijam na šoli. Zaradi pandemije je moralo prvo srečanje Alumni kluba Zoisa potekati na daljavo. To pa ni preveč zmotilo prvega dogodka, ki se ga je udeležilo veliko število nekdanjih in sedanjih dijakov in profesorjev, tudi nekaterih, ki danes živijo v tujini.

Dogodek je povezovala profesorica Nevenka Samec, ki je med najbolj zaslužnimi, da je klub sploh nastal. Ob pogledu na veliko število nekdanjih dijakov je bila skoraj ganjena. Razložila je, da je to dolgoročen projekt. Najpomembnejše jim je, da

višješolska. "Trgovci" so tako postali vodje projektov v pomembnih podjetjih, zaposlili so se v zavarovalništvu ali v turizmu. Nekateri so poklicno pot iskali v tujini, na primer v Zürichu, drugi pa so ostali v domačih krajih.

let, odkar so zadnjič sedeli v šolskih klopih, cenijo predvsem tiste profesorje, ki so bili najbolj strogi, ker so se od njih največ naučili. Poudarili so tudi delovno prakso, ki jim je dala dober vpogled v svet dela, in učenje jezika, ki predvsem tistim, ki se učijo na smeri Uprava, finance in marketing zelo služi v bodočem poklicu. Dijake so pozdravili tudi nekateri nekdanji profesorji, ki so več let poučevali na zavodu Zoisa. Prav vsi so se z veseljem spominjali šolskih dni in nekdanjih dijakov, ki jih že dolgo niso videli. Nekateri izmed njih so prav celo kariero namenili tej šoli: obiskovali so jo že kot dijaki, na njej pa so kasneje tudi poučevali. Nato je profesorica Dunja Albi predstavila nadaljevanje projekta, ki predvideva vprašalnik za dijake, ki so maturirali na Zoisu v zadnjih desetih letih. Rezultate ankete bodo nato analizirali sedanjí dijaki v sklopu pouka statistike. Prisotne je pozdravila tudi ravnateljica Maja Lapornik, ki je dejala, da so vsi, ki so končali šolo, zanje veliko bogastvo. Izrazila je željo, da bi Alumni klub bogatil vsakdan zdajšnje šole. Želela bi si, da bi se klub še bolj razširil in da bi lahko v prihodnje deloval tudi v živo.

Urška Petaros

delajo za rast šole in sedanjih dijakov. Svojim dijakom želijo nuditi čim več, tudi večine za današnji svet dela. Prav zato se jim zdijo dragocene izkušnje, ki jim jih lahko nudijo tisti, ki so šolo že končali. Besedo so nato prevzeli nekdanji dijaki, ki so se spominjali izkušenj iz svojih šolskih dni in pripovedovali, kam jih je peljala profesionalna pot. Velika večina dijakov se je odločila za univerzitetni študij, mnogi med njimi so študijsko pot nadaljevali tam, kjer se je končala njihova

Tudi večina "geometrov" je ostala zvesta svoji višješolski izbiri, nekaj jih je izbralo arhitekturo, pa tudi gradbeno inženirstvo in geodezijo. Pa vendar so se nekateri po višji šoli odločili, da se usmerijo v popolnoma različne vode, na primer knjižničarstvo in medicino. Česa pa se nekdanji "zoisovci" spominjajo od svojih višješolskih dni? Veliko jih je poudarilo lepo razredno skupnost, ki so jo ustvarili v šoli. Predvsem pa so drug za drugim ponavljali, da jim je šola dala disciplino. Danes, ko je preteklo nekaj

STOLNICA SV. JUSTA

Na dan sv. Frančiška Saleškega

"Postati moramo priče resnice!"

Vsako leto ob godovnem dnevu zavetnika časnikarjev sv. Frančiška Saleškega je nadškof Giampaolo Crepaldi daroval mašo za časnikarje v škofijski kapelici in

so nas zapustili, in tiste, ki vsak dan posredujejo zanesljive informacije, kar je v teh negotovih časih (ko informacije posredujejo vsi, ki pišejo po socialnih omrežjih, večkrat tudi

tako tudi v krščanskem življenju, če se ne skušamo vsak dan spreobrniti in doseči svetost, nesemo sebe nazaj v povprečnost in grešnost", je poudaril. Prisotnim časnikarjem je povedal, da se na ta dan praznuje svetovni dan socialne komunikacije. Komunikacija mora biti čista in poštena. Moliti moramo, da se mediji ne uklonimo nekemu splošnemu mišljenju, ki prevladuje. Politični režimi so si vedno želeli imeti v rokah splet, zdaj pa se zdi, da prav splet vpliva na politično življenje in dogajanje in sam sebe uveljavlja na napačen način. Nadškof poziva k odgovornosti. "Vsi smo odgovorni za komunikacijo, ne le časnikarji. Naša naloga je preveriti novice, preden jih delimo, in prijaviti tiste lažnive, ki delajo škodo in zmedo pri ljudeh. Moramo postati priče resnice. Resnici moramo iti naproti, jo preveriti in jo deliti z drugimi", je sklenil nadškof. MČ

ob koncu imel kratko predavanje in razmišljanje o aktualnih časih in pomenu vere. Letos je pandemija prekrizala načrte, a nadškof vseeno ni pozabil na zavetnika. Ker je bil letos 24. januar prav na nedeljo, se je nadškof odločil, da se pri nedeljskem mašnem bogoslužju v stolnici sv. Justa spomni na zavetnika in na vse časnikarje, ki

lažnive in nezanesljive) zelo dragoceno. V homiliji je nadškof povedal, kako mora človek verjeti v evangelij in spremeniti življenje ter živeti tako, kot sta nas naučila Bog in Jezus. Krščansko življenje ni enostavno, msgr. Crepaldi ga primerja plovbi po reki, in sicer proti toku. "Če ne veslamo, se vrnemo nazaj,

Dolgoletna tradicija se nadaljuje

Slovenski kulturni klub ponuja mladim prvo delavnico ustvarjalnega pisanja

"Pisanje predstavlja vrata v naš notranji skriti svet. Napisana beseda ima veliko moč, da vzdrami našo domišljijo in da razsvetli našo notranjost." (Aharon Appelfeld)

Zgornja trditev izraelskega pisatelja vsebuje globoko resnico, ki jo danes potrjujejo raziskave v psihologiji. Mišljeno je seveda "ustvarjalno pisanje", pri katerem je soudeležena čudovita lastnost, ki je tipična samo za človeško vrsto in jo ima vsak človek naravno v sebi. Ustvarjalno sposobnost je pomembno zavestno razvijati že v ranih letih. Gre za kreativnost na vseh področjih, posebno na področju umetniškega udejstvovanja pri pisanju, risanju, gledališkem nastopanju itd. Včasih pa ta vidik nehote zanemarjamo in ga s tem zatremo. Pomena ustvarjalnosti so

se v Slovenskem kulturnem klubu vseskozi zavedali, zato skušajo z delavnicami

gojiti njena razna področja. Lahko rečemo, da spada to že v njegovo tradicijo. Skoraj od svoje ustanovitve pred 65 leti namreč neprekinjeno organizira literarne natečaje, prav tako spadajo v njegovo tradicijo tudi delavnice ustvarjalnega pisanja. Ponaša se lahko z nekaterimi uveljavljenimi imeni literatov, ki so svojo ustvarjalno pot začeli prav v njegovi sredini. Tudi letos bo SKK organiziral več delavnic, npr. delavnico

Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu.

Misijonski krožek Rojan je prejel: Za slovenske misijonarje: Saksida Franc – znamke 130,00 €, Magdalena Kresnik Zgornji Duplek 10,00 €, N.N. 50,00 €, Ivan Buzečan 50,00 €.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice Bic: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Obvestila

VIKRA – vokalna skupina Glasbene matice vabi na prvo spletno predavanje iz niza IZJEME/ ECCEZIONI z naslovom Dotiki in odmiki na zahodu slovenstva, ki bo v petek, 29. januarja, ob 18. uri. S prof. Jernejem Ščekom se bo pogovarjala Ester Gomisel. Prijave sprejemamo na e-naslovu: vikra.gm@gmail.com.

Darovi

V spomin na prof. Alda Stefančiča daruje Ida Klarič 20 € za Slovensko

Spomin na prof. Alda Stefančiča

Na seji tržaškega občinskega sveta

Na seji tržaškega občinskega sveta, ki je potekala preko spleta v torek, 26. januarja 2021, se je podpredsednik občinskega sveta in svetnik SSK Igor Švab (tudi v imenu svetnice DS Valentine Repini) spomnil na pred kratkim preminulega prof. Alda Stefančiča. Kolega je na kratko seznanil z življenjem in delovanjem priljubljenega kulturnega delavca. Rodil se je v Boljuncu v težkih časih, njegovo otroštvo so zaznamovali kruti dogodki, povezani z drugo svetovno vojno, fašistično nasilje, pa še očeta so mu umorili Nemci. Osnovno in srednjo šolo je obiskoval v italijanskem jeziku, višjo pa v slovenskem. Kasneje je diplomiral v kemiji na tržaški univerzi in se takoj odločil za profesorski poklic na slovenskih tržaških šolah, dokler ni postal ravnatelj, najprej v Dolini, do upokojitve pa na šoli Ivan Cankar pri Sv. Jakobu. Bil je dragocen in aktiven član naše slovenske narodne skupnosti na šolskem, kulturnem in političnem področju. Bil je član Slovenske prosvete, med ustanovitelji revije Mladika in Slovenskega prosvetnega društva Mačkölje. Za dragoceno delo, ki ga je opravljal v župniji in na pastoralnem področju, mu je nadškof Giampaolo Crepaldi podelil častno odlikovanje reda sv. Silvestra. Bil je zelo aktiven tudi na političnem področju, saj je bil dolgoletni član pokrajinskega in deželnega odbora stranke Slovenska skupnost ter od leta 1990 do leta 2000 svetnik in podžupan v Občini Dolina. Bil je vedno odprt za dialog in sodelovanje. Zapustil nas je pomemben član slovenske narodne, pa tudi širše tržaške skupnosti. Prav gotovo ga bomo pogrešali. Ženi Nevi, hčerki Tatjani, sinu Alešu in vnukoma Katji in Mateju iskreno sožalje. Pokojnemu prof. Aldu Stefančiču se je občinski svet poklonil z minuto molka.

Le za človeka gre!

Slovesu in pismu gospe Zore Konjajev ob rob

Novembra 2020 je v 99. letu starosti preminila ga. Zora Konjajev, zdravnica pediatrija, častna občanka Ljubljane, dobitnica srebrnega častnega znaka svobode Republike Slovenije, med vojno partizanka v civilni saniteti. Ob njeni smrti je v poplavi nestrpnih in žaljivih besedil na račun slovenske vlade, predvsem pa na račun predsednika vlade Janeza Janše, ki jih posamezniki pošiljajo po e-pošti, ponovno zaokrožilo tudi njeno pismo predsedniku RS Borutu Pahorju iz leta 2016 (objavljeno na spletni strani Svobodne besede, glasila Zveze združenj borcev), v katerem pojasnjuje, zakaj se ne namerava udeležiti slovesnosti ob pokopu posmrtnih ostankov žrtev iz Hude jame:

“Spoštovani predsednik Borut Pahor!

Dobila sem povabilo, da se udeležim uglednih slovesnosti ob pokopu posmrtnih ostankov trupel iz Hude jame. Pojasnila vam bom, kaj me zadržuje, da se dogodka ne bom udeležila. Moralna načela so mi privzgojili mati Primorka, vzgoja na klasični gimnaziji in predvsem vrednote, ki so v drugi svetovni vojni vodile Slovence in Slovenke v boj proti tujemu in njim udinjanim se domačim izdajalcem. Zvestoba pridobljenim moralnim načelom in izoblikovanemu nazoru pri mojih 95 letih je vplivala, da sem se trudoma dokopala do spoznanja, da je največ, kar lahko dosežem pri sebi in odnosu do potomcev nekdanjih domobrancev in njihovih današnjih somišljenikov, le tolerantno sožitje v skupni državi, čeprav se še danes nadaljujejo njihova prizadevanja potvarjanja zgodovine in se povečuje njihovo sovraštvo do partizanov in drugače mislečih. Sprava, o kateri se toliko razpravlja, bi bila mogoča le ob priznanju domobrancev o lastni zablodi in ob obžalovanju nesreče, ki so jo povzročili domovini. Izražanje ljubezni do sovražnikov je mogoče le na papirju in je pravzaprav grdo licemerstvo. Pristnost pri pokopu mi tudi brani pietetni obzir do žrtev, ki jih je utrpela naša družina in ki so jih brezdušno zagreblji. V vojni sem izgubila moža, športnika in pravnika Cveta Močnika – Florijana, narodnega heroja; svaka komponista Francija Šturma; dva mlada Solkanca, Miloško Štrukelj, narodno herojino, in učitelja Miloša Gomiščka, ki ga Nemci dva tedna niso dovolili pokopati. Oba sta bila otroka mojih dveh

sestričen, dveh sester. Ne morem pozabiti smrti bratranca Pavla Stritarja, ki so mu nacisti v koncentracijskem taborišču odsekali glavo. Cerkvenih obredov se ne udeležujem, ker ne želim imeti opravka s skrajno arogantno Rimskokatoliško cerkvijo, ki jo vodi pohlep po kopicenju bogastva in prevzemanju oblasti, čeprav je določena in naj bi bila uveljavljena razmejitev med

Alića, v kateri vzporedno spregovori o moriji po 2. svetovni vojni, sam je namreč odkrival Hudo jamo, in moriji v Srebrenici v zadnji vojni v Bosni in Hercegovini, in knjige Poslednji Anite Martinac. Zato tudi ne razumem, da ga. Konjajev lahko govori le o trpljenju, ki so ga povzročili okupatorji in njihovi sodelavci, in tudi ne razumem, kljub njenemu pojasnilu, njenega

posmrtnih ostankov pa gre za slednje. Kar se tiče “zablod”, bi bilo povsem neobjektivno pripisovati jih zgolj eni ideološki strani. Velikokrat so se pojavljale kot vzročno-posledične konsekvence posameznih dejanj, tako na eni kot na drugi strani. V tem smislu lahko razumemo tudi povojne poboje. Težko pa jih opredelimo kot pravno in

Gospa Konjajev zapiše, da so žrtve njene družine brezdušno zagreblji – a zagreblji so jih vendarle ..., kot eksekutorje pa navaja Nemce oz. naciste. Za svojce očitno tudi ve, kje in na kakšen način so bili pokončani, veliko svojcem žrtev povojnih pobojev pa so bila tudi ta dejstva prikrita. Generalno govoriti o Rimskokatoliški Cerkvi je enako kot generalno govoriti o Partiji ali drugih ideoloških skupinah. Kolektivna krivda na takšen način briše subjektivno krivdo, ki je vselej temelj presoje. Naj spomnim na povsem drugačno vlogo večine primorskih duhovnikov v času fašizma, okupacije in partizanskih bojev. Kdo in zakaj je bil med vojno na eni ali drugi strani, kolikšna je bila krivda posameznikov in zakaj ni bila nikoli ugotovljena, so le nekatera vprašanja, ki se jih težko prekrije z generaliziranjem. “Pietetni obzir” do žrtev, če je resnično human, vključuje vse žrtve, ne le svojce, sicer lahko govorimo le o subjektivnem čustvenem odzivu, ki gotovo ne more biti temelj za tolerantno sožitje. Evo govori tudi Resolucija evropskega parlamenta (2019), ki med drugim “odločno in jasno obsoja vse zločine proti človeštvu in množične kršitve človekovih pravic, ki so jih zagrešili vsi totalitarni in avtoritarni režimi; žrtvam teh zločinov in njihovim družinskim članom izraža sočutje, razumevanje in priznanje za njihovo trpljenje”. Zavezane naj bi ji bile vse države članice EU. Zločinska ideologija in praksa fašizma in nacizma, ki sta doživeli svoj poraz že leta 1945, sta bili razkriti in obsojeni, medtem ko ideologija in praksa komunizma nista doživeli enake obsodbe. Nasprotno – še vedno se skušajo zločini komunizma minorizirati, obenem pa komunistično ideologijo rehabilitirati in promovirati, kar je seveda v nasprotju z omenjeno Resolucijo. Rudolf Rummel, ameriški znanstvenik in univerzitetni profesor, ki je preučeval zločine totalitarnih režimov in držav v 20. stoletju in ob tem uvedel pojem “democid”, je na sam vrh grafikona največjih zločincev postavil Mao Cetunga, sledi Stalin, medtem ko je Josip Broz Tito na devetem mestu. Kljub temu je v Sloveniji še veliko trgov in ulic poimenovanih po njem, pa tudi ideologija komunizma ostaja še naprej tako zelo živa, da skuša izbrisati ali izmaličiti vsa dejstva, povezana z njenimi zločini.

Tudi stališče ZZB in pokojne ge. Konjajev je utemeljeno na ideologiji, ki skuša vsakršno ideološko opozicijo in vsakršno drugačno stališče marginalizirati, jima odvzeti verodostojnost in ju oblatiti. Taka drža v osnovi amputira kakršen koli human odnos, še več – celo obsoja ga, kar smo imeli priložnost ugotoviti ob poklonu žrtvam na bazovski gmajni 17. 7. 2020, kljub zapisu, da “Kdor koli je bil ubit in vržen v to ali kakršno koli drugo brezno, namesto da bi bil dostojno pokopan, si zasluži po 75 letih od konca druge svetovne vojne spominski poklon. Gre za dejanje preproste človečnosti. Če je še spravno, toliko bolje. (Dnevnik)”. Dokler bomo ljudje pietetni le do “svojih”, pomeni, da je deklaracija o človeških pravicah rezervirana le za pripadnike posamezne struje, ideologije, politične opcije. Na ta način negiramo tako legalnost kot legitimnost. Pisma, ki v tem času aktivno krožijo med državljanji RS, izrabljajo pesimistično in depresivno stanje ljudi ob pandemiji in njihovo nejevoljo ob vladnih ukrepih, spodbujajo ljudi k nestrpnosti in poglabljajo sovraštvo. Žal so pošiljatelj hlapčevski pomagači tistih pretendentov za prestol, ki dobro vedo, da je načelo “divide ed impera” še vedno aktualno in učinkovito. Na koncu naj povem še to: ponosna sem na našega predsednika Boruta Pahorja, da se je udeležil pietetne slovesnosti ob prenosu posmrtnih ostankov iz Hude jame in poklona na bazovski gmajni. S svojo držo kaže, da je strpen in da zna v imenu človeštva in človeškosti presepati ideološke meje. Dragi sodržavljanji, Slovenci in sploh vsi ljudje – le za človeka gre! Za tistega malega, nemočnega človeka, ki v svoji oholosti in zaslepljenosti zelo malo uzre, a še to uzrtje je podvrženo Ojdpovi izkušnji, da videti še ne pomeni tudi vedeti. Za krhko bitje, morda najlepše upodobljeno v drži “Ecce homo”, v mučenem, trpečem človeku, ki je del slehernega bitja. Kako zelo smo šibki, kljub svoji navidezni moči, dokazuje tudi sedanja pandemija. In le jezik šibkega, revnega, izmučenega človeka lahko seže do srca. Tu ne gre več za retoriko, večnost, naučenost, tiranijo ..., temveč za golo besedo po meri razgaljenega človeka. In v smrtni uri smo vsi razgaljeni. Zato pieteta do posameznika, do skrivnosti življenja in trpljenja je za vse ali je sploh ni. Saj, kot je zapisal Mehmedalija Alić – “nihče ni nihče”.

Ines Cergol

Mehmedalija Alić, bosanski rudar, ki je prvi vstopil v Hudo Jamo, v jamah v Bosni pa je izgubil številne sorodnike, napisal je knjigo Nihče.

pravično utemeljene, saj je čas, v katerem so se zgodili, za razliko od medvojnega časa, že dopuščal premišljeno pravno ravnanje: državni in pravni aparat sta bila vzpostavljena, in če je oblast presodila, da je potrebno nekatere ljudi obsoditi, je imela ves državnopravni

Cerkvijo in državo.

Upam, da boste razumeli moj odnos do predlagane udeležbe pri pokopu ustašev, esesovcev in drugih okupatorjevih sodelavcev, ki niso predali orožja ob koncu vojne in so končali v Hudi jami. Jaz pa razumem, da današnja generacija ne zmora podoživljati trpljenja, ki so ga domači in tuji sovražniki povzročili v drugi svetovni vojni, in da ne more razumeti, da se tega trpljenja ne da pozabiti.”

Sama sem Primorka in sodim v generacijo, ki 2. svetovne vojne ni doživela, moja mati (roj. 1927) je bila partizanska kurirka in oskrbovalka partizanske bolnišnice, moj oče (roj. 1919) pa po kapitulaciji fašistične Italije partizan, poprej pa seveda kot državljani Italije regularni rekrut italijanske vojske. Do osamosvojitve Slovenije se za dogodka med 2. svetovno vojno in po njej nisem veliko zanimala, čeprav sem poznala kar nekaj literarnih del, vključno s Kocbekovim pisanjem. Tematika me je začela zanimati ob postavitvi razstave Temna stran meseca. Več let je bilo to moje zanimanje le literarno, dokler nisem srečala posameznikov (M. Ferenc, J. Dežman, R. Leljak, F. Perm ...), ki so se s to tematiko ukvarjali in bistveno pripomogli pri razjasnjevanju resnice o grozljivih zločinih proti človeštvu ali so o njej pričevali, med njimi tudi gospoda – sinu povojnega eksekutorja. In dokler nisem prebrala zame dveh zanimajočih knjig: knjige z naslovom Nihče Mehmedalija

odnosa do žrtev v Hudi jami. Težko je s sedanjega vidika presojati dogodka med vojno in po njej, tudi zato ker je vse manj ljudi, ki so to doživljali, še med nami. Gotovo pa sta mir in svoboda vrednoti, o katerih

Matjaževa jama pri Škofji Loki

človeštvo sanja in se je zanju pripravljeno boriti. Seveda pa vojne uzurpirajo predvsem tisti, ki razmišljajo o moči in oblasti. Zato je vsaka vojna umazana. Da zgodovino pišejo zmagovalci, je jasno. Da je bila javnost šele po osamosvojitvi Slovenije seznanjena tudi z “drugačno zgodovino”, je tudi jasno. Pri odkrivanju te zamolčane zgodovine ne gre za sovraštvo, temveč za dejstva, ki desetletja niso bila, niso smela biti javno razkrita. In ravno v imenu svobode in miru si “ljudje dobre volje” želimo sožitja in sprave. O “tolerantnem sožitju” pa seveda ne moremo govoriti v primerih, ko je še vedno v ospredju ideologija, in ne humanost. Pri pokopu

resurs na svoji strani. Poboji, kot so se zgodili, pa kažejo na evidentno kršenje človekovih pravic, na nelegalno ravnanje in na zločin proti človeštvu. Množice usmrčenih namreč niso imele nobene možnosti za svoj zagovor. Prav tako je neopravičljivo dejstvo, da so se usmrtnice zgodile na skrivaj in da usmrčenih niso ustrezno pokopali. Še več – nad ekzekucijami je vladal večdesetletni molk, kot da se ni nič zgodilo. Šele zadnje desetletje si ljudje na Slovenskem upajo govoriti tudi o pobojih in odkrivati prikrita grobišča. Eno takih je Matjaževa jama pri Crngrobu, v katero so zmetali otroke (!!!) staršev, ki so jih potegnili z vlaka in usmrtili.

Teden v matični domovini

Samozvana Koalicija ustavnega loka je umaknila zahtevo za menjavo vlade z izgovori na virus in okuženost nekaterih poslancev!

Umik zahteve za odstavitev zdajšnje vlade in vzpostavitev nove vzbujajo različne ocene in mnenja, prevladujoča pa je ugotovitev, da Karl Erjavec, predvideni novi premier, ni zbral 46 poslanskih glasov, kolikor bi jih sedanja levo navdahnjena opozicija potrebovala za zamenjavo vlade. Toda prihodnost vlade pod vodstvom Janeza Janše zaradi umika Karla Erjavca iz politične igre ni zagotovljena. Opozicija, ki jo sestavljajo Socialni demokrati, stranka Levica, Lista Marjana Šarca in Stranka Alenke Bratušek, zdaj grozi, da bo namero o zrušitvi aktualne vlade nadaljevala v državnem zboru z neprestanimi sklici parlamentarnih postopkov, na katerih bo poskušala zmanjšati učinkovitost in verodostojnost zdajšnje koalicije oziroma vlade. K takim nameram in strategiji opozicije prispevajo grožnje, pritiski in izsiljevanje poslancev ter celo njihovih družinskih članov. V zadnjem času je nastal tudi brutalen pritisk na poslance, ki ne podpirajo kandidature Karla Erjavca za mandatarja. Leva opozicija si obeta in upa, da se bo zaradi

delovanja vseh vzvodov tako imenovane globoke države zdajšnja vlada sama sesula in nazadovala v opozicijo. Toda velja opozoriti še na dve nameri tako imenovane Koalicije ustavnega loka. Hoče si namreč prilastiti 12 milijard evrov evropskega denarja, ki ga je vlada Janeza Janše zagotovila v Bruslju za okrepanje Slovenije po epidemiji. Še bolj pa je skrb vzbujajoča domnevna namera opozicije oziroma Koalicije ustavnega loka, da bi po morebitnem prevzemu oblasti v Sloveniji vzpostavila diktaturo, kakršno smo v Sloveniji imeli in doživljali v prejšnji skupni državi. Taka domneva je grozljiva, vendar je po mnenju nekaterih političnih analitikov in poznavalcev razmer mogoča. Zatorej ni odveč posredovati tudi nov komentar o osebnosti Karla Erjavca in gibanjih v državi, ki ga je v slovenskem katoliškem tedniku Družina objavil zgodovinar in politik dr. Stane Granda. Dal mu je pomenljiv naslov Kdor laže, tudi krade. Zatrjuje: "Na čelo rušenja vlade so levicari postavili Karla Erjavca kot kandidata upokojenecv. Na zadnjih volitvah za poslanca je sramotno propadel, sedaj

pa so ga poklicali nazaj kot odrešenika. Je mož, ki je vedno skrbel le zase. Vse, česar se dotakne, propade. Zapravil nam je pol Piranskega zaliva, ki ga nikoli ne bomo dobili nazaj. Povezoval nas je samo z Rusijo. Dnevno je doma in po svetu s svojim obnašanjem in delovanjem Slovenijo izpostavljal mednarodnemu posmehu. Za upokojence so vsi, celo Alenka Bratušek, ki so jo ljudje tudi zavrnili, naredili bistveno več. Vsa od onih, ki Karla Erjavca rinejo na oblast, bi bil nekajkrat boljši. Vedno so se iz njega norčevali, sedaj pa je najboljši kandidat za zamišljenega predsednika nove vlade. Ti, ki hočejo sedaj pod Karlom Erjavcem na vlado, so govorili, da vse skupaj ni nič res, da si je virus izmislil Janez Janša, da bi lahko vladal. Sedaj so ploščo 'obrnili', bolezen priznavajo in trdijo, da Janez Janša slabo dela, da bi bili oni bistveno boljši. Namesto da bi odgovorni šli pred sodišče, kažejo s prstom na druge. Kot tat, ki hoče obrniti pozornost s sebe in vpije: 'Držite tatu!' Ne bodo odnehali. Zato podpirajo Karla Erjavca ali kogar koli, ki bi imel vsaj najmanjšo možnost postati mandatar tako zaželene nove vlade. Po ocenah strokovnjakov so od

osamosvojitve dalje pokradli od 30 do 70 milijard evrov. Jasno je, zakaj se ne moremo niti v sanjah približati Švici, ki nam je bila, tudi po mnenju tujcev, pred tridesetimi leti na doseg roke."

Karl Erjavec (foto STA)

Slovenska vlada je za nadomestilo škode ali drugih posledic virusa v osmih svežnjih zakonov in izvršilnih ukrepov namenila že skoraj devet milijard evrov, toda v državi ob boju za zajezitev virusa nastajajo in potekajo tudi drugi aktualni in pomembni dogodki. Nastalo je množično gibanje ljudi, ki se zavzemajo, da bi praznik božič morali zaznamovati in pisati z veliko začetnico, torej kot Božič. Gre za veličino

dogodka in spremembo odločitve prejšnje države, ko se je omenjeni praznik moralo označevati oziroma pisati z malo začetnico. Na Univerzi Svetega križa v Rimu je uspešno zagovarjal doktorsko nalogo iz cerkvenega prava slovenski duhovnik Sebastijan Valentan, v njej pa je obravnaval vero in pravice vernikov v sredstvih družbenega obveščanja v Sloveniji z vidika zakonodaje in izzivov. Navaja, "da je pomemben pokazatelj spoštovanja človekovih pravic tudi odnos državne radiotelevizije do vprašanj, povezanih z religijo. Za pravice in možnosti na omenjenem mediju si moramo verni ljudje predvsem sami prizadevati in se zavedati, da smo enakovredni in enakopravni z vsemi prebivalci naše lepe države." Magda Rodman, zavzeta in prizadevna publicistka za slovenstvo, je v javnem pismu, ki je bilo objavljeno v tednikih Družina in Demokracija, obravnavala vrzeli in pomanjkljivosti pri obravnavi domske narodnosti in državljanstva. Piše: "Že dolgo časa poslušamo naše politike in druge govorce na raznih proslavah in javnih

nastopih pred kamerami, kako začenjajo svoj govor in nas pozdravljajo z besedami 'Dragi državljani in državljanke', le redkim se kdaj zgodi, da k omenjenim besedam dodajo še Slovenci in Slovenke. Upam, da ti dve besedi nista z zakonom prepovedani, čeprav je naša slovenska narodnost v samostojni državi Sloveniji v vseh naših osebnih dokumentih in evidencah izginila in se je nikjer več ne piše. Vendar nam slovenska narodnost ostaja v srcih do smrti in ni izbrisana. Zato jemljem omenjeno naslavljanje naših politikov kot zelo sporno in poniževalno. Nič kaznivega ni, če bi naši javni govorci začeli z besedami 'Slovenci in Slovenke, državljani in državljanke'. Tako bi pozdrav veljal tudi vsem ljudem, ki so druge narodnosti in živijo v Sloveniji." Pa še aktualna in zanimiva novica iz Vatikana. Papež Frančišek in njegov predhodnik Benedikt XVI. sta 14. januarja, ob začetku cepljenja v Vatikanu, prejela prvi odmerki cepiva proti covidu-19. To je z zamudo sporočil tiskovni predstavnik Svetega sedeža Matteo Bruni. **Marijan Drobež**

Spletna predstavitev knjige Darinke Kozinc Dobiva se v Maxiju Prijetno branje za nežne romantične duše

Prav v tem času, ko se nam v srce zaradi epidemije koronavirusa, ki kar noče pojenjati, poleg tesnobe večkrat prikradeta malodušje in žalost, je pri Založbi Jutro v Ljubljani (urednik Stane Kodrič) izšla nova knjiga Darinke Kozinc *Dobiva se v Maxiju*, s podnaslovom *Nežne zgodbe za romantične in tankočutne bralce*, ki nas z ljubezenskimi zgodbami iz nekdanjih dni iztrže iz krutega vsakdana in nas popelje v čas, ki ga ni več. Sveže tiskano knjigo – izšla je konec l. 2020 – so predstavili v četrtek, 21. januarja 2021, v Goriški knjižnici v sklopu Domoznanskih večerov, uvrščenih v Literarne četrtke, ki želijo ovrednotiti domače ustvarjalce. Predstavitev je glede na še zmeraj hude epidemiološke razmere potekala na povezavi Zoom. Sledilo ji je kar lepo število gledalcev (okrog 25), med katerimi sta bila tudi ugledni zgodovinar Branko Marušič in Milan Petek, ki je že izdal kar nekaj literarnih del in se kot Kozinčeva tudi sam lotil pisanja že v študentskih letih. Uvodne pozdrave je izrekla Tina Podgornik iz Goriške knjižnice, z avtorico kratkoproznega dela *Dobiva se v Maxiju* se je pogovarjala

dr. Megi Rožič. Po glasbenem uvodu Domna Kozinca, ki je v skladu s tematiko večera zaigral in zapel pesem Andree Bocellija *Amo soltanto te*, je o knjigi najprej spregovorila avtorica spremne besede Darica Majer Leban. To je že devetindvajseto delo Kozinčeve, ki je bila rojena v vasi Ošljek, v valoviti

Vipavski, živi in dela pa v Solkanu. Knjiga vsebuje enaintrideset zvečine ljubezenskih zgodb, ki jih je avtorica napisala v študentskih letih v Ljubljani in po njih (na starem pisalnem stroju, ki ga še hrani). Časovno so nastajale od l. 1974 do l. 1994. Skoraj vse odbrane zgodbe so bile objavljene v Anteni, tedaj zelo brani in priljubljeni mladinski reviji, katere dolgoletni literarni urednik rubrik *Ljubezenske zgodbe* in

Zgodbe, ki jih piše življenje je bil Albert Papler (1914–2002). Diplomiral je iz slavistike na ljubljanski filozofski fakulteti, poučeval na srednji šoli v Ljubljani in še sam pisal ter spodbujal mlade talentirane pisce k pisanju. Bil je nekakšen njihov mentor. Prav njemu je Kozinčeva posvetila svojo knjigo *Dobiva se v Maxiju*.

Osebo sta se srečala enkrat, ko jo je nepričakovano obiskal v Solkanu, ker "je želel spoznati svojo daleč najboljšo sodelavko". Knjigo je naslovlila *Dobiva se v Maxiju*, po naslovu, ki se je pojavljal v Anteni. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so se študentje ob npr. dobro opravljenem izpitu ali kakšnem pomenljivem dogodku radi dobivali v slaščičarni Maxi v Maximarketu, ki je slovela zaradi svojih slaščic, in tam

komentirali zgodbe iz Antene in druge, ki jih je pisalo življenje samo. In prav iz letih so mladi pisci črpali navdih za svoje pisanje. Kot je opozorila Lebanova (po avtoričinih besedah prvobralka njenih del in svetovalka za jezik), vsebuje to novo literarno delo Darinke Kozinc pretežno ljubezenske zgodbe za nežne romantične duše. Pisane so v tekočem, bogatem jeziku, v katerem izstopajo opisni pridevniki in prislovi. Vse odlikuje tudi trdna in logična zgradba. V njih se izrisuje ljubezen v najrazličnejših niansah, ki se skladajo s tradicionalnimi vrednotami. Poudarjena je moč ljubezenskega čustva, ki prežema vse. Protagonisti zgodb so preprosti, vsakdanji ljudje, družinski člani, sodelavci, sošolci, prijatelji (večkrat se je avtorica prav zaradi tega skrivala za psevdonimi, najpogostejši je bil Dada, da bi je ne razkrili; takrat so bili mladi še sramežljivi! Včasih je uporabila le svoje začetnice, včasih pa jo je brez njene vednosti s prvim imenom podpisal sam urednik). Kot je povedala in zapisala Lebanova: "knjigo odlikuje široka paleta človeških nravi, opisanih na kratko, toda neposredno in učinkovito. To

velja tudi za opise razmerij, razpoloženj, predmetov, krajev in dogajanja časa". Zgodbe v njej so preproste "podrejene naravi žanra", a doživete in marsikatera odslikava kaj avtobiografskega. Mnoge se dogajajo v pisateljičinem domačem okolju, zato so še bolj pristne. Da so to zgodbe, ki jih "odlikuje tipično ženska pisava" in je v njih vse mehko, svetlo in optimistično, brez kakega nasilja ali političnih namigov, smo lahko razbrali iz odlomkov, ki sta jih na predstavitvi prebrali dr. Megi Rožič in avtorica. Na četrtkovem večeru je Kozinčeva napovedala izid svojega romana *Dolge sence fašizma*, ki je zgodba celotne Primorske, in ga bo javno predstavila v februarju. Spomnimo, da je Darinka Kozinc uveržena inženirka diplomirana inženirka lesarstva in magistrica biotehniških znanosti, ki ji je bilo pisanje zmeraj pri srcu, saj je začela sukati pero že v zelo mladih letih. Od l. 1997 do l. 2007 je bila ravnateljica Srednje lesarske šole v Novi Gorici, med letoma 2006 in 2010 je bila podžupanja MO Nova Gorica. Zdaj pa je zelo aktivna predsednica goriškega literarnega kluba Govorica in

Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrinc. V raznih revijah je objavljala poezijo in prozo in jo namenjala odraslim in otrokom. Tem je podarila vrsto pravljič (izšlo je 20 slikanic, sedem je tudi sama naslikala), ki jih je objavljala v različnih revijah za otroke, kot so Ciciban, Cicido, Trobentica, Mladika, Mladi rod, Božje stezice) pa tudi za odrasle (Mladika, Primorska srečanja). S svojimi knjigami je veliko prispevala tudi k boljšemu poznavanju aleksandrinc. Tem je posvetila knjige *Les Goričennes* (Goriška Mohorjeva družba) in *Les Slovenes* (Založba Mladika, Trst). Sicer je tematika aleksandrinc prisotna tudi v drugih njenih delih, *Tišina se je uglasila* (2011), *Pravili so jim aleksandrince* in *Krpanke* (2019). Nekatera njena dela so prevedena v srbski, nemški in angleški jezik. Za svoje ustvarjanje je prejela več priznanj. L. 2017 ji je MO Nova Gorica podelila Bevkovo nagrado. Na predstavitvi je Kozinčeva napovedala izid svojega romana *Dolge sence fašizma*, ki je zgodba celotne Primorske, in ga bo predstavila v februarju. **Iva Koršič**

Z 2. strani

V krizah najbolje pokažemo, ali smo ljudje

Svoje hiše so morale zapustiti in so "v najem" dobile razpadajoči grad Raka na Dolenjskem oziroma zavetje pri sorodnikih. Na srečo so jih z odprtimi rokami sprejeli prek njihovih

dodatno razosebilo, odvezalo odgovornosti, saj naj bi vsak vse vedel in odločal, v resnici pa so odločali preverjeni kadri, kot potrjuje še danes javna navzočnost znanega udbovskega odločevalca

vzgojni in socialni poklici vse težji, saj je treba pravice varovati sorazmerno s čutom za skupnost in pripravljenostjo za vživljanje v druge ljudi in delitev življenja z njimi. Oholi

sosester, zaposlenih po bolnišnicah v drugih republikah. Oblast jim je prepovedala sprejem novink. Presenetljivo pa, da so se isti funkcionarji, ki so imeli na vesti to nacionalno socialno zdravstveno katastrofo, v onemoglosti za pomoč zatekli ravno k istim sestram. Ta globoki rez oziroma usodni politični, nacionalni in kulturni eksperiment je bil uvod v nadaljnje socialistično organizirano kadriranje v zdravstvu, ki ima svoje sledi do danes. Delno nadomestilo za odstranjene sestre po vojni je bilo (pre)izkušeno osebje partizanskih bolnišnic in polagoma nov izšolani kader. Organizacijsko pa so odločali lojalni kadri. Iz osebnega pogovora s pokojnim strokovnjakom iz zdravstva in iz drugih virov vem, kako je partijska oblast v politično Prokrustovo posteljo poleg šolstva vtaknila tudi zdravstvo. Socialistično samoupravljanje ga je še

v zdravstvu. Ker je denar odtekal drugam, ga je stalno primanjkovalo za posodobitve ter za nov in ustrezno plačan kader; ta je odhajal v tujino. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja sem več let kot študent vsak mesec dvakrat v nedeljo prostovoljno pomagal na kliniki v Innsbrucku. Kar nekaj sester (tudi zdravnikov) iz nekdanje "juge" je delalo v Avstriji, Nemčiji in drugod, saj so s solidno izobrazbo tam zaslužile bolje kot doma. Zgodba se vleče vse do danes, saj odločevalci na tem področju niso bili pripravljeni spustiti iz rok fevdov, politika pa ne denarja, da bi vrhunski zdravniški in sestrski kadri lahko za svoje zavzeto in požrtvovalno dalo prejeli ustrezno plačilo. Kdo pa si želi na delo v tujino, če ima doma ustrezne kadrovske, organizacijske in finančne pogoje za svoje strokovno in požrtvovalno delo? Poleg socialistične dediščine postajajo danes družbeni

individualizem pomeni razpad družbe. Gospa srednjih let je menila, da so maske za covid-19 "brez zveze". Utihnila je šele, ko ji je sogovornica dejala, naj mami, če bo zbolela, skuha kar kamilice in jo ima doma. V krizah najbolje pokažemo, ali smo ljudje – torej ali znamo še živeti skupaj in deliti življenje. Zato je čudno, če slovenski levičarski politiki, ki naj bi delovali v skupnosti (polisu), ne izkazujejo nobene pripravljenosti za sodelovanje v krizi. Upam, da tudi volivcem postaja jasno, da njihovo divjanje vodi v prepad. Je pa njihovo obnašanje tudi norčevanje in v posmeh tistim, ki v zdravstvu, šolstvu in drugih službah v blagor skupnosti, kljub vsem nerešenim sistemskim problemom, vendarle delujejo z vso človeško vestnostjo in požrtvovalnostjo v blagor prizadetih in celotne skupnosti.

Na pobudo SLORI-ja spletna predstavitev knjige prof. Vesne Mikolič

Izrazi moči slovenskega jezika za boljšo komunikacijo

Bodite ustvarjalni, braznišljajte o lastnih jezikovnih sredstvih, ker ta vodijo v ohranjanje dostojne in verodostojne komunikacije. Na to nas v svoji zadnji knjigi *Izrazi moči slovenskega jezika* opozarja jezikoslovka Vesna Mikolič. Delo, ki je izšlo pri založbi Annales v sodelovanju s Slovensko matico, so pod okriljem Slovenskega raziskovalnega inštituta v četrtek, 21. januarja, predstavili preko spletne aplikacije Zoom. Z avtorico, predstojnico Inštituta za jezikoslovne študije ZRS Koper in predavateljico na Katedri za slovenski jezik in književnost Univerze v Trstu, se je po uvodnih besedah direktorja SLORI-ja Devana Jagodica pogovarjala slavistka in prevajalka Andreja Kalc. Knjiga celovito, inovativno in interdisciplinarno obravnava pojma moči in intenzitete slovenskega jezika. Gre za vedno aktualno temo, ki izpostavlja, v kolikšni meri javna razprava (komunikacija) vpliva na delo institucij in je torej pomembna za tvorbo neke skupnosti. Moč jezika – ki razpolaga s sredstvi, ki sporočila lahko krepijo ali šibijo – je tesno povezana z družbenimi razmerji moči. Avtorica v raziskavi v glavnem analizira slovenska besedila. Jemlje jih v pretres v znanstvenem, političnem in oglaševalskem diskurzu, obravnava pa tudi leposlovje in prevodno književnost. Na osnovi znanstvenega pristopa se Mikoličeva loteva sodobne komunikacije v tradicionalnih in novih medijih. V govorih nekaterih slovenskih in tujih političnih akterjev je avtorica analizirala izražanje intenzitete jezika, "ki je velikokrat moteče." V govorih se lahko kaže

nasilnost (napad političnih nasprotnikov) ali iskanje dialoga. Delo obravnava tudi politične govore Ivana Cankarja, ki jih

Prof. Vesna Mikolič

označujejo nekonvencionalne metafore, retorika in "etično prečiščeno" besedišče, s katerimi je presenečal poslušalce. Pod drobnogled jemlje tudi fašistične govore v rimskem parlamentu (Francesca Giunte), ki so imeli velik vpliv, ker so bili retorično izredno izdelani. Ti predvidljivo povzdigujejo fašistične heroje, mučenike ter ponižujejo etnično in drugače misleče. Avtorica obravnava tudi javne govore takratnih slovenskih parlamentarcev Josipa Vilfana in Engelberta Besednjaka, ki sta do zadnjega poskušala v Rimu odpirati dialog tudi s fašističnimi poslanci, ki jim pa za to ni bilo mar. Medtem ko dinamika vzpostavljanja ali zapiranja dialoga določa sleherno oblast, je danes pri marsikom, ki nastopa v novih medijih, "še predvsem opazna značilnost vzpostavljanja svoje pozicije," ki ne gre v smer iskanja dialoga. Mch

Naturopatski nasveti (323)

Erika Brajnik

Star of Betlehem (betlehemska zvezda)

Star of Betlehem je tolažba za dušo, ne uporablja se ob šoku, tako kot Rock Rose, ampak pri šokantnih dogodkih, ki so normalni v življenju, kot sta porod in smrt. V tem primeru se kamorkoli na kožo dojenčka ali starostnika kapne dve ali tri kapljice te esence.

Tolaži dušo pred spremembami, ki so naravne; uporablja se na začetku vsake terapije ali masaže. Pogosto se uporablja pri otrocih in tolažbo, predvsem ko rastejo, npr. če so kar naenkrat močno zrasli, potem pa ne rastejo več, torej kot podpora rasti. Če kdo osivi, je to prav tako naravna sprememba, pri kateri pomaga ta esenca. Z njo lahko ojačamo katerokoli mešanico, saj je univerzalna osnovna mešanica, ni pa vzročnostna. Pri Bachovi cvetni terapiji je najpomembnejše razumeti vzrok težav človeka, naturopati to v večini primerov razberemo iz irisa. Ni pomembno, kar nam pove subjektivna ocena posameznika, ampak kaj govorijo objektivni

zanki telesa. Ta metoda je 100-odstotno zanesljiva in predvsem učinkovita in najbolj vzročnostna. V največji meri jo bomo nedvomno uporabljali pri dojenčkih, kajti v prvem letu življenja je razvoj otroka neverjeten, zato jo lahko damo v vodo za prvo kopanje, ob uvajanju na gosto hrano, na posteljico, ob prvem sprehodu, prvem zobku, prvem prehladu itd.

Umirajoči bo začutil olajšanje, če ga bomo masirali s kremo, v katero smo dodali 33 kapljic esence Star ob Betlehem. Uporablja se tudi na živalih in rastlinah, pri živalih na primer ob kotenju ali ko se poslavljajo od nas. To esenco lahko kapnemo v vodo, ki jo uporabljamo za živali ali za zalivanje rastlin, da lažje prenašajo premrzle ali prevroče dni. Ko je mraz in zmrzuje, lahko kapnemo to esenco neposredno na rastlino.

Star of Betlehem tolaži našo dušo nežno, toplo in prijetno!

www.saeka.si

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Sede legale: Via Saint Jean 64 Fontafredda - PN,
Sede operativa: Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, Cod fisc e P. Iva IT01882960931
Tel. 0499960021 - faks 049 9960022; e-mail: info@centrostampaveneto.com, spletna stran: www.centrostampaveneto.com

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Celotno besedilo je na razpolago na spletni strani www.noviglas.eu v poglavju "Varstvo podatkov". Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh. Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC Izdajanje našega tednika Novega glasa podpirata tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Juljska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks.

To številko smo poslali v tisk v torek, 26. januarja 2021, ob 13. uri

NOVI
GLAS

Razmišljanje o bridki resnici

Denar človeških odnosov grobar

Že v davnosti so vedeli, da se z denarjem da marsikaj narediti – dobrega, a morda še več slabega. Če se ozremo v zgodovino, ugotovimo, da je pred denarjem prevladovala izmenjava dobrin kot plačilno sredstvo. O tem nam govori star latinski izraz – “pecunia”, kar pomeni drobnica (ovce, konji, krznar, na Kitajskem, v Afriki in še kje pa lupine na vrhovi itd.). Denar kot takšen, v obliki kovancev, se pojavi, kot navajajo zgodovinski viri, v Lidiji v 6. stoletju pr. Kr., ko je v tej državi vladal kralj Krez. Država Lidija se je nahajala na ozemlju današnje Turčije. Nadalje iz zgodovinskih zapisov vemo, da so bili ti kovanci izdelani iz zlitine srebra in zlata, imenovane elektron. Stari Grki so to zamislili o denarju hitro sprejeli in začeli izdelovati srebrne in bronaste kovance. Koliko je bilo vsake kovine v njih, pa je zagotavljal žig kralja mesta ali države. Na Kitajskem so v 9. stoletju po Kr. uvedli papirnati denar. Danes so v modi plačilne kartice, ki so se v Ameriki pojavile leta 1920; tu so naftne družbe in verige hotelov pričele izdajati take kartice svojim strankam. A uporabljali so jih lahko le v objektih družbe, ki jih je izdala. Naslednji korak takšnega plačevanja se je pojavil, ko je poslovnež Frank McNamara leta 1950 povabil svoje poslovne partnerje v restavracijo. Ko je bilo treba plačati, je ugotovil, da nima pri sebi denarja. Iz zadrege se je rešil s svojo vizitko, na katero

je napisal znesek računa, ki ga je pozneje poravnal. Po dogodku je pričel razmišljati o preprostem načinu plačevanja brez gotovine. Tako je nastala kartica “Diners club internacional”, s katero je naslednje leto plačal večerjo. Kakorkoli gledamo, z denarjem so se spremenili

svet, razmišljanje človeka in z njim povezani življenjski odnosi v družbi, posredno v družini. Denar, ki je postal neke vrste “vrednota”, povzroča ločevanje ljudi, kar je vidno tudi širše gledano, med državami. To lahko opazimo vsak dan, samo če pogledamo to migrantsko krizo in dobičke, ki jih kujejo nekateri s tihotapljenjem ljudi, pa razne združbe, ki izkoriščajo trpljenje teh nesrečnežev v nečedne namene na tej dolgi poti, ki so jo migranti začeli v upanju na boljše življenje, kot jim ga je ponujal rodni kraj. Tu so tudi države, ki izkoriščajo bedo teh ljudi v lastne namene s širjenjem vpliva geopolitičnih sprememb v

svetu. Ta zaslepljenost z denarjem, s povečevanjem dobička pri nekaterih, se ne zmanjšuje, temveč še povečuje pohlep, kar povzroča zameglitev razuma. Pri tem se izgublajo resnične prioritete in ideali življenja. Ker ti niso več jasni, se zdi, kot da je edini in

najpomembnejši ideal – denar sam. Koliko gorja je zaradi tega v svetu, ker zaslužuje človeka, narode, človeštvo na globalni ravni. Le pogledimo v revne predele sveta: koliko še nedoraslih otrok brez možnosti šolske izobrazbe mora delati v nemogočih razmerah. Najdemo jih na smetiščih pri prebiranju raznega odpadnega materiala, ki gre v predelavo za ponovno uporabo, v rudnikih in raznih tekstilnih delavnicah za razne multinacionalke, ki bogatijo na njihov račun, in to za golo preživetje njih samih in njihovih družin. Vse bolj se zaradi tega sredstva pogloblja prepada med revnim in bogatim delom sveta. Koliko

družin in človeških življenj potiska v hude duševne stiske! A če pogledamo tudi drugo stran, kot je zapisala na spletu neka uspešna podjetnica, vsaj tako se predstavlja, kljub uspešnemu podjetju, veliko denarja, razkošni hiši in lepemu avtu, nima človeka, s katerim bi vse to delila, nima otrok, in kamor gre ob koncu tedna, se počuti osamljena. Dodal bi, da je denar res pomemben, a če ga nima človek s kom deliti, postane življenje pravi nesmisel. Materialne dobrine ne prinašajo izpolnitve v življenju; starogrški filozof Plutarh je rekel: “Rajši človek brez denarja, kot denar brez človeka”.

Če se zazremo v današnji čas in v to svetovno zdravstveno krizo, vidimo to neenakost med revnim in bogatim delom sveta, kot da bi bila življenja enih manj vredna od drugih. Za farmacevtska podjetja je pomemben dobiček, ne menijo se za potrebe človeka v revnih predelih sveta. Vse to dogajanje navaja k razmišljanju, da je še kako potrebna sprememba tega sistema, v katerem živimo, da bi postal pravičnejši, skromnejši, obenem pa tudi spoštljivejši do narave in njenih danosti. Da bi tudi prihodnji rodovi lahko uživali v lepoti tega stvarstva, ki nam je dano na razpolago, da z njim umno upravljamo, ne pa s tem brezglavim razsipištvom, ki uničuje naravo in z njo preživetje živih bitij in človeka samega.

Pavel Vidau

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

Vabilo k vpisu

Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) v Ljubljani želi tudi v tem nenavadnem času, v katerem smo se znašli prebivalci tega planeta, ostati povezana s Slovenci po svetu, zato se po poletnem predahu spet oglašajo z nekaj novicami. NUK spet vabi vse Slovence, ki živimo izven matičnih meja, naj postanemo njeni člani NUK-a. Članstvo je brezplačno. Ob vpisu na spletni strani poleg svojega imena je treba za poševno črto vpisati / Slovenci po svetu (primer: Janez Novak / Slovenci po svetu).

Nabor gradiva v NUK-u še vedno širijo. Tako v zbirki Biblos vsak lahko izbira med več kot 1.000 knjižnimi naslovi v slovenskem jeziku. Čisto sveža ponudba pa je dostop do zvočnih knjig Audibook. Možna je izbira (za zdaj) med 100 naslovi leposlovnih knjig, ki jih lahko vsakdo posluša prek aplikacije na pametnem telefonu. Med naslovi je tudi lepo število otroških knjig.

Za vprašanja, pobude in komentarje so v NUK-u vsem na voljo po elektronski pošti helena.janezic@nuk.uni-lj.si.

Z mislijo tudi na slovensko skupnost, ki živi v Ohio, je Narodna in univerzitetna knjižnica v preteklem tednu podpisala sporazum o medsebojnem sodelovanju s clevelandsko Splošno knjižnico iz Združenih držav Amerike. Sporazum je namenjen krepitevi poslanstva obeh ustanov z vzajemnim sodelovanjem, partnerskimi projekti in izmenjavo storitev.

Na NUK-ovih policah hranijo skoraj tri milijone enot gradiva. Spomin slovenskega naroda je obsežen, in če bi slovenske knjige, periodične, glasbene in drobne tiske, pa zemljevide, plakate, fotografije, rokopise ter na druge medije zapisano slovensko ustvarjalnost zložili na eno polico, bi bila ta dolga kar 30 kilometrov.

Med tremi milijoni enot Slovenike je več kot 30.000 takih, ki so nastale izven meja Republike Slovenije. Ustvarili smo jih Slovenci, ki ne živimo v matični domovini in sestavljajo Zbirko knjižničnega gradiva Slovencev v zamejstvu in po svetu. Posebej zanimiva in edinstvena je zgodba dela te zbirke, ki je v NUK-u začela nastajati po koncu druge svetovne vojne. To je tako imenovani D fond med leti 1945 in 1991 prepovedane literature. Ime D fond je dobil, ker je bil sprva shranjen v omari v direktorjevi (D) pisarni, vanj pa se je v dobrih štirih desetletjih steklo skoraj 700 knjig in več kot 140 naslovov periodičnih publikacij. Več o tem, kako je sicer delovala jugoslovanska cenzura, ki je uradno ni bilo, lahko vsak izve v brošuri Stop, cenzura! Dostopna je na portalu dlib.si.

Prepovedane knjige in periodika že dolgo niso več shranjeni v direktorjevi pisarni in od leta 1991 tudi niso več na seznamu prepovedanih stvaritev. Pomemben in v več ozirih izjemen del zbirke predstavljajo tiski slovenskih beguncev, ki so nastajali v težkih razmerah poveljnih begunskih taborišč v Avstriji in Italiji. Postopno jih v NUK-u digitalizirajo in na portalu Digitalne knjižnice Slovenije gradijo zbirko Begunskih tiskov.

V preteklem mesecu je D fond, ki je še vedno ohranjen kot corpus separatum, dobil v Plečnikovi stavbi sredi Ljubljane nove prostore. NUK vabi na obisk in ogled.

Peta številka otroške revije Pastirček v 75. letniku

Januar upanje v srcu prebuja ...

Tako spodbudno nagovarja male in velike bralce prvi verz štirivrstične kitice kratke pesmi Berte Golob Januar, ki uvaja januarsko številko otroške revije Pastirček. Da bi spet zasijalo upanje, to je iskrena želja vseh nas, ki nam zdaj življenje in delo pogojuje ta neizprosni koronavirus, ki nas kar noče zapustiti in nas še zmeraj drži v svoji oblasti. Veliko zdravja, veselja, sreče in neizmerno dobrega voščilja v novem letu vsem Pastirčkovim dragocenim sodelavkam in sodelavcem ter prijateljem uredniški odbor, uprava in seveda Marijan Markežič, urednik revije, ki na svojih straneh prinaša vselej vzgojne draguljčke, tako dobrodošle in nujne na vznemirljivi, a strmi poti odrasčanja. Take dragocenosti so razvidne iz živahnega, barvnega stripa, ki ga pod naslovom Kaj te najbolj osrečuje? podpisuje Walter Grudina. Nič ne razveseljuje fantiča tako močno kot ga misel na to, da ga ima nekdo

rad in da tudi on ima rad druge ... Odzven božičnih praznikov je živo prisoten v pesmici Berte Golob Trije, v središču katere so seveda trije modri z Vzhoda, ki so se prišli pokloniti Jezuščku v jaslih. Ista avtorica je o tem napisala tudi pesem Trije kralji. V notni zapis za mladinski zbor, tolkala, kitaro in bas kitaro jo je spretno ujel Patrick Quaggiato, da bodo po njej lahko segla naša mlada grla in z njo osrečila poslušalce. Kako pomembna vrednota je mir v svetu, opozarja zapis Dan miru. Vsak lahko prispeva k njemu svoj mali delež s tem, da je z vsemi prijatelji, saj vojne nastajajo iz preprirov ... Da je vesoljni potop končan, je Noetu naznanila prav golobica miru. Ta svetopisemski izsek bodo bralci našli v rubriki Spoznavajmo Sveto pismo, ki jo je v pristrčni likovni podobi izdelala Paola Bertolini Grudina in prepustila pridnim risarjem, naj jo dokončajo. Njena sta tudi opis pod

naslovom Zgodbe iz Svetega pisma ... Kako se je vse začelo? in mehka ilustracija neizmerno lepega raja, v katerem sta Božjo lepoto uživala Adam in Eva. Priložena je naloga, pri kateri bodo otroci preverili, ali poznajo vse, kar živi v vodi, na zemlji in nebu. Tudi rubrika Čas za igro je izšla izpod umetniške roke Bertolinijeve. Otroci jo bodo kot vedno odeli v raznolikost barv in s poimenovanjem ilustriranega ter z vstavljanjem pravih črk odkrili enkratno darilo. Med velikimi svetimi možmi, ki jih za Pastirčkove bralce izbira in nazorno predstavlja zvesta, nepogrešljiva sodelavka Mariza Perat, je tokrat sv. Pavlin Oglejski, apostol Slovencev. Rojen je bil okrog leta 725 v bližini Čedadu v stari furlanski rodbini. Kar dvajset let je prebival

na dvoru Karla Velikega, ki ga je predlagal za novega oglejskega patriarha. Predlog je nato odobril papež Hadrijan I. Pavlin se je z vsem srcem posvetil tej visoki službi in se kot odličen pisatelj boril proti krivim naukom in zmotam. Umril je 11. januarja 802 in je pokopan v stolnici v

Čedadu. Prav letos, ko se ljubitelji snežne odeje ne morejo prepuščati smuku in teku po belih planjavah, je zapadlo v hribih veliko snega. Otroci se bodo lahko vsaj v mislih drsali po brežinah, s tem da bodo najmlajši za želvo Mici, ki se uči smučanja, izbrali primerno opremo s poimenovanjem ilustracij,

ki jih je zanje pripravila Danila Komjanc. Večji šolarji pa bodo svoje besedišče gotovo obogatili ob rubriki Slovenščina za v žep Barbare Rustja, ki niza vrsto glagolov in samostalnikov, vezanih na sneg in dejavnosti na njem. K pravilnemu izražanju na svojevvrsten način izziva otroke tudi Packo, ki v makaronščini pravi “Zbaljando še impar!” in seveda čaka, da otroci njegove spakedranke prelijejo v lepo slovenščino.

Kdor želi spoznavati angleške besede in izraze, pa se lahko zaustavi ob rubriki Angleščina je ..., ki jo “anglofilom” ponuja Marinka Černic.

Ko zunaj pritiska mraz, je lepo ždeti v topli kuhinji in morda kaj sladkega speči. Vesna Benedetič s svojimi prijaznima sodelavcema Medom in Zajčkom predlaga zanimiv

recept za neverjetno poslastico v kozarcu: jabolčni štrudel s skutu! Velja ga poskusiti pripraviti, saj so umetničina navodila zelo jasna, pa še opremljena z ilustracijami. V januarski številki Pastirčka bodo otroci našli še nekaj koticov za sprostitev in Pastirčkovo pošto, ki prinaša lepe risbice in svetle misli o miru, ki so jih zapisali četrtošolci OŠ A. Černigoj s Proseka, pa še štiri barvne fotografije: na eni se učenci 2a r. OŠ O. Župančič iz Gorice skrivajo za svojimi adventnimi venčki, na drugi so jaslice na OŠ A. Gradnik v Števerjanu, na tretji svojevrstna podoba Sv. Družine, ki so jo izdelali učenci OŠ L. Zorzut v Bračanu, na zadnji pa petošolci OŠ O. Župančič iz Gorice. Ti so upravičeno ponosni na prvo nagrado, ki so si jo prislužili na državnem računalniškem natečaju Čarovnik podnebnja in so to svoje veselje tudi ubesedili.

Iva Koršič

Naroči se na Novi glas!

**Novi naročniki prejmejo
v dar novo knjigo
*Stare jedi v novih loncih.***

**NOVI
GLAS**

#NAROČISE

Uredništvo

www.noviglas.eu

gorica@noviglas.eu

+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com

+39 0481 533177

